

कौंकण टायम्स

जानेर-फेब्रेर-मार्च ८७ अंक

संपादक : तुकाराम शेट

मोल १ रु.

मानादिक बरोवपी :

दिलीपकुमार च्यारी, प्रो. लु. आ. रोद्रीगिश, प्रकाश तळवणेकार,

डॉ. पंढरीनाथ भुवनेंद्र ज., एन. सुहास, सुरेश आत्मा नायक,

नारायण खोर्जुवेकार, आर. रामनाथ, गुरुदास परवार

सुरेश पिळर्णेकार, शांती सदानंद प्रभू तेंडुलकार

कोंकण टायम्स

जानेर-फेब्रेर-मार्च अंक १९८७

फुडार घडोंवया

चार फेब्रेराक गोंय विधानसभेंत कोंकणी राज-भाशेचें बील पास करून इतिहासिक निर्णय घेतलो. आमी या निर्णयाक येवकार दिंवया.

इतिहासिक काळांत गोंयचेर गोंयकारानी राज्य केलें ना. कदंब, आदिलशहा, पुर्तुगेज हांणी गोंयचेर राज्य केलें. पुर्तुगेजांनी तर आपली भास गोंयचेर बळयां घालपाखातीर हांगासल्लें मुळावे कोंकणी भाशेचो गळो अंदीलो. ख्रिस्तांवभावांचेर तर पुर्तुगेज भाशेची चडांत चड बळजबरी केली. पुर्तुगेज भास येयना जाल्यार काजार जावपाक मेळनासलें; पाद्री जांवक मेळनासलें. वयल्या आनी सकयल्या जातींतल्या लोकांनी अमूक इतल्या वर्सांनी पुर्तुगेज शिकपाचें आनी उलोवपाचें बंधन आसलें. तरी आसतना आपल्या काळजाची भास गोंयकारांच्या जिबेर येयल्याबगर रावलीना.

गोंय स्वतंत्र जावन २५ वर्सांनी आमकां शाणेपण येवन आमी आमचे भाशेक राजाश्रय दिला. आनी आमचो फुडार आमच्या हातांतसून सुट्टा सुट्टा आसतना आमी आमचो फुडार सुगूर केला.

आतां आमी आमच्यांतले दुभाव पयस करून आमचो अेकवट घट करूंया. जे कोंकणीवरवीं गोंयकारांचो अेकवट तिगोन उल्ला ते कोंकणी भाशेचो जाता तितले बेगीन सगळ्यां मळांनी उपेग करूंया. आतां कोंकणीचें उदरगतीक कसलीच बादा येवचीना. बिरबिलाचे चतुरा-येन कोंकणीच्या मळार चडशें विधायक काम करपाचें उल्लां. अेक खबर सांगतात, बादशहान बिरबलाक सांगलें, 'ही वोळ पुशी नासनाना ल्हान करून दाखय.' बिरबलान ते वोळी लागीच दुसरी व्हडली वोळ काडली. आनी आपशीच आदली वोळ ल्हान थाल्ली. अशेतरेन बुद्धी, प्रतिभा आनी वावर हांच्या बळग्यान कोंकणीची वाड करपाक जाय. आतां तर राज्यमान्यतायेन कोंकणीचें विधायक पर्वच आरंभ जालां. कोंकणीच्या विधायक वाव-रांतल्यानच अभिमान दिसपासारको गोंयाक आनी गोंयकाराच्या व्यक्तित्वाक बरो खाशेलो आकार मेळटलो.

— संपादक

संपादक :
तुकाराम शेट

संपादन पालव :
प्रकाश द. नायक
महादेव भोसले

उजवाडावपी :
हिरा शेट

छापपी :
रवि मुद्रणालय, बेळगांव
फोन : २३०७९

कोंकण टायम्स पब्लिकेशन
बेती, बार्देश, गोंय-४०३ १०१

Discover Goa ! Win Prizes !

The Directorate of Tourism, Govt. of Goa, Daman & Diu invites you to participate in an All-India Photographic Competitions and Exhibition.

ENTRY FORM

CONTEST RULES :

- 1 Each contestant must submit a complete entry form with the photograph (print / transparency) including short introduction/description contextualising the photograph along with the date and place.
- 2 Size of the prints should be either 20 cmx25 cm (approx) or 40 cm x 50 cm (approx). Each print should be properly mounted on amount board of appropriate size with a caption on the mount board and not on the print. Contestant's name and address must be given on the back. Transparencies should also be clearly captioned with the contestant's name and address.
- 3 Klik Coa : All India Photographic Competition and Exhibition is open to both amateur and professional photographers. There is no age limit.
- 4 Each contestant may submit upto five entries, but each photograph (print / transparency) must be accompanied by a separate entry form.
- 5 The Director of Tourism will do his best to ensure that good care is taken of all the entries submitted, however in the event of a photograph (print/transparency/negative) being lost destroyed or damaged, the Director of Tourism can neither assume responsibility nor accept liability.
- 6 Photograph / transperancies submitted for the contest/competition will become the property of the Director of Tourism and cannot be returned
- 7 The respective negatives of size eiteer 6x6 cm or 35 mm should be submitted alongwith the print, while the prize winning ones (negative) will become

the property of the Director of Tourism, the others will be returned to the contestants.

8 By submitting photographs / transparencies and entry forms the contestants/competitors grant to the Director of Tourism the right to publish promote and exhibit such photographs/transparencies and the name of the photographer, for any purpose whatsoever

9 Each photograph must be the original work of the contestant/competitor and must not have been previously published in any medium or have had any rights in the photographs assigned to any other person, which the contestant has certified by his signature on the form.

10 All photographs and required entry forms must be received by the Director of Tourism not later than 31st January, 1987.

11 All entries will be judged separately by a panel of experts at their sole and absolute discretion. The decision will be final and no correspondences will be entertained on the same.

12 For any photograph in which any person is recognizeable, the person appearing in the photograph mast sign a letter stating that he or she no objection. The name and address of the person should also be included.

13 Taxes are the sole responsibility of the winners.

14 The participant is not entitled for more than one prize in the same theme.

Name _____

Theme _____

Address _____

Signature _____

1st Prize : Rs. 3,000

2nd Prize : Rs. 2,000

3rd Prize : Rs. 1,000

Also three consolation prizes of Rs. 500 each. And your work will be exhibited at a prestigious gallery

The themes that you have to enter your photographs under are :- Monuments (Historic)

Flora and Fauna Culture, of people Landscapes.

Photographs must be in the form of colour prints or black & white prints or 35 mm mounted transparencies and must represent any of the theme restricted to Goa, Daman & Diu only.

The Judges :

All entries will be judged by a panel consisting of the following-

1. Director of Tourism.
2. Professor of Photography of Goa College of Art.
3. Two renowned photographers from Goa
4. Representative of Goa Travel & Tourism Club.
5. Exhibition Officer of Govt. of Goa, Daman & Diu.
6. Asst. Director of Tourism, Government of Goa, Daman & Diu

The results be announced in the 1st week of March 1987, and prize winners will be notified by post.

N. B. Entry closing date is extended to 16th February, 1987

गोंयांतलो शिल्पकार

— दिलीपकुमार च्यारी

भारतांत आदल्या तेंपार शिल्पकला बरीच समृद्ध आसली हें अजिंठा वेरूळ या सारक्या लेण्यांतल्यान वा हंपी, खजुराहो हांगा साकार जाल्ल्या आनी आजुनय तिगून उरलेल्या शिल्पाकृतींतल्यान दिसून येता उपरान्त कांय कारणाक लागून विकास पावल्ली ही शिल्पकला मरत गेली.

गोंयांतूय चड करून देवाच्या म्हुर्तींतल्यान साकार जाल्ली शिल्पकला दिश्टी पडटा. आयच्या घडयेक आपल्या हाताच्या स्पर्शान पाशाणांतल्यान जिवी म्हुर्त निर्माण करपी गोंयांतल्या शिल्पकाराची वळख घेवया.

भौ. वामनबाब बाबन च्यारी हे अेक आमचे गोंयचे व्हड शिल्पकार आसात. ताणीं काळें पाशाण आनी संगमरवरी फातरांच्यो म्हुर्ती घडोवन दिल्यात. तांचो गांव वाडी तळावेले (फोंडें). सगळ्यो म्हुर्त्यो ताणीं आपल्या खाशेल्या गांवांत घरांकडेनच फातर हाडून घडोवन दिल्यात.

भौ. वामनबाब च्यारी हाणीं घडयल्या फामाद देवळांच्या म्हुर्त्यांची नांवां जावन आसा तीं अशी : माशेलांत वामनबाबान मल्लीनाथाची म्हुर्त ताणी पाशाणांतल्यान साकार केल्या. प्रियोळाच्या श्रीकृष्णाच्या देवळांतली श्रीकृष्णाची म्हुर्त आनी पेडण्या पाळणेंवाडो म्हण्टात थंयची वेताळाची म्हुर्तय तांच्याच हातची ! तर, शिवोली हांगासर ताणीं रवळनाथाची म्हुर्त कोरांतून दिल्या. पणजी मळ्यांत शिठोबा-रुक्मिणींची म्हुर्त, त्याचप्रमाण वास्को श्री दामोदराची, तशीच श्री महिषासूर मर्दनी ह्यो दोनूय म्हुर्त्यो तांच्याच हातच्यो नावें हांगा वामनबाबान रवळनाथाची म्हुर्त, तर थिवी-मांडेला हांगासर श्री गणपती - नंदी तशेंच श्री म्हादेवाचें लिंगूय करून दिलां.

अितलेच न्हय तर, वामनबाबान आनीकूय खेडेंगांवानीय जायत्यो पाशाणांच्यो म्हुर्त्यो घडोवन दिल्यात. त्या म्हुर्त्यांची त्या त्या देवळांत स्थापना केल्या. आनी त्या पाशाणांतल्यान प्रत्यक्ष साकार जाल्या देवाक लोक भजत आसात.

खोरजुव्यां, दुर्भाट, दोंगरेर वामनबाबान सांतेरीच्यो म्हुर्त्यो घडोवन दिल्यात. आडपयची श्री पांडुरंग महाराज्याची म्हुर्तय

तांच्याच हातची ! त्याभायर फोंडें, तश्योच आनी कांय घरांनी ताणीं म्हुर्ती कोरांतून दिल्या. वामनबाबान खुद्द वाडी-तळावली ह्या गांवांत पांच म्हुर्त्यो कोरांतून दिल्यात.

श्री लक्ष्मीनारायणाच्या देवळांत - संगमरवरी फातराचेर कोरांतून ताणीं सोबीत आनी तेजीश्ट अशी लक्ष्मीनारायणाची म्हुर्त घडयल्या. ही म्हुर्त पळोवनूच तांच्या शिल्पकलेचें आनी खर बुद्दीचें चित्रण घडोवन येता. ही लक्ष्मीनारायणाची म्हुर्त सुमार दोन फुट अंच आ. हा. ही म्हुर्त ताणीं पयलीच केल्ली. ह्या म्हुर्तीची कला आनी शिल्प पळोवनूच ताकां नामना तशेंच आनिक म्हुर्त्यांचें काम मेळ्ळें. ह्या गांवांत श्री भगवेश्वराच्या देवळांतली श्री भगवेश्वरांची म्हुर्त ताणींच कोरांतल्या. तसोच देवळांत वचना फुडें नंदी मेळटा, तोवूय ताणींच घडयला. तशींच तळावली रवळनाथाची, श्री भुत-नाथाची म्हुर्त ताणीं घडयल्या. अश्यो ताणीं आनिक जायत्यो काळें पाशाणाच्यो तश्योच संगमरवरी फातरांच्यो म्हुर्त्यो घडोवन दिल्यात.

वामनबाबान फकत गोंयांतूच न्हय; तर गोंयाभायरूय जायत्यो, काळ्या पाशाणाच्यो तश्यो हेर म्हुर्त्यो घडोवन दिल्यात. तसोच ताणी आंध्र-प्रदेश हांगा चांदीचो श्रीपाद-वल्लभ (दत्तात्रय) करून दिला. वामनबाबान काळेंपाशाण, संगमरवरी फातरांचे, चांदीचे शिल्प घडोवन दिलांच; त्या भायर भांगराचेय काम करपाक ते बरें जाणांत. ते भांगराच्यो मुदयो; कांकणां; माळो लेगीत करपाक ते बरे जाणात. कवळ्या श्री शांतादुर्गेच्या देवळांत ताणीं भांगराचे मुखटें जश्याच तशें घडोवन दिलां.

वामनबाबांचो आजो तशेंच बापुय सुतार काम करपी. पोर्तुगेजांच्या राजवटींत तांका व्हडलेंशें शाळेंत शिक्षण अशें मेळ्ळेंच ना. कोंकणी बगर तांका आनी चड बरी खंयचीच भास येनासली आपुण शिकलेंना तें शिकलेंना, आपल्या चल्याक तरी खूप शिकोवन व्हड करचो हो तांचो अेक व्हड हावेस जावन आसलो.

तेदका वखतार असो अेक काळ जावन आसलो की भुरग्याक आठ वर्सा जाल्या बगर शाळेंत घेनासले. ताणी वामन बाबाक आठव्या वर्साचेर मराठी शाळेंत घालो. मराठी चार यत्ता पास जातगीर ते पुर्तुगेज शिकपाक लागले. पुर्तुगेज प्रिमेर, प्रिमेर ग्राव पास जातगीर वामनबाब सेंगूनग्राव पास जाले. तांच्या बापायक तांका मुखार शिकोवपाची खूप अितसा आसली. पुण पैशे भरून खाजगी अंग्लीश शाळेंत घालतलो म्हळ्यार तांचो गांव खेडवळ आशिल्ल्यान तितली व्हडलीशी कामा मेळच नासलीं.

तरी आसतना आपल्या पुताक खूब शिकोवंचो म्हण ताणीं कोणाकडेन रीण काडून खाजगीं आल्मेदांत इंग्लीश शिकोवंक घालो. वामनबाब पयलींच हुशार आसलेल्यान पयलो आनी दुसरो नंबर मेळोवन ते बरें तरेन पास जाले. पुण घरचें गरीब परीस्थीतीक लागून मुखार शिकपाची संद तांका मेळ्ळीना.

शाळा सोडल्या उपरान्त वामनबाब आपल्या बापायक आदार दिवपाक लागले. वगत मेळटां तेन्नां ल्हान-ल्हान मातयेच्यो तश्योच लाकडाच्यो बावल्यो, वाग, शींव, हरण, सोशे तशेच गणपती, दत्तात्रय, मारुती, सरस्वती, लक्ष्मी, महादेव बी करताले अश्यो जायत्यो तरेच्यो म्हुर्त्यो ताणी आपल्या घरांत करुन दवरलेल्यो.

करता-करता वामनबाब फातरां पसूनूय ल्हान ल्हान म्हुर्त्यो तशींच जनावरां बी करपाक लागले.

तांचो बापूय आनी आजो त्यो म्हुर्त्यो तांगेर आयल्या-गेल्यांक दाखयताले आनी वामनबाबांची तोखणाय करताले. जायत्या लोकांनी तांच्या बापायक विचाल्ले लेगीत 'हो तुमचो म्हुर्ती बी करपाचो धंदो कांय म्हण.'

तांचो बापूय, मागीर सांगी, 'ना, आमी अश्यो म्हुर्ती केन्नाच केल्योना. म्हज्याय बापायनूय केल्योना आनी आज्यानूय केल्यो ना. हो त्यो आपल्या-आपूणूच करपाक शिकला.'

याखातीर वामनबाबांची सगळ्यांक तोखणाय दिसताली अितल्या भुरग्यापणांत ते अितल्यो सोबीत म्हुर्त्यो करताले ! करता-करता वामनबाब शेणी आनी हातोडी घेवन व्हड म्हुर्त्यो घडोवंक लागले आनी मागीर तांची ती शिल्पकला पळोवन गांवकारानीच तांका पयलीं संगमरवरी फातराची लक्ष्मी-नारायणाची म्हुर्त करपाक दिली. आनी मागीर वामनबाबाक म्हुर्त्यो मेळत रावल्यो आनी ते घडयत रावले. गोंयांतच न्हय तर गोंयां भायरूय ताणीं जायत्यो म्हुर्त्यो करुन दिल्यो. जायतेकडेन ताचे व्हड दबाज्यान सत्कार बी जाल्ले आनी तांणी 'गोंयचो व्हड शिल्पकार म्हण नामना जोडली. ताणीं आपल्या घराण्यांचे; गांवचें तशेच गोंयचें नांव व्हड केलें !

वामनबाबान केल्ल्यो सगळ्यो म्हुर्त्यो मुजरत पळोवपा सारक्यो आसात. तांगेली म्हुर्त पळतगीर ती अेकसारकी पळयत रावनशी दिसता. मुखार आसता, तांच्या हातांतल्या शेणी आनी हातोडीतल्या कळाशेतल्यान घट्ट पाशाणासून साकार जाल्ली म्होंवाळ हांसखुच्या मुखामळाची जिवी तट्टटीत म्हूर्त !

पावती

कोंकणी भाशेचें व्याकरण (प्रो. लु. आ. रोद्रीगेश) आनी **Dictionary English-Konkani 'A'** (Prof L. A. Rodrigues, Fr. Hilario de Aguiar) ही दोन पुस्तकां उजवाडप्याकडल्यान पावलीं.

ही दोनूय पुस्तकां विद्यार्थ्यांक आनी शिक्षकांक खास करुन कोंकणी भाशेच्या अभ्यासकांक बरीच उपेगी पडटलीं. आयच्या काळांत उपेगी अशें कोंकणी भाशेचें प्रमाण व्याकरण आनी प्रमाण शब्दकोश घडोवपाक या दोनूय पुस्तकांचो बरोच आदार जातलो.

Sahitya Akademi's Publications

ENGLISH

Who's Who of Indian Writers

(Revised edition- 1983)

100-00

Three Decades - A short

History of Sahitya Akademi

by D. S. Rao

30-00

Asian Variation in Ramayana

Edited by K. R. Srinivasa Iyengar

75-00

The Ramayana Tradition in Asia

Edited by V. Raghavan

75-00

The Ayodhya Canto of the Ramayana

(translated by C. Rajyagopalachari

10-00

HINDI

Don Quizote

by Cervantes Translated by Chhabinath

Pandeya (3rd ed.)

45-00

Andhra Katha Manjusha

Ed. Swami Shiv Shankar Shastri

Translated by R. Venkata Rao

(2nd ed.)

15-00

SANSKRIT

Abhijnanasakuntalam

Ed. Gauri Nath Sastri

Intro S. Radhakrishana

30-00

Megha Duta

Ed. Sushil Kumar De

(3rd ed.)

15-00

Asokavadana

Edited by Sujitkumar

Mukhopadhyay (2nd ed.)

20-00

SAHITYA AKADEMI

Regional Office :

172, Mumbai Marathi Grantha Sangrahalaya

Marg, Dadar (East),

Bombay 400 014.

Phone : 4135744

कोंकणी दायज

— प्रो. लु. आ. रोद्दीगिश

जें कोंकणी हिंदू साहित्य १६ व्या शतकांत फिरंगी पाद्रिनीं गोंयां नागरितल्यान रोमिंत लिप्यांतर केलें, तांतुंतलें १२८२ पानांचे दोन हस्तग्रंथ पुर्तुगालच्या ब्राग भौशिक ग्रंथालयांत आसत. तांतूत 'रामायण' आनी 'महाभारत' ह्या म्हाकाव्यांतल्यो कथा आनी कांय हेर काणियो गद्य आकारांत आसत. हे दोनीय हस्तग्रंथ नागरी आनी रोमी लिपिनी बरोन काढून अजवाडाक हाडप म्हतवाचें. नागरी आनी रोमी वाचतात त्या आमच्या लोकांनी ह्यो कथा वाचूंक जाय. कोंकणी भाशेची शब्दगिरेस्थकाय, तिचो मधूर स्वरभाव आनी अलंकार हांची जाणिव मेळतली; तेच परी आमची सैमिक धर्मनित समजतली, जे बरवी आमच्या आयच्या नैतिक दर्ज्याची लज दिसतली; आनी अस्तमतिच्या भेसाक पळोवन आमकां आमच्या पुर्विल्या भेसाचो अभिमान भगतलो.

हे दिशेन तांतुतली हांगा अंक कथा नकल करतां. ही कथा म्हळ्यार 'महाभारत' हाच्या 'आदि पर्व' हांतली पैली कथा. ह्या पर्वाक १३० सुमार पानांनीं १८ कथा आसत.

पैली कथा

आस्तनापुर नांव नगर तेथी सांतनु चक्रवती राव राज्य करी, त्या रायाच्ये स्त्रियेक नांव गंगा, ती स्त्री रायान मेळैतना दोगांक बोलु सत्य, सुकृत हौनु ती रायाची स्त्री जाली, जे वेळे हांव मागन तें तुवें राया माका दिवंचें, अशें म्हणौनु बोलु भास रायान दिली.

फुडां ती गर्भेस्ति जाली, नव मास भरले, अपरांतें प्रसुत जाली, पुत्र जालो, तो पुत्र तिणें व्हर्नु अदकांतु घालो. राव वोगोवि आस कांय अलैना, अश्या परी पांच पुत्र तिगेरि जाले, तेवय व्हर्नु अदकांतु घाले, त्या पासवत राव भौ दुखेस्तु जालो, पण आपुले स्त्रियेक बोलु भास दिल्या म्हणौनु कांय बोल नां, अशें आसतां मागुतेन ती गर्भेस्ति जाली. नव म्हैने पुरे जाले, प्रसुत जाली, सटवो पुत्र जालो, तोवय घेवन अदकांतु घालुंक वेताली; अितुक्या राव येवन तिचे लागीं भौ करनु विनो लागलो. हो पुत्र माका तूं भिकेक दी. आमच्या राज्याक राव जायत, तंव तिणें रायाचे हाती ताका भिकेक दिलो, म्हणु भिश्मु नांव ठेयलें, तंव राया लागीं ती अलौ लागली, हो तुका हांवें भिकेक दिलो, हांव भाशेक आजि तागैत अत्रय जालीं म्हणौनु अदृष्ट जावन गेली, त्या पासवत रायाक भौ दुख पडलें, राव विकलु चिंताक्रांतु जावन अत्र अदक वजिलें, वस्त्र लुगडें न्हेसुचें सांडिलें, सिंहासनावरि बैसुचें सांडून येका कोरड्या फातरा-बैस, अशें आसतां दिवशीं माशीं तो भिश्मु पुत्र वाडलो, फुडां धां बारां वरसांचो जालो, बापाचें मन दुचित देखून आपुल्या प्रधानां

मंत्रीवर्गां लागीं विचारिलें, हो मजो बापु कोणा प्रस्तायाक सदांत असलीं चिंता करिता तें तुमी माका सांगा. नायिल्यारि मजो जीव हांव सांडिन, तंव त्या मंत्र्यांनी भिश्माचें अतर आयकून मागां जें वर्तललें तें अितुकेंय ताका सांगिलें. तें आयकून तो भिश्मु म्हणुं लागलो, अस्त्रिये विण राव भौव दुखेस्तु, तरि आतां मजें तर्णेपण मज्या बापाक हांव दिन, वा ताचें ब्रधपण हांव घेन, आनी हांव स्त्री हे संसरीं जरि करिन, तरि मजे माये समान अशें मानिन म्हणु निचेव केलो, अशें म्हणौनु आपुल्या बापा सांतनु चक्रवतिक अस्त्री जोडुंक देसोंदेशी आपुले मंत्री प्रधान धाडिले, अितुक्या कास्मिर देशचो राव कोंतभजु झें आशिलो थें ते गेले, ताचे घरी येकि अपवरि कन्या वाडलली, ताणीं ताचे लागीं म्हळें, आमकां भिश्मान तुमचे लागीं धाडिल्याति आपुल्या बापाक तुमची कन्या दिवंच्याक, तें अतर आयकून तो तांचे लागीं अलौ लागलो. भिश्मु व्हडल्ये स्त्रियेलो म्हणु राज्य तो करित, हांवें मजी कन्या ताच्या बापाक दिवंची, तिगेरि जी कांय संचिति जायत तांकां राज्य फाव ना म्हणु नेदे जायत, अशें म्हणौनु कांतभजान त्या मंत्र्या लागीं सांगून धाडिलें, तांचे अतर आयकून भिश्मु वोगोवि रावलो, मग आपणचि झं झं कन्या जजचे घरी वाडलल्यो थें सोयरिकेक आपणचि वच, ज्याचे घरी कन्या वाडल्याति तांचे घरी जंव सोयरिकेक वच, तंव ताणी जेणे प्रमाणी कोंतभजान जाप दिल्ली तेणे प्रमाणी जाप दिली, तंव भिश्मान आपुल्या मनांतु म्हळें, हांव तरि राज्य सर्वथा नकरी आनी स्त्री नजोडी, जरि स्त्री हांव जोडिन तरि ती माका मजे माये समान अशें म्हणु हांवें आदिचि निचेव केला, प्रथमचि हांवें मजें तर्णेपण मज्या बापाक दिलें, ताचें ब्रधपण हांवें घेतलें, अशें आसतां हो समस्तु लोक आपुल्या मनांतु सोयरिकेक नकरुंक असलें अतर दिताति, अशें म्हणौनु यें ठावन दुसरी आपुल्या आस्तनापुरा आयलो. अशी ही कथा जल्मजयाक शुख अिद्रांन सांगिली, ती कथा अपूर्वि देखून संतोसु पावलो.

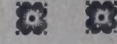
—०—

अर्थ :

आदि—first; पर्व—Canto (of an epic poem); तेथीं—there; बोलु—word, promise; सत्य सुकृत—conscience; सत्य सुकृत हौगु—having been agreed; सुकृत—conscience, virtue; हौंक—to be, become; बोलु भास—promise; फुडां—afterwards, thereafter; प्रसुत जांवक—to give birth; बोलुंक—to speak; बोल नां—does not speak; मागुतेन—again, afresh; पुरो, री, रै—

complete, enough, sufficient; अितुक्या मधे-mean
ne, meanwhile; विनोक- to beg, request, pray,
pplicate, narrate; तंव-then, but; तंव पयेत- till
en; तंव तागायत- since then; ठेवक- to keep, lay,
y; तागेत, तागायत- since, till; अुत्रय- restitution,
payment; अुत्रय जावक- to be quit, repay; अदृष्ट-
visible; विकलु- tired, weak; वजुक- to leave,
nounce, refurdiate; कोरडो- bare, half-husked;
त- inconsolable, grieved; प्रस्ताव- reason,
otive, purpose, occasion; नायिल्यारि- otherwise,
se, if not; वतक- to happen, occur, behave;
evail, be in vogue, be popular, stay, exer-

cise, be at, become, thrive, treat, converse;
राव, राय-king; अपवरि-marriageable or merbile
maid; संचति - generation, नेदे - (may)
not give; झं झं कन्या जजचे घरी वाडलल्यो...-at which-
ever house girls had grown off . ; जंव-when,
while, as long as, until; सर्वता, सर्वथा-never, at
no time; नकरीं - shall not do; नजोडीं-shall not
wed; समस्तु-all, every body; अपुर्व-unprecedented;
extraordinary novel.

तृषार्त जमीन : तृषार्त ओठ त्यांना हवे पाणी आणि हातांना हवे काम दोहोंच्याही पूर्तीसाठी शासनाची व्यापक उपाययोजना

यंदा लागोपाठ तिसऱ्या वर्षी महाराष्ट्राला अभूतपूर्व टंचाई परिस्थितीने ग्रासले आहे. १२,३१३ खेड्यांत आणि ९४ शहरी भागात पिण्याच्या पाण्याची तीव्र टंचाई निर्माण झाली आहे. १ १/२ कोटीहून अधिक लोकांना आणि ८० लाखाहून अधिक जनावरांना टंचाईची झळ पोहोचली आहे. टंचाई परिस्थितीचा खंबीरपणे मुकाबला करण्यासाठी शासनाने ५०० कोटी रुपयांहून अधिक खर्चाच्या उपाययोजनांची युद्धपातळीवरून अंमलबजावणी करण्याचा निर्धार केला आहे.

पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा :

- १२,३१३ खेडी व ९४ शहरी भाग येथील १.०६ कोटी लोकांना पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी तात-डीच्या, तात्पुरत्या तसेच कायम स्वरूपाच्या १५,००० हून अधिक विविध योजनांची आखणी, त्यासाठी योजनान्तर्गत व योजनेत मिळून एकूण अपेक्षित खर्च सुमारे २८८ कोटी रुपये.
- हातपंपाच्या व वीजपंपाच्या विधण विहिरी, बुडक्या विहिरी, सध्याच्या विहिरी खोल करणे, तात्पुरत्या व कायम स्वरूपाच्या नळपाणी पुरवठा, खाजगी विहिरी ताब्यात घेणे, टँक्स व बैलगाड्यांद्वारे पाणीपुरवठा आदी अनेक योजनांचा समावेश.

जनावरांसाठी चारा :

- टंचाईग्रस्त भागातील ८०.२३ लाख जनावरांसाठी १.४२ लक्ष मेट्रिक टन चान्याची गरज.
- महाराष्ट्र राज्य शेती महामंडळ, कृषी विद्यापीठ, बीज उत्पादन केंद्र, आदीवासी विकास महामंडळ आदींमार्फत १.०२ लक्ष मेट्रिक टन चान्याची तरतूद.
- उर्वरित चान्याची अन्य राज्यांतून आयात.
- एका जनावरासाठी ४०० रुपयेप्रमाणे शेतकऱ्याला जास्तीत जास्त दोन हजार रुपये इतकी चारा तगाई.
- २०,००० जनावरांसाठी गुरांच्या छावण्या.
- ह्या सर्व कामांसाठी अपेक्षित खर्च ५३ कोटी रुपये.

निकष शिथिल करून व्यापक रोजगाराची सोय :

- सुमारे ९ लाख मजूर क्षमतेची ७,३०३ कामे सध्या कार्यान्वित. कामावरील मजुरांची संख्या ४.०५ लाख.
- गावतळी, पाझर तलाव, मोठ्या व मध्यम पाटबंधारे योजनांखालील अकुशल स्वरूपाची कामे, वनीकरण, नालाब्रॅडिंग, काउडेप अशा उत्पादक कामांना रोजगार हमी योजनांखालील कामांमध्ये प्राधान्य. जेथे उत्पादक कामे उपलब्ध नसतील तेथे रस्त्यांची कामे घेण्यास अनुमती.

पीक संरक्षण व अन्य उपाय :

- खरीप व रबी पिकांचे संरक्षण. कृषी उत्पादनातील तूट भरून काढण्यासाठी सर्वेक्ष प्रयत्न.
- सर्व प्रकारच्या शासकीय वसुलींना सांप्रत स्थगिती.
- निर्धारित टंचाईबाधित क्षेत्रांत जमीन महसुलाच्या वसुलीत स्थगिती.
- विजेची बिले थकित असली तरी शेतकऱ्यांच्या विजपंपांचा वीजपुरवठा खंडित न करण्याचे आदेश.

टंचाईग्रस्त ग्रामीण जनतेला आवश्यक ते सर्व साह्य करण्यासाठी शासन सर्वतोपरी प्रयत्नशील आहेच. तथापि आपल्या ग्रामीण बांधवांचे दुःख हलके करण्यासाठी व्यक्ती आणि संस्था अशा सर्वांच्या सहकार्याचीही गरज आहे.

**माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र शासन
द्वारा महाराष्ट्र परिचय केंद्र, पणजी-गोवा.**

क्रिकेट हो म्हजो आवडीचो खेळ. तातूंतल्यान 'वन डे' सारक्या क्रिकेटीत वेगळोच थरार आसता. आनी म्हणान असले मॅची टिव्हीर पळोवपाचे हांव चड करून चुकयना. फाटल्या दिसांनी हांव असोच भारत-आस्ट्रेलिया मजगती मद्रासेंत चलपी वन डे पळोवपाक बशिल्लो. बाऊंडरी लायनीलागी कॅमरो मारतकच दोन-तीनदां होडले कसले कसले तरी पक्षी म्हका थंय दिसले. पुण कॅमरो तांचेर सारको मारिल्ल्यान ते खंयचे पक्षी आनी थंय ते स्टेडियमांत कित्याक देवले ते मनांतल्या मनांत चितपाचो कांय वेळ हावेंन यत्न केलो. पुण खेळाच्या बोवाळांत हांव तें विसरोन गेलों. आनी खेळांत अकरूप जावन गेलों. इतल्यान त्या पक्षांचेर कॅमरो मारून सबंद स्क्रीन भर दाखयलो. तो पक्षी म्हळ्यार आंगार गरुडाचो भेस घातिल्लो मनीस आसलो. थंयच्या ईगल नांवाच्या बिअर कंपनीची ते जायरात करपाक आयल्ले. ताचो गरुडाचो भेस खूब बरो जाल्लो. तांच्यो मात व्हाणो दिसताल्यो, तशेच कॉमेंटर्सनी चड ताच्याविशी सांगूक नासले तर हांव तो जितो गरुडच म्हण फसपाचो. टि. व्ही. पळोवपाक जमिल्ले लोक त्या गरुडाची तोखणाय करपाक लागले, ताणे केल्लो तो गरुडाचो भेस म्हकाय आवडलो. पुण म्हका अजाब मात दिसूंक ना, कित्याक तर अशे धाकले-होडले उत्पादक कंपनी पुराय बेवारीक आसतात हे म्हाका पुराय खबर आसले. सद्याचे युग हे जायरातीचे युग आसा. आयच्या काळांत विडी-पापड असल्या कुस्कूट म्हालापासून ते व्हड-व्हड अब्ज-खर्च उत्पादकाक जायराती बगर तांका उत्पन्न विकपच शक्य जायना. अका खंयच्याय उत्पादनाचो दर्जो बरो आसा आनी तो जायरात करीना आनी तसल्याच म्हालाचें उत्पन्न काडपी पुण दर्जो बरो नासान जायरात चड आनी प्रभाविपणान जायरात करपी कंपनीक चड उत्पन्न खपों येता. धंद्याचे जांव उत्पादनाचे बरेच जैत हे जायरातीर आदारून आसता.

ह्या जायरातीच्या युगांत जायरातीचे कितलेशेच प्रकार आसात. पेपरांतल्यान, साप्ताहिक, मासिक, दिवाळी अंकातल्यान, रेडिओ, टि. व्ही., सिनेमा, कॅलेंडरावयल्यान हेउत्पादक आपले जायराती दितात. मनीस जसो ज्ञान-विज्ञानांत प्रगती करीत आसा तशे अेकेक नव्या माध्यमातल्यान जायरात करून आपले उत्पन्न खपोवपाचे कंपनी यत्न करतात. क्रिकेट, फुटबॉल हे खेळ खुब लोकप्रिय आसात. अशा खेळाक तशेच हेर खेळांक देखून स्टेडियमांत सयभोवतणी जायरातदार आपले बोर्ड जायराती लावन जायराती करतात. कांय कंपनी स्कोअर बोर्डाक खर्च करून आपली जायरात करतात. खेळपी पंगडाक 'ड्रिंक' दिवन ट्रॉलीचेर आपले व्हडा अक्षरांत नांव बरोवन होडले खेळपी आमच्या कंपनीचे ड्रिंक पितात, तुमीय पियात अशेच लोकाक सांगपाचो हाचे फाटलो तांचो हेत आसता. धंदेवाईक उत्पादक हे सामके बेरकी आसतात. बारीक, बारीक गजालीचेर तांची नदर आसता. होडल्या खेळगड्यांचे शर्ट तशेच हेर सामान जे ते कितें वापरतात ते पळोवन लोक तेच वापरू लागतात हे तांका पुराय खबर आसता. म्हण अशे उत्पन्न काडपी

कंपनी ह्या खेळगड्यावांगडा करार करतात. रवि शास्त्री म्हळ्यार प्रोलायन टिशर्ट कपिल देव म्हणतकच आदिदास ना जाल्यार 'नायकी' टिशर्ट. गावस्कर म्हळ्यार 'नायकी' थम्सअप अशे समि-करणच जाल्ले आसा. तेच खेळ सामानाच्या बाबतीत. ते देखून होडल्या, होडल्या खेळप्या वांगडा कॉट्टक करतात आनी तो कॉट्टक सोपासर बॅट, पॅड हॅलमेट असले सामान वापरीत जायरात करतात. क्रिकेट, फुटबॉल, बॅटमेटन, हांकी सारक्या लोकप्रिय खेळांचे टि व्ही वयल्यान थेट प्रेषण दाखयतात. म्हणतकूच स्टेडियमान खेळ पळोवक येयल्या लोकामुखार ड्रिंक घेवन येवपी कंपनी स्कोर बोर्ड दाखोवपी, तशेच खेळाचे सामान, टी शर्ट हांची जायरात थंय जाताच पुण टि व्ही लागोन ही जायरात देशांतच न्हय तर जगांतल्या घरां घरांनी पावता. कवड्डी, खोखो सारक्या कांय खेळांनी कांय कंपन्यो आपल्या नांवाचे शर्ट दिवन जायरात करपाचो यत्न करतात. कांय खेळांनी सनकॅप दिवपापाटलो हेत आसता तो जायरात करपाचोच.

पेपर, रेडिओ, टि व्ही, सिनेमा ही प्रसार माध्यमां-तांतूत रेडिओ, टि व्ही सिनेमा शिक्षण ना घेतिल्या लोकांक देखून आयक-पाक-पळोवपाक जाता. हाचो उपेग जायरातदार सारको प्रभाविपणान करतात. आमचें X X X तूप वापरले म्हणतकच सगळे पदार्थ रुचीक लागतात. आनी सामोसा तो असो खाता की आमच्या जिवेक उदक सुटल्या बगर रावना. मागीर बाजारांतल्यान तसलीच वस्त हाडपाचो आमी यत्न करता. कांय जायराती गोड चाली लावन जायरात करतात. मागीर भुरगे, केन्नाय तरणाटे देखून 'वॉशिंग पावडर निरमा, वॉशिंग...' ना जाल्यार 'ऊड ऊड जाये ऊड जाये दिल मेरा' अशे सिनेमांतल्या गीतां सारकी ती जायरात म्हणता आनी परतुन अशी फुकटी जायरात जाता. अशा तरेन रेडिओ, टि व्ही, सिनेमातल्यान तुमी हें वापरात आनी ते वापरात अशे फुकटे सल्ले आमका पावला कणकणी आयकपाक मेळटा. थोड्या जायरातीचो नेणत्यासाकून जाणत्यामेरेन आनी शिकिल्ल्या साकून नाशिकिल्ल्या मेरेन इतली छाप पडिल्ली आसता. आता आमच्या देशांत जायते दूथपेस्ट आसात पुण मांडार वतकूच 'कोलगेट दिरे' ही उतार तोंडातल्यान येतात. प्लॅस्टीकची कसलीय वस्त दसवपाची आसली जाल्यार 'फेविकाल दी पळोवया' पायांतले व्हाणो जाय जाल्यार 'पायल दि पळोवया' अशी उतरां आमचे आमकां नकळत आमच्या तोंडात येतात. 'कोलगेट, पायल जांव फेव्हिकॉलच जाय कित्याक?' आनिक जाय ती दूथपेस्टी, व्हाणो, दसवपाचे पेस्टी आसात. ती चूक आमची न्हय. ह्या अशा कंपन्यानी इतली जायरात केल्या कारणान ती नांवां आमच्या तोंडाक बसल्यात.

सगळ्याच उत्पादकाक जायराती खातीर पैशे खर्च करप परवडताच अशें ना. मागीर हे अशें उत्पादक आपले जायराती बिल्डींग, घराच्या वण्टीर बरोवन अगदी कांय थोड्या अश्या खर्चान जायरात करतात तर कांय जाण बॅनर्स लावन जायरात करतात. स्टीकर हे अेक फुकट जायरात करपाचे साधन. होडले तशेच सादारण उत्पादक अशे स्टीकर काडतात. मागीर ते स्टीकर बस, कार,

टॅक्सीवाले आपल्या वाहनांची सोबित्काय वाडोवपाखातीर आपल्या गाड्येर होडल्या उमेदीन मारीत फुकटात जायरात करीत फिरतात. हॅन्डब्रेमी जांव पोलीथीन पिशवो होय बी तातूंतलोच अक प्रकार. नुस्त्याक जांव कितेय सामान घेतलो जाल्यार अशे हॅन्डबॅगो, पिशव्यो विकत घेवचेच पडता. त्यो विकत घेवन देखून त्या बॅग्याचेर छापिल्या जायतीची जायरात करीत आमी घरा येता जांव खंयतरी वतात. तेच कपड्याच्या मांडार कोला, ऑरेंज, सोडा असले अुत्पादक ट्रिकांचे अक अमुक क्राऊन दिले म्हणतकच अक टिशर्ट, बॅगबित इनाम म्हण दिवपाचे जायत करतात. भुरगे बावडे ह्या वावराक लागतात आनी टिशर्ट-जाव बॅग मेळयतात. टिशर्ट इनाम म्हण मेळत्याच्या खोशयेन ते तो टिशर्ट घालून बोवाळतात अेका वाटेन त्या भुरग्याक आपणाक टिशर्ट इनाम मेळले म्हण खोशी जाल्ली आसता. आनी दुसऱ्यावाटेन तो भुरगो त्या ट्रिकांची जायरात करीत फिरता. गांवांनी शिगमो, फेस्त तशेंच हेर सणावेळार नाटकां, तियात्रां असल्यो कार्यावळी जातात. थंय देखून नाटकाचे, तियात्राचे जायराती छापपाक येतात. मामोर केन्नाच नांव छापून ना असल्या नाटकांत पार्ट करपी जांव हेर कामाक लागोन नांव छापून आयल्याची खोशी दितात ते जायरातीच.

आपलो म्हाल खपचो तो लोकप्रिय जांवचो, हो जायरात दिवपा फाटलो खरो हेत आसता. जायरात ही जाडूगाराच्या जाडू सारकी माया जाल आसा अशें म्हटल्यार चुकचे ना. जायरात वाचून फटविल्यांचे जाव अपेक्षाभंग जाल्याची कितलीशीच उदाहरण मेळू येता. पयर दुवयसून आयिल्या म्हज्या अेका ईश्टाचो टि. व्ही. बंद

पडलो, म्हणतकच हांगा बरो टि. व्ही. मॅकनिक कोण आसा म्हण म्हाका ताणे विचारले. कांय दिसा पयली पेपरांतल्यान 'खानिपूर्वक टि व्ही दुरुस्तीचे ठिकाण X X X' अशी जायरात केन्नाय हांव वाचतालो. ताचे नांव हांवेन म्हज्या त्या ईश्टाक सांगले. ताच्या उपरान तो ईश्ट म्हाका मेळलो आनी त्या टि व्ही मॅकनिकान सारकोच टि व्ही मोडून पांच हजार रुपयाक खर्चाक कसो मारलो ते सांगपाक लागलो. हांव किते जाणा तो कसलो टि व्ही मॅकनिक तो हांव जायरातीर विश्वास दवरून ताचो पत्तो सांगलो. कांय वर्सां पयली गोंयांत 'भिकूण मारपाचे मशीन' ही जायरात वाचून जायत्या जाणानी व्ही पी मनीऑर्डर धाडून मशीनां मागयली. पारसल फोडून पळयतात तर किते? दोन फातर आनी येक चिट डायरेक्शनाची, 'अेका फातरार भिकूण दवरून दुसऱ्या फातरान ताका मारात.' काय वर्सासून काय दिसाळ्यांनी तशेंच हेर अंकानी तरेतरेची कुवाडी सर्त आसता. कांय कुवाडी शब्दांची तर कांय आंकड्यांची आसतात तांचो अर्थ जांव बेरीज अक अमुक जावक जाय आसता. ती बरोबर येवपी जैतीवंताक पयले इनाम मोटार सायकल, दुसरें इनाम कलर टि. व्ही. तिसरे इनाम टू इनवन तशेंच आनिक बरीच इनामां दितले म्हण जायर केल्ले आसता. पुण आयजमेरेन अशी कुवाडी सोडोवन मोटार सायकल, टि. व्ही. टू इन वन ही इनामां कोणाक फावा जाल्यांची खबर ना. पुण कितल्याश्याच जाणाक चिनी मातयेचे रेडिओ आनी तेय बी दिडशें ते दोनशें रुपया फारीक करून मेळिल्ली इनामां मात हांवेन जायती पळयल्यात. आनिक अक अशीच अगरबत्ती जायरातीचेर कितलेशेच

TO HEIGHTEN THE PROTEINS IN YOUR FOOD
AND BUILD STURDY YOUNG SPORTSMAN
AVAIL OF THE MANY ANIMAL HUSBANDRY
ACTIVITIES

POULTRY FOR EGGS

PIGS FOR MEAT

CROSS BRED COWS FOR MILK

SO THAT YOUNGSTERS CAN BE
PHYSICALLY EFFICIENT TO MEET WITH
ANY CHALLENGE IN LIFE.

ISSUED BY:

Directorate of Animal Husbandry & Veterinary Services

**Government of Goa, Daman & Diu,
PANAJI-GOA.**

पैसे खर्च करता.' मच्छरोको भगाने के लिए X X X छाप अगर-बत्ती अंशी ही जायरात आसता. अंक जळार लेगीत ह्या अगरबत्तीन वचपाक ना आनी मागीर सदाबशेन चादर घेवन घुस्पट मारचेबगर उपायच नासता.

काय कंपन्यो कांय वर्सां अपुरान आपल्या उत्पादनाचे नांव बदलून जायरात करतात 'आता आमचे नवीन उत्पादनाचे नवीन नांव अमके, तमके तशेच डिलक्स, सुप्रिम, सुपर, न्यू असली विशेषणां लावन जायरात करतात. तशे पळोवपाक गेल्यार तांच्या ह्या उत्पादनांत होडलो कांयच फरक नासता, पोरन्या बाटलेतली फेणी नव्या बाटलेत वीतप, तांतूतलोच हो अंक प्रकार. लोकांक कितेय तरी नवीन अशें दाखोवन आपले उत्पन्न खपवपाचो तो वेवारीक यत्न आसता. काय उत्पादक जायरात करताना आमचे खाशेलपण म्हण जायरातीत कितलेशेंच कितें कितें बरयतात, अंक टि व्ही कंपनीची जायरात पळयात. ह्या टि व्ही क मल्टीचॅनल सिस्टम, (V.C.R.) व्हीडिओ कनेक्शन आता पळोवक गेल्यार आताचे सगळेच टि व्ही मल्टी चॅनल आसतात, तशेच आताच्या सगळ्याक व्ही सी आर कनेक्शन आसता. पुण अशे कितेय नविन घेवच्या पयली आमकां तांतूतले कांयच खबर नासता. पुण जायरातीतली कितलीशीच बरयल्ली खाशेलीपणा वाचून तीच वस्त घेवपाक आमी वता.

कितलेशेच फावटी जायरातीनी किते दाखयतात ताचो खऱ्या जिविताशी कांयच संबंद नासता. जायरातीनी आमी पळयता, दारासींग अंक टॉनीक पिता, कपिल देव अंका कंपनीचे शेव्हींग क्रीम लावन खाड करता आनी अपुरान्त विकेटी घेता, जांव रेखा अंक ठराविक साबण आपली सोबितकाय वाडोवपाक वापरता. पुण ते जायराती पळोवन फावा ती गुणवत्ता नासताना कोणीय तांच्या-सारके टॉनीक, शेव्हींग क्रीम, साबण लायलो म्हण दारासींग कपिलदेव जांव रेखा जावचे नात. पुण टि व्ही सिनेमातली जायरात

पळोवन, सिनेमातलीं नटीं साजण वापरता तो पळोवन गांवातले सखूय तसलोच साबण हाडून आपूण ती नटीच समजोन तो साबण वापरता. आता स्कुटर कितलीय होडल्या कंपनीची असली म्हण कार ओडून व्हरप त्या स्कुटरीक कशें शक्य आसा? अमक्याच कंपनीचे शर्टींग-सुटींग घालतले म्हणतकच सोबित सुंदर चेडवां मोगान कशी पडतात?

अशे प्रश्न विचारप हे जरी चुकीचे आसले तरीय पुण प्रत्यक्ष जिवितात अमो भेस करून अंका (खुब नाकाच) चेडवाक हॅलोबीत करीन हात दिवचो यत्न केलो जाल्यार ताका पिशतां काडताले, नाजाल्यार रोडरोमीओ समजोन मार दिताले. पुण हे जायराती पळोवन तशेच जिवित जगपाचो यत्न करपी तशे बरेच लोक सापड-तले. अशा तरेन कितल्याश्याच जायरातीनी अतिशोक्ती आनी नागवणूक केल्ली आसता. न्हंवरो जाय-व्हंकल जाय, तशेंच फारैनाक धाडता म्हण जायरात दिवन फसोवपाचे प्रकार हालीच्या दिसांनीं खुब घडतात ते आमी पळयताच.

तरीयपुण जायरातीक लागोन पेपर, साप्ताहीकां, म्हयनाळी दिवाळी अंक काडप सवाय पडता. कांय जाण दिवाळी अंकाच्या नांवार जायरात अंक काडून बरो धंदो करतात ही गजाल वेगळी. रेडिओ, टि व्ही. वयल्या जायरातीक लागोन सरकाराक बरोच फायदो जाता. सगळेच जायराती फट आसतात अशें न्हय. बऱ्याच वेळार तांचो बरो उपेग लेगीत जाता. जायरातीक लागोन खंयची वस्त खंय मेळता, खंयचे नाटक, सिनेमा, सर्कस खंय आनी केन्ना आसा ते आमकां जायरातीक लागोन समजोन येता. बेकाराक शिर्बिस दाखोवपाचे काम जायरातीच करतात. लग्न फुडें धुकल्ले, कोणूय अंक पिडुचार जालो ताचेर निमणो संस्कार केन्ना करतले ते जायरातच सांगपाचे काम करता. रागान घर सोडून गेल्या जांव शेणिल्या मनशांचो सोद लावप शक्य जाता ते जायरातीक लागोन. अशे हे जायराती जिवितांत बरो रंग भरतात.

कोंकण टायम्सची पटी

पोस्टाचे दर वाडल्याकारणान कोंकण टायम्सची वर्सुकी पटी रु. ८-०० दवरची पडल्या दिवाळी आंक धरून वर्साक तीन ते चार आंक मेळटले. जाणी वर्सुकी पटी भरल्या ताकांच याफुडें आंक धाडटलें तेन्ना वर्सुकी पटी मनीऑर्डरीन धाडची.

१० मार्च १९८७ मेरेन पटी भरतल्यांक रु ६-०० च दवल्ल्या. तेन्ना बेगीन पटी धाडून दिवची. फाटली पटी भरपाचीं आसा ताणीय बेगीन धाडची.

उजवाडावपी :

कोंकण टायम्स पब्लीकेशन

बेंती, बावेंश, गोंय-४०३१०१

बेव्याचे गीत

बेव्या ५ बेव्या ५ साद रे घाल
नवलायेची नवलां येवनी
लायरे सूर धर रे ताल

येवनी रे ढग काळे
पडोनी रे उदक निळें
पिकतले रे शेतां मळे,
गीत गा रे नेमाळें

सूर्य किरणां पडोनी रे
धवें-धवें फांकोनी रे
वाऱ्याक वार्ता घेवन रे
रानां-वनां धांवोनी रे

म्हजें आनी तुजें नातें
वसां वसां चलपाचें
गीत तुवें गावपाचे
कश्ट हांवें करपाचे

‘आयलो-आयलो’ पावस आयलो
सुको ताळो ओलो जालो
झाडां-पेडांचो मोग दाटलो
खोशयेचो घोघो आयलो

पांचव्याचार जिव्या मळार,
भुरग्यांचो भल्ला मेळो
शेतांनी शेतकान्यांनी
उखल्लां खोरे कुदळो

खोसयेचो गजरो तुज्या
गळघान आमी घालपाचो
तुजेर गीत रचोन आमी
मान तुकां दिवपाचो

मोरगीत

मोरा-मोरा रडो नाकां
सोपूत म्हजो तुकां आसा
किडकिडीत पांय तुजे
सोबित तुजी कूड आसा

इंद्रधनुषी सप्त रंग
तुज्या पिसांक पळोवंक आयले
तुजो केरवो नाच पळोवन ते
तोणांत बोंटां घालून लजले

निळी-फुल्ल हड्डें पळोवन
लजलो सूर्य ओडून पदर
निळ्याय मळबाक मातूय ना सर
अरे! आयली आयली ‘पावस-सर’

तुज्या नाचाक वाजयता देव
धवो-फुल्ल कुपां ढोल
तड्-तड् ती ताश्याची
करता वाजोवन ‘तासो’ जोगूल

झांज पावसाच्या दडकेची
बांसरी वाजता बेव्यांची
आरड खुळ-खुळे किड्यांची
तुतारी वाजता घोघ्याची

तुज्या नाचान धुंदी चडल्या
निसर्गाच्या जिवांनी
दी तुजी खोशी सगळ्यांक
रडो नाका रे दुखांनी

कावळ्याचें गीत

कांव-कांव काळो कांवळो
म्हज्या मठयेर येवन बसलो
गुडमॉर्निंग म्हणोन ताणे
फांतोडेर उलो घालो

कांव-कांव कावळो फुड्यान आयलो
हातीतलो पांव काढून व्हेलो
वडाच्या खानयेर लोमोंक लागलो
म्हणोंक लागलो; हावें फटयलो

कांवळ्याक लागता कसली १ण
मेळटा थेंसर उगडें तोंण
भरता आपलें रिकामें भाण
मनार दवरिना कसलो ताण

कांवळो गांवचो वार्ताहार
केन्ना जाता बातमीदार
ताच्या कांव-कावांत गुपीत दिसता
दुःख, खुशी वा निरोप आसता

कांव-कांव कावळो चालाक फार
एकाच दोळ्यान करता कारभार
चतुरायेचो बावटो मिरयता
कर्कश गीतां गायत सुट्टा

संत कवी-कबीरदास

— एन् सहास

‘स गले जीव, जंतू ब्रह्मासावन जल्माक येतात. आनी ह्या विशाल अशा ब्रह्मानच एकरूप जातात. पुणून ब्रह्मा आनी परमात्मा हांच्यानय ह्या जीवांचें अस्तित्व वेगळें आसता. एकच तत्वासावन जीवाची आनी ब्रह्माची (म्हळ्यार परमात्माची) निर्मणी जाता. दोंगांयचें अस्तित्व वेगवेगळें आसुनय जीव मात ब्रह्माच्या लागीं लागीं येवपाचो यत्न करता. पुणून हांचें हें जाल्लें मिलन— एक ठराविक अशा काळाउपरांत परत वेगळी जाता.’ हाकाच ‘रामानुजाचार्यचें विशिष्टाद्वैत’ अशा अर्थान पळयतात. हे रागानुजाचार्य भगवान विष्णूचे व्हडले उपासक जाल्यान ताणीं ‘राम’ ह्या शब्दाक व्हड अर्थ दिला.

‘श्री संत कबीरदास’ हे ह्याच रामानंदांचें शिष्य जाल्यान तांणी ह्या ‘राम’ नांवाचो स्वीकार केल्लो. श्री संत कबीरदास हे शिक्षणान व्हडले पंडित, विद्वान नासले. तांचो मार्ग सामको अनुभवावेल्यानच थारिल्लो आसलो.

अशा ह्या थोर मनशाच्या जल्मांविशीं जायत्यो काणयो सांगतात. कांय जाण सांगतात तांचो जल्म हिंदू कुटुंबांत जालो आनी ताका बाळगिलो मात मुसलमान कुटुंबान. तर कांय जाण सांगतात तांचो जल्म आनी बाळगुवपीय हे मुसलमानच आवय बापुय आसले. किदेंय आसूं तांचो जल्म काशी ह्या पवित्र क्षेत्रांत जाल्लो हें मात खरें. चड फामाद गजाल अशी की ह्या काशी गांवांत एक ब्राह्मण रावतालो. हो ब्राह्मण स्वामी रामानंदाचो शिष्य आसलो. तांजी धूव ल्हानपणारच विधवा जाल्ली. एकदां ती स्वामी रामानंदा सामकार आयली तेदनां ताणीं ताका ‘पुत्रवती भव’ असो आशिर्वाद दिलो. ती विधवा हें तांकां खबर नासलें.

तांच्या आशिर्वादान तिका फाव त्या वेळान एक सोबीत भुरगो जालो. पुणून लोकांच्या-समाजाच्या भंयान तिणे त्या माणकुल्या भुरग्याक एका पेटयेन घालून ‘लहरतारा’ म्हणटात थंय न्हंयत व्हरून सोडलो. थंयच्यान लागींच नीरू आनी नीमा अशा नावांचे मुसलमान जोडपें कपडे धुतनां हो भुरगो तांकां मेळ्ळो. हाजोच आदार घेवन हिंदू शिष्यागेर जल्मांक आयल्या ह्या भुरग्याक मागीर बाटोवन मुसलमान केलो अशेंय कांय जाण सांगतात. तांच्या ह्या अशा सांगण्यानच थोडेंभोव तथ्य आसा शें दिसता, कारण त्याच कालांत मुसलमान बादशाहीं जायत्या हिंदूंक बाटोवन मुसलमान केल्लें. आनी अशें दिसता की कबीराचो जल्म हो हिंदू जातीच्या विधवेच्या पोटांतल्यान जाल्लो अशें सांगपी ताचे विरोधकच आसूंक जाय. कारण किदें तर तांकां कबीरांक तुच्छ लेखपाचें, ताजो जंय थंय अपमान करपाचो आसलो. अशें, जल्मां संबंदान किदेंय आसूं पुणून कबीर मात दोनय जातीच्या लोकांक जाय आसलो. ताणे जातीपातीचो भेदभाव केन्नांच मानलो ना आनी पाळोय ना.

एका शिष्यागेर जल्मांक येवन लेगीत काशी सारक्या पवित्र गांवांत जल्मलों हाजो कबीरांक सदांच मोटो अभिमान दिसतालो. ह्या काशी गांवांत, चोंय वटेन पंडित, म्हापंडित आसले. थंयच सादो शिपी, मडवळ लेगीत अशा पंडितां इतलोच विद्वत्तेन हुशार आसले. आनी हाजो सगल्याच अभिमान कबीराक दिसतालो.

इ. स. १३९९ च्या ज्येष्ठ शुद्ध पुनवेच्या सोमारादिसा तांचो जल्म जाल्लो. ल्हानपणासावन हिंदूचे पद्धतीसारकी देवाची पूजा करप, कपलाक कपलभर गंदाचो तिबो लावप, राम नांवांचो जप करप हें सगलें तो करतालो. स्वामी रामानंदाचें नांव तेवेळार सगल्याक फामाद जाल्यान आपणेंय तांचो शिष्य जावचें अशें कबीराक दिसलें.

श्री. स्वामी रामानंद सदां सकाळीं फातोडेर उठून न्हावपाक गंगेचेर वतात हें तो जाणां आसलो. एक दीस अशीच ही वेळ सादून कबीर तांचे न्हावपाक वचपाचे वाटेर आड पडून रावलो. फातोडेर उजवाड सामको ह्य न्हंयसो आसल्यान रामानंद स्वामीची नदर तांचेर गेली ना. आनी तांचो पांय अचकीत कबीराक लागलो. ते बरबर तांणी ‘राम राम’ अशें म्हटलें आनी कडेक सरून न्हावपाक गेलो. हीच ‘राम राम’ उतरां तांचो उपदेश असो मानून कबीरान आपणायलीं. घरचो धंदो कपडे विणपाचो आसल्यान कबीरय तेंच काम करतालो. तो मुसलमान आशिल्यान तेन्नांचे फामाद मुसलमान ‘फकीर शेख तकी’ हांचे कडल्यान तांणी दीक्षा घेतिल्ली. ते तांकांच स्वताचो गुरू मानताले अशें खुबशे मुसलमान म्हणटाले. पुणून कबीरांचे खरे गुरू स्वामी रामानंदच आसले. आनी तांकांच तो चड मानतालो. अशी वेगवेगळ्या मतांखातीर कबीराक लागून ते वेळावेल्या हिंदू, मुसलमान विद्वानांमदीं झगडींझूजां पेट्टालीं.

कबीराच्या लग्ना वेळार लेगीत हेंच जालें. तांचें लग्न ‘लोई नावांचे एके चलये कडेन जाल्लें. पुणून तेन्नांचे दोतोर बडस्वाल हांचे सांगणे प्रमाण तांचें लग्न ‘धनिया’ अशा नांवांच्या चलयेल्या जाल्लें. तिचें नांव बदलून कबीरान तिका नवें नांव ‘रामजनिया’ अशें दवरिल्लें. तिचे सावन ताका कमाल आनी कमाली अशीं दोन भुरगींय आसलीं.

ह्या आपल्या दोनय भुरग्यांकडेन कबीराचें जाय तशें लक्ष नासलें— घरच्यांकडेनय सारचें पडनासलें. कारण ताचें म्हणणे आसलें की ‘ये तो घर है प्रेम का, खाला का घर नहीं’ श्री संत कबीरान आपणें जावन कसलोच पंथ जांव सांप्रदाय सुरू केलो ना. पुणून ताच्या शिष्यांनी मात ‘कबीर-सांप्रदाय’ स्थापिल्लो. कबीरान आपल्या तत्वांचो पयस पयस मेरेन प्रचार केलो. ताच्या शिष्यांमदीं हिंदूबरबरच जायते मुसलमानय आसले. राजा बीरसिंह आनी बिजली खाँ हेवय ताजे शिष्य जाल्ले. तांच्या फाटल्यानच हेरांचो नंबर लागतालो.

ते सभावान सामके स्पष्ट वक्ते आनी तडफदार वृत्तीचे आसले. सल्याय विशयाचेर उलतनां ते भंय-भाड दवरनासतना उलयताले. या काळांन मुसलमान हिंदूक जबरदस्तीन बाटयताले. तशेच गरीबांचेर खूबच अत्याचार करताले. बायल मनशेक तर स्वतःचें पावित्र्य सांबाळप भौ कठीण जातालें. अशा ह्या वायट कृत्यांविरुद्ध कबीरान जातीन लक्ष घालून विरोध केल्लो. तांणी सगल्या जातीच्या मनशांक आपले शिष्य केल्ले. धर्मदास, सूरत गोपाळ, जागूदास, भगवानदास अशे जायते कबीर-सांप्रदायाचे मुखेल शिष्य आसले तांचे उदेशीं कबीरान मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश, दिल्ली, छत्तीसगढ तशेंच पूर्वताच्या खाची कोनशांनीं रावपी आदिवासीयांमेरेन आपली शिकवण पावयली. स्पष्टवक्ते पणांक लागून जायते फावट ताका मुसलमान बादशाकडल्यान त्रासय सोसचो पडिल्लो. तरय पुण ताणें आपलें तत्व सोडूंक नासलें.

परमेश्वर एकच आसा- निर्गुण-सगुण, आकार-प्रकार, रूप-रूपूय हाचे भायर ताजी (परमेश्वराची) सत्ता आसा अशें ताचें म्हणणें आसलें. तोच ह्या सुंदर जगाची निर्मणी करता. ताका प्रसन्न करून घेतलो जाल्यार हठयोगाच्या भक्तिनच शक्य जावंक शकता. आनी गुरू हो परमेश्वरासावन श्रेष्ठ आसा. म्हणूनच परमेश्वराक मेळयतलो जाल्यार ते गुरूबगर कशेंच जावचें ना, अशें तो म्हणटालो.

हठयोगाच्या करणेन शरीराचेर आनी मनांचेर जैत मेळोवप येता. हांचेर जैत मेळोवप म्हळ्यारच परमेश्वराक प्रसन्न करपाचो रस्तो मेळप अशें जाता. कारण हो रस्तो सदांच मोगान भरिल्लो आसता अशें ताचे मत. हमपणाचो दुस्वास, स्वार्थाचो त्याग केलेबगर परमेश्वराच्या मोगाचो लाव जावंक शकना अशी ताची सांगणी आसली. कबीरान आपली शिकवण, चडशी पदां, कविताउदेशीं केल्ली. अशेतरेन तेवेळार शिकवण कोणच करिनासले पुणून कबीरान असो पदांचो, कवितांचो आदार घेवन आपलीं तत्वां, शिकवण सगल्यांमेरेन पावयली. आत्मसाधना आनी समाजा विशींचीं तांची वडशी पदां, गाणीं फामाद आसताली. समाजान जावपी जाती भेदाच्या, गोरो, काळो जातीच्या विरुद्ध ताचें बरोवप आसतालें.

हिंदू कहं तो है नहीं, मुसलमान भी नहीं ।

पांच तत्व का पुतला, गैबी सैले मांही ॥

स्वतः हिंदूय न्हंय आनी मुसलमानय न्हंय, तर पांच तत्वांचो आपुण अक पुतळो अशें तो सांगतालो. अशेच तरेचीं जायतीं कवनां करून तांणी समाजा भितर अकचार घडयलो. हजारांनीं तरेकवार विचारांच्या हिंदू मुसलमानांच्या समाजात तांच्या ह्या उपदेशाचो खूब म्हळ्यार खूबच फायदो जाल्लो.

श्री संत कबीर दास स्वतः चड शिकिल्ले नाशिल्यान दुस्मानांनी लेगीत खूबशीं कवनां करून ताच्या नांवाचेर खपयलीं. 'कबीर की बाणी' हो कवना संग्रह 'बीजक' ह्या नावांन खूब फामाद आसा. ताजे तीन भाग आसात- रमैनी, सबद आनी सारवी.

जीणेच्या शेवटाक दुस्मानां कडल्यान ताका खूबच त्रास जावंक लागले म्हणून ताका काशी सोडचें पडलें. आनी 'मगहर' म्हणटात थंय वच्चे पडलें. पुणून ताची ओडलायणीं मात काशीनच आसली.

आयज बाबा बेगीन किदचाक

त्या दिसा सुर्या अुदेतना

हांवें विचाल्लें,

‘आयज बाबा वगोत किदचाक?’

तो हांसलो आनी वगीच रावलो

— त्या दिसा पयलेच फावट

‘तें’ म्हाकां मेळपाक येवपाचें आसलें

त्या दिसा ‘सुर्या’ अस्तमतना

हांवें विचाल्लें,

‘आयज बाबा वगोत किदचाक?’

तो हांसलो आनी वगीच रावलो

— त्या दिसा म्हजें लग्न जाल्लें

आनी आयज ‘सुर्या’ अस्तमतना

हांव विचारता—

‘आयज बाबा बेगीन किदचाक’

तो हांसता आनी वगीच रावता

— आयज म्हज्या हातांत बायलेन

दिल्ली पोती आजून रिकामीच

आसा

— सुरेश पिळगेंकार

हे विशीं स्वतःच्या मनाची खंत दुःख उगतायतनां ते म्हणटाले.

जो कबीरा काशी मरै, तो रामही कौन निहोरे ।

आनी अशा ह्या थोर संताची जीण ‘मगहर’ हांगाच सोपली. उपरांत थंयच तांची समाधी बांदली.

पुणून इतल्यान कांयच सोपूं नासलें. तो मेल्या उपरांत ताचे मरणां विशींय जायतो वाद निर्माण जाल्लो. हो वाद अर्थातच ताच्या शिष्यांमदीं जाल्लो. हिंदूंच्या मतान निर्जिव कुडीक उज्याचे स्वाधीन करचें अशें आसलें तर मुसलमान अशें करूंक दिनासले असो तांचो वाद चलतालो.

हे वटेन संत कबीरदासाची ती निर्जिव कूड चादरी पोंदां खूब दिस मेरेन पडून उरिल्ली. पुणून निकाल लागनासलो. निमाणें कोणेंतरी ती चादरच ओदून काडली आनी पळय जाल्यार किदें? ... जंय प्रेत आसलें ते जाग्यार फुलांची व्हडली रासच रास. ही ताचीच करणी अशें समजून उपरांत दोनय जातीच्यांनी ती फुलां अदीं अदीं वाटून व्हेल्ली आनी जांचे तांचे इच्छेप्रमाण निमाणे कार्य केल्लें. मरते वेळार ते १२० वर्सांचे आसलेलें वर्स आसले इ. स १५१९ हो थोर संत कवी-कबीर दास देहान शरीरान एक आसून जायले जातींक अकठांय हाडपी आनी वावुरपी पयलोच संत जालो जातलो.

कस्टी धाकू

— सुरेश अत्मा नायक

द नपारच्या खरखीत वीतान घामाधुम जाल्लो धाकू मादय न्हयचे देगेर शेतांत कास्टी मारून काम करतालो. सुर्यवतान ताच्या आंगाक घाम तिकतिकतालो आनी अदका भशेन पावळयो देंवताल्यो गेले दोन दिस जाले धाकू शेत रोपणी करतालो. दोगां कामेरी आनी ताची बायल भुरगीं ताका मदत करताली आयज रोपणेची निमणी दिस आशिल्यान कसे करून तिनसांज मेरेन शेत लावन जावकूच जाय म्हणून धाकूच्या जीवाक थारो नासलो तो खोरे हातान घेवन काम करतालो. आनी वेगीं वेगीं भात रोपपाक जागो करून दितालो. तसी तसी रोप लावपी कामेरी आपआपलो सेव घेवन फुडे फुडे वयताली आनी सगळ्यानीच त्या खरखीत वतान कामाक नेट दिलो! वाटेत येते वयते लोक धाकूक विचारताले 'किदें रे धाकू कालो जावन गेलो मरे मागीर शेत मागूस उरचेना रे' आनी धाकू हय हय करीत तकली हालयतालो. ताच्या वांगड्यानी न्हयचे देगेर शेत लावप्यानी आपआपली शेतां लावन घेतलेली तितूत धाकूचेच शेत लावपाक फाटीं अुरलेले म्हणून धाकूक सामकी कळकळ लागलेली जसी जसी तिनसांज जायत गेली तसे तसे धाकूचे शेत रोपून जायत गेले तसे धाकूक दिसले आपूण एका व्हड पेचातल्यान मेकळो जालो असे खुशालकायचे भाव ताच्या तोंडार मुमुरख्ये हांसयताले ताणे कामेच्याक आनी बायले भुरग्याक कामाची सगळी हत्यारा अेकठांय करून घरा वचपाक सांगले आनी धाकूक एका तळपार आपलो कुलो तेकयलो. काजाक लायले विडिये सेवट काडून कमराक वेडयल्या वाल्या किरवटेचे फस्क काडून ताणे विडिये सेवट पेटयले आनी तोणासून फूस करून धुंवर काडून ताणे न्हयच्या देगेवयल्या शेताचेर नदर भोवणाली. आलतडी आनी पलतडी सगळीकडे पांचवीचार शेतां दिसताली आनी न्हयक वेगळीच सोबितकाय येताली. वाठार प्रसन्न दिसतालो सुर्य दोगारां आड लिपलेल्या भांगरा सारखे वत नाच जालें. आनी सगळीकडे काळोख फांकील्लो न्हयचेकडे किर्ण भासतालो. रातच्यो किडी किरकिरताल्यो अता वेळार धाकू तळपार बसलेलो अुठोन न्हयच्या अुदकान आपले तोंड हातपाय वेवस्थीत धुवन घेतले. आनी आपल्या मातयेन लोळल्या तुवाल्यान हातपांय पुसून घेतले. तुवालो खानार ओडोन थंयच तळपार दवलेलो अुजवातीचो पुडो नाल आनी केळीची चारवाता पाना घेवन थंयच लागीं आसलेल्या घोडका झाडा पोदां गेलो. न्हयचे देगेवयले झाड म्हणजे गांवच्या जाग्या वाटाच्याचे देवा झाड म्हण लोक वळखता. जणएकलो कस्टी शेतकार आपआपले शेत लावन जातगीर त्या झाडा पोदां वचून नाल केळीच्या चारवाताचो विडी आनी अुजवातीचो पुडो पेटोन लायता आनी जाग्या वाटाच्याक सांगणे घालता शेताची बरेभशेन राखण कर म्हण. धाकू तसोच जाग्यावाटाच्याक सांगणे घालपाक घोडका झाडा मुळांत येयलो ताणे केळीच्या चारवाताचो एक मोठी विडी केली. किरवटेचे फस्क काडून ताणे काडी पेटयली. विडी आनी अुजावाती पेटोन झाडा मुळार

गुण्यार दवलो आनी जाग्या वाटाच्याक नालाचें फळ दवरून ताणे सांगणे घालूक सुरवात केली. देवा गांवच्या वाटाच्या हांवें तुज्या नांवार आनी तुज्या वळार घामाच्यो पांवळ्यो गळोन हें शेत रोपणां ताची बरेभशेन राखण कर तशेंच कोणाची करणी आसत कोणाची मान आसत कोणाची शेतारचेर वायट नदर आसत जाल्यार ते सगळे तुज्या पायांपोंदा दवर आनी म्हजे शेत बरे पीकय. शेत बरेभशेन पीकून जातगीर तुका सोरो वीडी रोट आनी जितो कोमो दितलो. असे सांगणे घालून धाकून फाटीं वळोन पळय नासतना ताणे घरची वाट धरली. दिसभर काम करून भुक्याल्लो धाकू बायलेन केलेलो तिखट बांगड्याचे कडयेन पोट भर जेवलो आनी हुस्क्या मेकळो न्हिदलो.

धाकू एक गरीब कस्टी, पंचवीस वर्सां जाली तो हे शेत करता. ताका हे शेत सोडल्यार आनीक जागोजमीन कांय नामले. ह्याच शेताच्या पीकार तो आपले पावसाचे दिस मुखान घालतालो. पुण धाकू ह्या शेताच्या कोतार मुखान दिस घालयता. हे रामू भाटकाराक नसाय गेले. कारण धाकूचे शेत रामू भाटकारच्या भाटाचे धडेक आसलें. म्हणून तो ताका सदाच पिट्टालो ना. ना ते अुल्यतालो आपली धड पावसान कोसाळटली म्हण निमीत सांगतालो. खरे म्हटल्यार रामू भाटकाराच्या भाटाची धडा बरी पयस आसा धाकूचे शेत आपणाक मेळचे आनी धाकू आपल्याच कामाक रावचो असे ताका दिसताले, म्हणून तो धाकूचेर बण्टीच किच्याटां घालतालो आनी शेत लाव नाका म्हणून ताका धमकी दिलेली. पुण धाकून ताचे आयकलेंच ना ताणे शेत लावन काडलें.

धाकूच्या घरांत रावपी तोंडा थोडी. एक चेंडू आनी एक चेडो आनी ती दागा मेळोन सगळीच चौगाजाणा. देखून सुखी कुंटूब. ताचो भुरगो शाळेक वयतालो. धाकूक. दिसतालें आपल्या भुरग्याक खुब शिकोक जाय म्हण. आपूण तेन्ना शिकूक नासलेल्यान कितलो घोटाळ्याक पडलो हे ताका आता बेसबरे कळटालें. आपले काम अुल्ल्यार अुपकारता पुण शाळेक वचे रावू नाका म्हण तो भुरग्याक शिटकायतालो तसो भुरग्याची वागणूक बरी आसली. मेळता ती वेळ ती फुकट व्होगडाय नासली. अभ्यास जातगीर ती बापायक मदत करतालो. धाकूची बायल घरांत बेकार रावानासली ती फांतोंडेर अुठोन घरांतली सगळी कामां करून भुरग्याक च्या भाकरी दिवन ती कस्टाची कस्टाक वयताली. अशे तरेन धाकूचो संवसार सुखान अेकामेकांच्या मोगान चलतालो.

धाकू भुरग्यापणापासून कस्टी आशिल्यान शेत म्हळार धाकूचो जीव की प्राण. शेतांत वावूरपाक ताका सामकी खुशालकाय भांगताली. तसो तो शेताची काळजी बरेतरेन करतालो. बरे कस्ट करपी म्हण त्या गांवांत धाकूची तोंवणाय जाताली. धाकू दिसूक किडकिडीत पुण कामाक शिटूक ताच्या कामाक आळस नासलो तो कसले काम पळतालो तो सदांच आपल्या इश्टाक म्हटालो कास्टी मारतल्यान कस्ट करूकूच जाय. नाजाल्यार ताचे कास्टेक सोबितकाय येवची ना

धाकूच हे अुलोवप बाकीच्या इस्टाक खुप मानावतालें म्हणून ताज्या गजालीक चार चौगजाणा बसताले. दिसा फाटल्यान रात आनी राती फाटल्यान दीस वयताले. तसे तसे धाकूचें शेत वाडत गेले. तशी धाकून शेताची नडणी काडणी करून शेताक वळोवेळार सारे उदक दिल्यान शेत पांचवेचार कवकवीत पोसपात आयले आतां गांवांतले लोक वाटेन येता वयता त्या शेताची तोखणाय करताले. आनी भात अमके पिकतले तमके पिकतले म्हण बारनी करताले तसे धाकूक आपल्या शेताक पळोन तान भूक न्हीवताली. आपूण आनी आपल्या बायल भुरग्यांनी केल्या कस्टाचे सार्थक जालें. म्हणून ताचे काळीज भितल्याभितर खोसयेन नाचताले. पुण मदीच ताका हाता तोंगाकडे पाविल्ल्या आपल्या शेताचो हुस्को दिसतालो शेताचेर कोणाची वायट नदर बी ना मू म्हणून रामू भाटकाराचो दुबाव येवन भियेतालो आनी जाले तसेच. सकाळी सदाभशेन धाकू सुशागात अुठोन च्या भाकरी खावन तो शेताकडे गेलो आपल्या कस्टाचो ताका खुप मोग आनी हुस्को आसलो. केन्ना आपली नदर शेतार पडली असे तांका जालें. जेन्ना तो शेतांत पावलो तेन्ना किदें पळयतालो, हातात बेंता दाणो पुडवेशर्ट नेशिल्लो रामू भाटकार आनी ताचे सांगाती, एक म्हजो धाकूचे बायले भुरग्यांनी हाडाचो काडा करून पोटाक थटो बांदून घामाच्यो पावळ्यो गळोन ज्या रखरखीत वताक करपून कस्ट केलेल्या शेताचो नासधूस करताले. धाकून मोठ्यान धडसून अुलो केलो, भाटकारा धाकूचो आवाज कानार पडटगीर रामू आनी ताजे सांगाती जीव घेवन पळत सुटले आपल्या दोळ्या-देखत आपणे केलेल्या कस्टाची जालेली दुरदशा पळोन ताज्या आंगाक उजो पेटलो.

ताका अितली तिडक मारीली ते थंय आसल्यार तांका एका एकाक जितोच हाणून मारतोलो आसलो. पुण ते आदीच आप आपली जीव घेवन पळून गेले. इतलो वोगत आंगाक अुजो पेटिल्लो धाकू आपल्या शेताची जाल्ली नासधूस पळोन ताणे थंयच थपकल मारून तो खळ-खळ रडूंक लागलो. इतलो तेप शेतांत वावरून कस्ट केलेले ते मातीमोल जाले.

ह्या शेताच्या आदारान तो पावसातले दिस मुखान काडटालो. पुण आता पावसांत अुपाशी पडचेली पाळी ताचेर येयली म्हणून तो मनात खुप कस्टी जालो.

धाकू चिंतालो आपूण रामू भाटकारक केर केलेना. म्हणून ताणे आपलो असो सूड घेतलो. तो जाणा फुडे कांयच जावचेना हाची ताका खात्री आसली आनी एकदा शेत हुमटून उडयले म्हटकीच शेत परत लावचेले भानगडीत पडचीना म्हणून ताणे शेत अुमटून उडवचेलें धाडस केलें. धाकूचे शेत रामू भाटकारान हुमटीले ही गजाल सगळ्या गांवांत कळळी तेन्ना गांवांतले लोक चुरचुरले. राम भाटकाराची शिथू करू लागले. पुण रामू भाटकारक ताचे कांयच नासले. तो खुशालकायेन हांसतालो आनी धाकू ताची बायल भुरगीं मात रडटाली आपणाक शेत ना म्हण धाकून तशी पुलिसेक रामू भाटकाराची केस दिली पुण रामू भाटकारान हवालदाराक वशीलो लायलेल्यान केस पोक करून उडयली. आनी धाकूच हवालदारान किदें सांगता म्हणून भितर आलता म्हण धमकी दिली.

कोणाखातीर ?

किदचाखातीर ?

ते गोंयां खातीर झुंजले
ताणी घरादारां उदक सोडले
आपले सुखी जिवित इबाडले
कोणाखातीर ?
ताणी रक्ताचे पाणी केले
बंदखणीत हल भोगले
तांचे भुरग्या बायलांनी
वनवास भोगले
किदचाखातीर ?
आमकां आयज दिसून येता
हे जाणी केले तांतले चडशे आयज
खंयच, कोणुच नात.
पुण तांच्या नांवार दुसरेच आयज
तरंगाचे मानकरी जाल्यात
पुजा आता दुसऱ्यांकूच,
फुलांय दुसऱ्यांच्याच आंगार
नाल्लुय फोडचो मान दुसऱ्यांचो
आनी आता उरिल्या थोड्यांक प्रस्न पडटा
आमी इतले सगळे केले ते
कोणाखातीर ? किदचाखातीर ?

— शांती सदानंद प्रभू तेंडुलकार

तसो गरीब बाबडो धाकू भियालो. ताका कळून आयले गरीब म्हणजे अयणी देवून गरीबाची सदाच मयणी. गरीबाक न्यायूच ना. न्याय आसता तो फकत श्रीमंताकूच म्हणून कस्टी धाकू खुप कस्टी जालो आनी कस्टी मनान तो घरा परतलो. गरीब बाबडो कस्टी धाकू.

त्रिविक्रमालो अक्रम

— (डो) पण्डरीनाथ भुवनेन्द्र ज.

मद्रास

परमात्माले णव् अवतारान्तु आद्यचे चार मृगरूप अःसिःले. अवतारांचे प्राधान्य आरंभत सुरुवे मानुषरुपावतार वामनांथून तं.

पुराणांतु संगीत्यां 'एविणुन् वामनरूप (Dwart) घेवुन् बली महारायालःगि तीनि पवलं भुयि मःगीलि खांय; रायान् वाग्दान् केल्युपरान्ते, वामुन् पाताळ-भूमि-आकाश भोरुन् विकर्चे त्रिविक्रम-महद्रूप घोरुन्, सर्वलोक्य दोनि पव्लानि मेःजून्, तिस्त्रे पव्लाक् जागो दिवच्याक् अशक्तु जःलेले महाबलीक् राजभ्रष्टु केःलो खांय. वैज्ञानिकं, विमर्शन्कार, विवेकी-हें मनिष्य ते काणी-यान्तु नमृगनांय. आधुनिक पिळ्गीं निम्तिताय् 'सान् वामनरूप आपाताळ स्वर्गे फुगोवंका जल्यारि, ते देह कस्साले वस्तून् निर्माण केःलेलें, कस्साले कस्तून् फुगायलें ? रब्बरा बेल्लूण (Baloon) वायु फुंकून् फुगेयल्यारि, फुग्या ब्रह्त्वाक् सीमा अःस्, तःजे भायर् फुंकल्यारि बल्लूण भेत्ताता. अत्तं पर्यन्त अनुभवा अःसिल्यान्तु व्होड् गगन संचारि बल्लूण. तीं हैड्रजन् (Hydrogen) वायून् फुगावुन् उद्देश् सासु मीटर् (1000 meter) दिःगाय् अनी शें मीटर् रुन्दाय् अःसूचि. हम्गेले अनुभवातीत् जःलेलें त्रिविक्रमरूप अविश्वास्य अःस् मू. 'अःशि. हे आधुनिकांगेले संशयनिवारणांक् पौराणविश्वांसींक् जापना. ते पासावत् पाश्चात्यजनां हम्गेले पुराण पूरा फटि मणु लेक्ताय्. तंगेले हे अपराध निरुपणाक् कारण हम्गेले पूर्वीक पुराणकर्तार, अनी तंगेल्यो भावनाचित्रं जःलेल्यो अतिशयोक्त्यो.

बली भ्रंशन् कःशि कित्या केःलेलें मणु काळका जल्यार महाबली कोण्, वामुन् कोण्, बलीन् केःलेलि चूकि कितें, वामनान् केःलोलो छलन तन्नु कस्सालो, इत्यादि गवेषण करुका जावुन् अःस्.

देव अनी असुर :-

देव् अनी असुर मणु आर्यवर्गाचे दोनि विभाग. इन्डो आर्य (Indo Aryans) म्हळेलें देव् सुर्वेकाच स् हजार वसं फूडें, अत्तांचे बाळकान्स (Balkans), फिन्लण्ड अनी नोर्वे (Norway) इत्यादि देशान्थून आयिले तम्बडे केसांचे मणु चरित्र विमर्शक् म्हण्टाय. इरानो आर्य (Irano Aryans) अथवा असुर मध्य आस्या खण्डान्तु (Central Asia), आराल् सरस्सान्तु (Aral Sea) होळ्चे सैर्दारिया अनी अमूदारिया नदींचे मद्दें अःसूचे मैदानान्थून (from the plains between river Syr Daria and Amu Daria), हेर-

डो. पंडरीनाथ भुवनेन्द्र जनावंन हे मद्रास युनिव्हर्सिटीचे पृथकरण रसायनशास्त्राचे आवले प्रोफेसर. ते पुराणाचेर आनी कोंकणी व्याकरणाचेर संशोधन करतात. तशेंच शास्त्रीय नदरेतल्यान पुराणाचेर बरयतात. पुर्तुगेजापयलीच्या प्रमाण कोंकणीत बरयल्लो असोच अंक लेख हांगा दिला.

— संपादक

कालाक् पामीर वट्टेन् भारतान्तु आयिले मणु एड्वारड मयर् (Edward Meyer) नांवाचे सायबान् संगील्या. इरानान्तु व्होड् मनिष्यांक् (आर्यांक्) 'अहुर' म्हणतालें. इण्डो आर्य 'ह' शब्दु 'स' शब्दाक् 'ह' मणूय उच्चारण करतालें; ते निमित्त 'अहुर' अ;सि;लें भारतान्तु 'असुर' (demons) मणूय 'सिन्धु' म्हळेलें इरानान्तु 'हिन्दु' मणूय केःलें आर्यांक् इण्डो. देवत (Devis) मणु अप्येयताले इरान्कार. हे दोनि विभागांकय परस्पर स्पर्धेन अनी विरोधान् अन्योन्य लडायि चलतालि.

हे दोनि आर्यवर्गांचो स्वभावव्यत्तासु पोळोव्या. असुर ऐहिक विषय लोलुप, साम्प्रतिक वर्धनोत्सुक, विज्ञान गवेषण निरत असले. तंका कुटिलबुद्धि नासलि. व्यवसायान व्यापारान ऊंच येवंका मणु नन्ताना वेगळयाले घनांचेर मोडु नासलो. असुर निरालस्य, परा-क्रमी, सीमारहित कष्ट काडूक तय्यार असले. ते केन्नाय ब्रह्माक तपःस करताले मणु पुराण संगताय. ते सकल कला (सरस्वतीचे) वल्लभाक प्रसीदु करताले खांय. हेंच ते आधुनिक तरपेन संगल्यारि 'असुर एकाग्रतेन विज्ञान गवेषण (Research) करताले' मणु अर्थु जःतालो.

हजे थेट उपराटे अःसिःले देवः अळसे, स्वार्थी, प्रयत्न परामुख अन्यप्रयत्न फलकांशि, अतिकुटिल बुद्धिवन्त अःसिःले. आत्मज्ञान सम्पादना नांवारि देवानि काम कराय नासलें. अन्यानि याग करुन् धान देवांक दीवंका आसलें. अनेक फन्ता असुरांक छलन करुन् देवानि अन्यायु केःलोलो अःस. तःजे एक दृष्टान्त तं वामनान् केःलेलें बली भ्रंशन.

महाबली :

बली चक्रवर्ति विरोचनालो पुतु, प्रहळादालो नत्तु असलो. तःगेले पोणजे हिरण्याक्षान् अनी हिरण्यकशिपून् स्वप्रयत्नान् समृद्धि हाडून असुरराज्य हिरण्मय केलें. महाबलीन सिंहासनार चोडच्या वेळार असुरवृत्ताक अत्तांचे उत्तरप्रदेशाचो एक भागु, गौडदेश (Bihar & Bengal) तितलो बिस्तार आसलो. तःका राज-भ्रष्टुकेःलेले समयारि तःगेले राज्य, अत्तांचे आसाम, मिसोराम, मेघालय, मणिपूर, प्रागज्योतिषपूड (Burmah border) दक्षिण गौड अथवा पांताक, अंग कळिग (Orissa), विन्ध्यदेश (Madhya Pradesh), सिन्धुदेश (Punjab) अःशी हस्व करुन् संगल्यारि हिन्दुस्थान पूरा तःगेले भरणाधिक्यान्तु अःसिःलें. हेदे व्होड् राज्य कःशि जःले? कांय अशोकान कळिगडान्तु खण्डे-शूल शास्त्रानि आक्रमेवुन् अनेकलक्ष जनांक संहार करुन् अण्ण्यालें शासना

स्थापन के.लेले रीतीन महाबलीनय केल्लेवे? ना बिलकुक ना; तांणे बलात्कारान प्रदेश धरलेनांय, किन्तु सर्वजन सम्मतान ताणे ते राज्यांचे चक्रवर्तित्व स्वीकार के.लो. राज्यविस्तर्णाक, जनप्रीति मेळूक बलीन दोन मार्ग प्रचारान्तु हडळे. १) दानयज्ञु अनी २) स्वजना-स्थापन (colonization)

पोणज्यानि शि.केयलेलि विद्या, न्हयेंक बान्दु बन्धून (constructing dams) उद्दाक कृषिस्थलांक व्हरचें, आनी हिरण्य व्यापार करचें-हेवट्टेनि असुर राज्यान्तु धनसमृद्धि अधिक ज.लि. बलिले भरणावेळारि असुरराज्या कीर्ति अनी शक्ति मूर्धन्यारि पर्वल्लि. कोणे कःसालें आवश्य निम्गित्यारीय बलिमहारायु दान करतालो. आयिःले मनीष कोण पुणीय रिक्ते हःतान् परताप् नासलें. दूर दूरा देशान्तुलि जनां धार-दार-धन झायि जःलेलें सर्वय बलि लःगि मःगून घेतःलि. कीर्ति गंवगांवां पावनु, तःका 'महान' मणु बिरुद् मेळ्ळें. बलिचक्रवर्ति महाबलि जःको. लःगि दूरा देशान्तुले जनांक तःजेरि प्रीति अनी बहुमति चडलि.

स्वजनास्थापनाक अपण्यांक वडकाणसूचि जनां जावंका मू मणु महाबलि यच्चारन करतालो.ते कालाक एकु विशेष संभवु जःलो.

दीर्घतमालि प्रजासृष्टि :

एकदा फल्ले फल्यारि महाबली प्रभातकर्म करूक गंगातीरारि चमकलो. एकु कुरडो रूःका फळ्याक बन्धितु जःलोलो न्हयन्तु व्होळतालो. तःगेलि बोबू अय्कून कायशक्ति अःसिःले महाबलीन गंगेन्तु उड्डि मारनु ते मनिष्याक ताडि हडलो. तो साधु कुरडो उडल्यालो अपण्याले अपघातापासून संगूक लगलो. ब्रह्मपतीलो अण्णा तूतु अपण, दीर्घतमु मणु नावं. जन्मना कुरडो जःले निमित्त यज्ञ-यागदीन्तु यागु घेवनु धनसंपादनाक प्राप्ति ना जःलि. ते पासावत हावें नियोगवृत्ति, चेरडूवं नातिके बयलांक सन्ततिदान करचें काम करतालों. एक गोवाळ्या लःगि वच्चून गो गोरुवानि करचि संगमरीति शिःकून ते प्रत्येक रीतीन संतति उत्पादन करतालों. तें कर्म मेःगेलि बायल, प्राद्वेषीक अनुचित दिःसून तीणे मःका उपेक्षितु केःलो, मात्र न्हयं मेःगेलो पूतु गोतमा केरान (रामायणान्तु अहल्येक फटबावनु वरडीक केःलोलो दुष्ट नय्यायिकु गोतमरिषि) मःका फाळ्या बन्धितु करनु नदीन्तु व्होळ्येलो. तुम्हि माका अत्तं रक्षण केःलो. हें तूं मेःगेलें संक्षिप्त चरित्र 'मणु रडळो.

महाबलीन मन्त्रान्तु लेःकीलें 'सोदिल्लि वालि पय्यां अड्डळिळ' मणु. दीर्घतमाक रावळारां. व्हरनु ब्राह्मणपूजा दीवनु, खाण जेवण करीवून, 'प्रजापति' स्थानारि नेमु केःलो. रायान धा हजार देहपुष्टीन सदान्वितो जःलेल्या शूद्र कुमारीक दीर्घतमाले उपयोगा खातीर नियमित केल्यो. प्रजा सृष्टिशाला (Mas Procreation Workshop) मणु व्होडि एक शाला करनु दीर्घतमाक दिःलि. दीर्घतमान धाजण चेल्यांक, मण्के कायकल्पु अःसिल्यांक गोधर्म रतीन्तु अभ्यासु करीवून अपण्याले सहायक के.ले. एक वर्साक पांच हजार चेल्याचेरडूवं करनु रायाक दीवंका असले तन्नि. तःशि अनेक वर्साक प्रजासृष्टि केःलि.

ते बहुसहस्र चेरडुवांक वःडोवनु, विद्याभ्यासु दीवनु राजतन्त्र, मन्त्रित्व, राष्ट्रदूत्य इत्यादि परिशीलनू करीवून, उद्देशु वीस वर्सा

पारपारिक आल्लयो

१.

लाडू कर गे

लाडू कर गे

अम्माऽई

अेक लाडू करपाऽजो

सोयरो बाबडो

झडपाऽल।

अेक लाडू तुपान खांव

संवगड्या वांगडा

खेळोंक जांव

२.

यो गे घुगीऽ

आमाडचार उबीऽ

रडटल्या बाबाक

थांबय बेगीऽ

३.

धोल बाबा धोल

पोदेरान हाडले बोल

बोलांक दुडू चड

पोदेरा परतून व्हर

४.

नाच गेऽ नाच

तुकां पोपे दियन पाच

तीन तुकां

दोन म्हाकां

तुयां कोणां

सांगा नाका

नाच गेऽ नाच

नाच गेऽ नाच

(बालगीत निकेतनच्या बरेपणान)

प्रायि जत्रान, एकेक परदेशांक वच्चून वासु करूक धाडलि. शूद्र-
ब्राह्मण पुतू जःलेले ते जनांक कक्षिवादी मणु नावं अःसिःलें. तंगेले
राजतन्त्रा निमित्त अनेक परदेशकारानि महाबलीक अपण्यांगेलो
चक्रवर्ति मणु लेकू सूरू केःलें. महाबलीलि कीर्ति कितली वःढालि
की तितलीच देवेन्द्राकि कीर्ति बावलि इन्द्राक मनस्तापु उःठायलो,
नीद ना जःलि. अपसरसांक धाडणु महाबलीक भण्टावंचाक केःलोलो
यत्नु वःवर्तु जःलो. ब्राह्मणां लागि, इतर रायांलःगि प्रार्थना केःलि,
बली लःगि लडायि मारनु संघर्ष करूक, सर्व जनांकय महाबलीचेर
तृप्ति अःसिःलि कारणान इन्द्राले कुतन्त्र निष्फल ज ले अन्त्यारि
नारदालःगि आनी अपण्यालो घकूलो भावु (उपेन्दु) वामना लःगीय
वच्चून रडलो. वामनु कुटिल प्रयोगान्तु असमानु छलन करूक
नारद समानु.

वामन बनाथून (Central Bihar) उपेन्दु कळिगदेशाक गेःलो.
थांय नारदान तय्यार केःलेले हजार काळिडु; नागभटांक आनी
शेंभर जाम्बवन्तांक घेवनु वाराणसीक (महाबलीले प्रधान नगरीक)
चमकालो. ते आदिवासि भटांलःगि 'भेरिनाडु अयकल्यारि धावनु
रावळारान्तु पावांय' मणु आदेशु करनु, तंका नगरीभायर सन्नद्ध
ज.वनु रावोवनु, वमनु एक वटू वेषान, इत्तान्तु तळता (of palm
leaf सत्तें, कुरटारि चितळा चाम, पवलांरि खड्डावो (wooden
sandals) धारनु रावळारान्तुले दानयाज्ञशाळेन्तु चमकलो.

भिवकू मण्के दीनस्वरान तीनि पदानि मेःजूचि भूयि मःगोलि.
थेटबुद्धि जःलेले महाबलीक मागपणा मर्मु मन्नां जावुनातिःलें, 'हितले
सान भिक्षेक कित्या इतलें दाक्षिण्य आनी दीनस्वरू? निमगि तूं तीनी
गांव, दित्ता पळ्ये हावं' मणु दाता म्हळेले गवार्नु बलीन् संगीलें.
मायवेषधारि जःलेले वामनान् संगीलें 'मःका हावें निमगिःलेंच पुरो
तज्जान हांव तूतु जायना तरी, तूवें कितुलेंय दिल्ल्यारीय मःका
सन्तुष्टि हाडूक साध्य ना.'

'हे एक नमुन्या वचनान्तु कस्सालें कीं मसं अस्स' मणु महा
बलीलो गुरु, शुक्राचार्याक दिस्सालें. बलीन गिण्डियान्तुलें उदाक्
रोकोवनु वागदाना संकलोपु करु वत्ताना, वामना मक्षि राबून
शुक्राचार्यान निरोधु केःलो. 'कोण तें अपण्या एद्राक संगता' मणु
चोवंचें निःभान् वामनु खन्दावेले सत्रें सायत् घुवलो. सत्या दण्डो
तोप्पून शुक्रालो एकु दोळो नष्ट जःलो.

विधि कोणां निरोधु करूक साध्य? महाबलीन जीवितांतु पुरा
चांग केःलें किन्तु ताणे दान केःलेले सर्वय रजोगुण प्रेरणेन्, नांव, गांव
मेळका म्हळेले खातीर. दान करत करतां तःगेलि अहन्ता वःढालि.
अहंकार मुःकारसून येवंच्या अधःपतनाचि सवळि, कितले कीं वर्सां
अपण्यांक उपदेशु केःलेल्या गुरुली दोळो ते वटून नाशु केःलोलो थांय
अःस. गुरुकःगि सहतापु दःकोवंचाक, अथवा तःका शुश्रूषा करूक
महाबलीक वेळु ना जःलो. संकल्प करनु वागदान करल्यांतुच उत्सुकु
जावनु अःसिःलो. शुक्राचार्यान तःका शापु दिःलो. 'गुरुक अगण्यु
केःलेले कारणान तुःका नाशु येवो' मणु संगून भायर गेःलो. एकु
ब्राह्मणु भायर वच्चानीन, आनी एकु ब्राह्मणु, अन्तपुरान्तुको कृतघ्न
मुःकारसलो.

शुक्राचार्यालो विरोधु पूर्वमेव प्रतीक्ष केःलेले नारदान अन्त-

सांगच्या पयली समजूक जाय

तुका किदें सांगपाक जाय

पुण

धाडसूच जायना

तूं सामखार आसताना

किदेंच सांगूक येवजना

जेन्ना तूं म्हन्यात आसता

काळीज म्हजें धडधडता

नजरानजर जाल्यार लेगीन

नजर म्हजी सकयल वता

तुजे कडेन उलवप फाल्यां

आदले दिस हांव चित्तां

पुण तुका फुड्यान पळोवन

म्हजें हांवच विसरता

पुण खरेंच

तुका किदे सांगूक जाय

पुण म्हाका दिसता

तूवें....

सांगच्या पयलीच समजूक जाय

- शांती सबानंद प्रभू तेंडुलकार

चले चलयांक दवरपाचीं कांय नांवा

सया	उर्बा
सोबिता	सपन
सावूल	सासाय
केंसर	आवडू
जाय	पिटकूळ
सुरंगी	सर्वंगी
आकूळ	पिकूळ
वोंवळ	राजकुंवर
आंकूर	रायू
चंवर	कुंवर
परमळ	अप्रूप

पुरांतुलो ब्राह्मण, दीर्घतमाक इत्तान्त केःलो. अश्वनीकुमार वैदांकेरान तःगेले दोळ्यादृष्टि पुनरुत्थान करेयतां, अनन्तर सिन्धु देशा रायु भरताकेरान यज्ञ आरंभोवन तन्तु दीर्घतमाक प्रधान पुरोहितु करेयतां' मणूय नारदान प्रतिज्ञा केःलि.

शुकान संगित्याचे विरोधु जावनु, दीर्घतमान रायाक प्रशंसा केःलि, वामनाक वाग्दान दिवल्याक प्रेरणा केःलि. 'एक सान संशया खातीर वर्षानुवर्ष केःलेले दानशैली तुण्टोवंचा नज्ज' मणु धैर्य दिलें. महाबलीलि पट्टमहिष विन्ध्यावळीक प्रजासृष्टीन्तु वैदग्ध्य पाविल्या दीर्घतमारि प्रत्येक अभिमानु अनी विश्वासु अःसिःलो. तीणेय रायाक उल्लासु केःलो.

रायान वाग्दान केःलें. गुडो वामनान सान पवलानि भूयि मेःजूचे पोळोवंचाक सर्वय औत्सुक्यान राबले ते वेळारि थंगा जःलेलें थेट विपरीत. दीनस्वरू वच्चून गंभीरस्वरान सिंहावरि नीट जावन वामनान पाद म्हळ्ळें.

'अतल वितल तलातलानि देहि मे प्रथमपादेन
तथैव सुतक रसातल पातालानि द्वितीयेन
अथते कोऽपरो देशो अवशिष्टते पादत्रय पूरणाय?'

थांय राबिले सर्वय ही संस्कृत श्लोकु अयकून कसलें तें मणु अतिशयु पावनु तोण्ड वगतें घालनु पोळयलें. तःवळि तूं वामनाले छलनप्रवर्ति रायाक मन्नां गेःलेलि 'पाद' म्हळेल्याक वटून श्लोकांचो चातुर्थ वण्टो मणु अर्थु केःलो, किन्तु महाबलीन तें पावल मणूय घरसीलें. दान दिवंचे अमसरान 'पाद' म्हळेले वाकाचे 'द्वयार्थ' विस्सरलो. अत्तं वामनालःगि तर्का केःलि. वामनान संगीलें 'हे अहंकारि राया, तुःगेले तर्कें बाल ना, रजोगुणान गुरूक गण्य करू नातिल्या शिष्यां गति हीचि' मणु.

वामनालें विश्वरूप

बलीलि तर्काचाडि जःलि. तःगेले भट वामनांक बन्धन करुंक गेःले. कोपान्धु जावनु दोळ्यान्थून उःजाकीट उःबोक्नु वामनु

गजिलो, 'अरे दिःलेलें उत्तर परिपालन करुंक संकोचु करचे अहंमते, तुःगेले भटांक तूं नियन्त्रण करि. हांवं कांय एकाकि न्हय हंग अयलां. चोय तूं मेःगेलो वैभव' मणु भिसरावनु दरावोट्यां घःवरलेल्यो भेरि मरल्यो. क्षणभित्तिर भल्लुगुस्ति करचें जाम्बवन्त अनी शुलपाणि जःलेले काळिगनाग रावळारान्तु धावनु पवले. बेब्या वीष सारेयलेले शूला नि असुरांक तन्नि परवश केःले. बेब्या वीष (Frog poison) श्वासकोशाक (lungs) पीडादीवनु श्वासु तण्डूक जःवूनातिले करतालें. हरद्या सुतु दोरान घच्चु बन्धल्यावरि जत्तालें देःकून ते शूलांक नागपाशं म्हणतालिं. रावळारान्तु व्होडु गोन्धोळ, मुष्टियुद्ध गदाप्रयोगु, शूलयुद्ध सगटें चलतालें. हि एकि प्रतीक्ष करुनातिल्ली संगति देःकून महाबलि युद्ध सन्नद्ध न्हय अपलो. तःका बोधरहितु करनु नागानि तण्डून व्हेल्लो.

बलीलो अःजा प्रहळादु नारायणध्यान सोडणु येवनु वामना-लःगि न्याय प्रतिवादु केःलो. नारदानय वामनानय प्रहळादाले उत्तराक धिःकार केःलो. प्रहळादाक पूर्वस्मरणा जःलि 'हेच नारदादि जनानि मेःगेले बवसू इंद्राक अपराधु करताना, हांवं चोवनु बैसालों. ते पासावत मःका असुररायु मणु पट्टाभिषेकु केःलो. आज मिःजे मुखारीच निरपराधि जःलेले मेःगेले नत्तुवाक बन्धून घालनु तःगेले सर्वस्व अपहार करचें हावें चोवनु बैसुका जःलें.'

प्रहळादान नारदालःगि संवादु केःलो. 'हे सूत्रधारि नारदमुने, विष्णुभक्तीन्तु हावं कोणाचे कांय मक्षि न्हयं. तूवें ते गुड्डे मनिष्याक हाडनु कुटिलबुद्धीन्तु महाबलीक भ्रष्टु करनु, अत्रं विष्णूचे नावं कडचें एकिवोडि फटि. तूवें छलन् करनु निष्पक्षपाति जःलेले परमात्माचेर अपराधु घलता. विष्णु खांय हंगा आयला ? कलियुगान्तुलि विवेक बुद्धिये पिळ्गीं तुःगेलि ही अनिति भायर फुट्येत्तलि' मणु.

-❀-

THE LIBERATION OF GOA HAS OPENED THE FLOOD GATES OF PROGRESS AND ITS INTEGRATION IN THE NATIONAL MAINSTREAM. IN ORDER TO KEEP PACE WITH THE RAPID DEVELOPMENT OF THE NATION

The Public Works Department

Govtment of Goa, Daman & Diu

is working incessantly to contribute its share in the development of this Territory, particularly in the construction of ROADS & BRIDGES, BUILDINGS, SANITATION, SEWERAGE WORKS, WATER SUPPLY, HYDRAULIC WORKS AND OTHER SCHEMES.

❀ PROGRESS AND PROSPERITY
THROUGH DEVELOPMENT ❀

वज्रथीक

देवळाभितर

देवा आंगार

दर कणार

वज्रथीक...

देवळाभायर

दळडीर

मागता कित्याक

भीक ?

— आर. रामनाथ

दिखाळो गो विखाळो

दिखाळो

गो विखाळो

हात बाये कोणाचो ?

मवाळो

गो सुवाळो

खंयच्या बाये दिसाचो ?

झवाळो

गो दुवाळो

कोणा बाये रांडेचो ?

— आर. रामनाथ

व्हंकल

व्हंकल व्होंवळी हांव गो बाये
हळदी आंग ना झडलें आजून
शिरी-शिरी भरता कुडीत
पुराय गेली हांव लजेन भिजून
पदर धरना, मन थारना
मरत गे हांव हें सोसून-सोसून

शिरंतरांक भरता बाये कांप
तरूय दिसता दिवची गे जाप
कसलें गे बाये मन हांचे
म्हज्यान सोशी नजो साप

हांवें, दिवची कांय गे जाप
पांयार उदक घालतना
आंग तुवाल्याक पुसतना
लागता उलोवची उमळशीक
म्हजो भ्रनार पाटार बसतना
पोरसांतल्या केळी-मूळार
खावन-जेवन आवतना
आयस-पयस कोण नासतना

कितली गे हांव पिशीं
कुळाराच्या हुस्क्यान रावूं कशीं !
कोणूय तरी सांगात गे बाये
दिल्लें घरां हांव खूब धाडोशीः
तरी, आये-मायेच्या उगडासान
सामकी बाये वासरूं कशीं

— गुरुदास परवार

बालगीत निकेतन

भुरग्यांक पारंपारिक कोंकणी बालगीतां, खेळगीतां
शिकोवपाचो वावर बालगीत निकेतन करता या वांगडा
बालकविता, नाचगीतां, संगीताच्या साजाचेर नवी बाल-
गीत रचना, काणयो, उमाणी, खेळ भुरग्यांमेरेन पावयता.
आंगणवाडी, बालवाडी, के. जी., आनी मुळाव्या शाळां-
तल्या शिक्षक-शिक्षिकाक प्रशिक्षण दिवपाच्या वाराची
येवजण. आयजमेरेन आंगणवाडी आनी बालवाडीच्या
९६ कार्यकर्त्यांक प्रशिक्षण दलां.

खबरेखातीर बरयात.

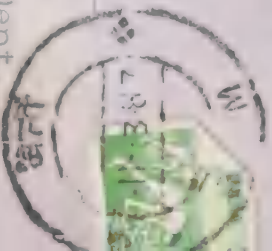
बालगीत निकेतन

बेती, बार्देश, गोंय-४८३ १०१

BOOK-POST

18. Gokuldas Prabh
19. Gokuldas Prabh
20. Gokuldas Prabh
21. Gokuldas Prabh
22. Gokuldas Prabh
23. Gokuldas Prabh
24. Gokuldas Prabh
25. Gokuldas Prabh
26. Gokuldas Prabh
27. Gokuldas Prabh
28. Gokuldas Prabh
29. Gokuldas Prabh
30. Gokuldas Prabh
31. Gokuldas Prabh
32. Gokuldas Prabh
33. Gokuldas Prabh
34. Gokuldas Prabh
35. Gokuldas Prabh
36. Gokuldas Prabh
37. Gokuldas Prabh
38. Gokuldas Prabh
39. Gokuldas Prabh
40. Gokuldas Prabh
41. Gokuldas Prabh
42. Gokuldas Prabh
43. Gokuldas Prabh
44. Gokuldas Prabh
45. Gokuldas Prabh
46. Gokuldas Prabh
47. Gokuldas Prabh
48. Gokuldas Prabh
49. Gokuldas Prabh
50. Gokuldas Prabh
51. Gokuldas Prabh
52. Gokuldas Prabh
53. Gokuldas Prabh
54. Gokuldas Prabh
55. Gokuldas Prabh
56. Gokuldas Prabh
57. Gokuldas Prabh
58. Gokuldas Prabh
59. Gokuldas Prabh
60. Gokuldas Prabh
61. Gokuldas Prabh
62. Gokuldas Prabh
63. Gokuldas Prabh
64. Gokuldas Prabh
65. Gokuldas Prabh
66. Gokuldas Prabh
67. Gokuldas Prabh
68. Gokuldas Prabh
69. Gokuldas Prabh
70. Gokuldas Prabh
71. Gokuldas Prabh
72. Gokuldas Prabh
73. Gokuldas Prabh
74. Gokuldas Prabh
75. Gokuldas Prabh
76. Gokuldas Prabh
77. Gokuldas Prabh
78. Gokuldas Prabh
79. Gokuldas Prabh
80. Gokuldas Prabh
81. Gokuldas Prabh
82. Gokuldas Prabh
83. Gokuldas Prabh
84. Gokuldas Prabh
85. Gokuldas Prabh
86. Gokuldas Prabh
87. Gokuldas Prabh
88. Gokuldas Prabh
89. Gokuldas Prabh
90. Gokuldas Prabh
91. Gokuldas Prabh
92. Gokuldas Prabh
93. Gokuldas Prabh
94. Gokuldas Prabh
95. Gokuldas Prabh
96. Gokuldas Prabh
97. Gokuldas Prabh
98. Gokuldas Prabh
99. Gokuldas Prabh
100. Gokuldas Prabh

कोकण टायम्स

मुख्य आगो स्वातंत्र्य-दिन उद्द - ८७

लीम पावलेर बाबले।

मीमी लाली *वराळ

निमणी गुजळ्या

मालशालकाची द्यवेश

नवायक -

तुकाराम शेट

जीन - क. १ -

इसपल्या उल्लत डीगळीची उल्लोवी गुत

गुडलेखनातल्यान कोकणीच्या प्रमाणिकरणाकडे

मोगाआतोर

स्वतंत्रताये उपरान्तचो भारत

वेव चित्त। दोत कबिता

गुरपतिक डालकाणयो

मानादीक बरोडणी -

पथधी डॉ. र. वि. गडित,

नवकुमार कामत, तुकाराम शेट

यशवंत रामाणो, प्रकाश वि. नळवणेकार

गुरुदास पल्लार, नित्वा आदेकार, हिरा शेट

कोंकण टायम्स

चवथ आनी स्वातंत्र्यदिन अंक १९८७

गोंय पावणेर काडलां...

पर्यटन, उद्देग आनी विकासच्या नांवान गोंय पावणेर काडलां. पयली फावट... दुसरी फावट... कोणेनूय लास घातल्यार चलता. भायले दलाल साकांनी पयशे भरून घेवन पावणेक उबे रावल्यात. दुःशासन जसो द्रौपदीच्या न्हेसणाक हात घालता त्या नेटान ते लास घालतात... आनी आमी गोंयकार हारलेल्याभाशेन, हिजडे जाल्ल्याभाशेन हें मोन्यानी पळयतात...

पर्यटनाच्या नांवान हांगाच्यो दर्यावेळो गोंयांभायल्यांनी विकत्यो घेतल्यो. हॉटेलां बांदलेल्यान या वेळाचेर वचपाक गोंयकारांक बंदी जाल्या. गोंयकारांच्या भुरग्यांक थंय खेळपाक, भोवपाक हॉटेलाचो गार्ड आडायता. हॉटेल मालक गोंयच्या स्वर्गाचे मालक जाल्यात. हे हॉटेलवाले बायलांच्यो जायराती दिवन गोंयच्या बायलांची अब्रू वाऱ्यार घालतात. उंच माथ्यान जगपी गोंयकार बायलांचे नांव पिडुचार करतात आनी आपलो धंदो वाडयतात. पर्यटनाक लागोन हांगाची कोंकणी भास आनी कोंकणी संस्कृतायूय मरतली आनी सगळीच 'भेसळ' जातली.

उद्देगांच्या नांवान गोंयांत उबारलेल्यो उद्देग वसाहती भायल्यांच्या नांवार काडल्यात. उद्देगांक हांगां सवलती आनी अनुदान मेळटा म्हण गोंयां भायल्यांनी उद्देग वसाहतीनी जागा हातासल्या. तशेच गोंयकारांच्या श्रमाक, बुद्धीक फावा तसले उद्देग न उभारतां भायले कामदार हाडून हे उद्देग चलयतात. या कामदारांक लागोन गोंयकार अल्पसंख्य जांवपाचेय भंय आसा. तशेच या कामदारांनी मेळत थंय मेकळ्या जाग्यार 'झोपडपट्टी' उबारल्यात आनी सरकारी जागे आडायल्यात.

कोमुनिदादीच्यो आनी घर निर्माण मंडळाच्यो जमिनी आनी घरां हांचे पावणेक भायल्या लोकांनी लास घालून पेंश्यांखुस्तार जमिनी आनी घरां हातासल्यात आनी गोंयकार जमिनीबगर, घरांबगर हुबंत पडल्यात. ह्यो जमिनी आनी घरां चड प्रमाणांत तांकां न मेळची म्हण चड अटी घालपाक जाय. कोमुनिदादीच्यो जमिनी भायल्या लोकांक मेळपाक गोंयांत रावपाची वर्साची अट जी वर्सांनी उणी केल्या ती उण्यांत उणी २५ वर्सांची तरी आसपाक जाय. तसेच उद्देग वसाहतीनी उद्देग घालपाक गोंयकारांकूच मेळपाक गरजेचें. भायले कामदार हाडचे पडटले अशे उद्देग उबारचे न्हय. गोंयचें मनीसबळ आनी साधना पळोवनूच उद्देग उबारचे. पर्यटनाच्या नांवान गोंयांत हॉटेलां बांदीत आसात. ती हॉटेलां बांदपाक जमिनी भायल्या लोकांक विकच्यो न्हय, आनी विकपाक दिवच्यो न्हय. गोंयांक पावणेर काडलां ते गोंयच्या पुतांनी आडावपाक जाय आनी गोंय गोंयकारांखातीर आनी फुडल्या पिळग्यांखातीर राखून दवरपाक जाय.

— संपादक

संपादक :

तुकाराम शेट

संपादन पालव :

प्रकाश द. नायक

महादेव भोसले

उजवाडावपी :

हिरा शेट

छापपी :

रवि मद्रणालय, बेळगांव

फोन : २३०७९

कोंकण टायम्स पब्लिकेशन

बेती, बार्देश, गोंय-४०३१०१

लेखांतलीं मतां त्या त्या लेखकांची.

THE BEEF FROM GOA MEAT COMPLEX IS SCIENTIFICALLY PRODUCED AND HIGH STANDARDS ARE MAINTAINED RIGHT FROM THE TIME OF SLAUGHTER TILL IT REACHES TO CONSUMER. IT IS TENDER AND TASTY TOO.

TAKE HOME THE RICHNESS OF THE FOOD VALUE. BUY, YOUR REQUIREMENT OF BEEF ONLY FROM AUTHORISED MEAT TRADERS AND FROM MEAT STALLS WHICH ARE OPENED AT PANAJI, MARGAO, PONDA & VASCO-DA-GAMA.

DON'T BUY YOUR REQUIREMENTS OF BEEF FROM UNAUTHORISED VENDORS.

ISSUED BY :

Directorate of Animal Husbandry & Veterinary Services

**Government of Goa,
PANAJI-GOA.**

स्वराज्य आनी गांधी

— पद्मश्री डॉ. र. वि. पंडित

या लेखाच्या मानादीक लेखकांनी १९४२ चे चले-जाव चळवळीत वांटो घेतला. तांकां म. गांधी वांगडा दोन वर्सां सहवास लाभला. वृत्तप्रतिनिधी म्हण क्रिप्समिशन, पॅथिक लॉरेन्स, सिमला परिशद हांगां ते हाजीर रावल्यात. भारत स्वातंत्र्याचो जल्म सुवाळो पळोवपाचें भाग्यय तांकां फावा जालां.

— संपादक

१५ ऑगस्ट १९४७ ह्या पवित्र दिसा आमचो भारत स्वतंत्र जालो. तो स्वतंत्र जाताना ताचे पाकिस्तान आनी भारत अशे दोन वांटे जाले हे खरें, पुण दोनूय वांट्यानी वांटिल्लो जावनूय इंडिया ह्या अखंड भारताचे दोन स्वतंत्र देश ते दिसा ब्रिटिशांच्या शेकांतल्यान कायमचे मेकळे जाले. आनी आमचो भारत हो एक संवसारातलो एक नवो स्वतंत्र देश म्हणून पयलेच खेप जल्माक आयलो.

ब्रिटीशांनी १७९७ च्या सुमाराक भारताचेर आपले काळे पांय दवरले. हांगा देडशें वर्सां राज्य केलें. ब्रिटीशांचें राज्य संवसारभर तें एक व्हड साम्राज्य. सादेंसुदें न्हय तर ज्या साम्राज्याचेर सूर्य केन्नाच अस्तमानाक वचनासलो येदें व्हड. वचत थंय संवसारभर पसरल्ल्यो ताच्यो कॉलनी. सातांशमुद्रांचेर जैत मेळोवपी ताचें नाविक दल. संवसारांत खंयूय कितेंय गडवड जाली जाल्यार ब्रिटीशान एक झुजारी बोट धाडली जाल्यार सगळें थंड जातालें. येदो ताचो संवसाराचेर शेक आनी दरारो.

भारतांत ब्रिटीश सादे वेपार करपी लोक म्हणून आयले. पुण एकशेंवीस वर्सांभितर हांगा ताणी सगळो भारत गिळून तर उडयलोच. ताका गुलाम केलोच. पुण त्या बराबरूच आपली सत्ता ताणीं हांगा सामकी घट्ट मजबूत आनी अजिक करून सोडली.

हें सगळें ताणीं मोट्या हिक्मतीन केलें. Divide and rule ह्या पद्दतीन; आनी राजकीय डावपेंच लडोवन केलें.

ब्रिटीश हांगा येवंचे पयलीं भारतात ल्हान व्हड जायते राजा आसले. ते एकमेकांकडे सारके झुंजत आसताले. तांच्यांत एकवट नासलो. एकमेकां मदीं तरेकतरेची धुसट सारकी चलताली. किजिलां, झगडीं सारकीं चालू आसलीं हे गजालीची फायदो घेवन, एका राजाक दुसऱ्या आड झुजोवन, तेचप्रमाण जिकता ताची बाजू

घेवन एक एक राज्य ब्रिटीशान आपले केलें. आनी अशे रितीन बळिश्ट जायत वचत तसतसो जायतीं राज्यां जुळूम जवदंस्तीन गिळून अखेर शेवटा अल्या भारताचो तो आपुणूच पातशा जावन बसलो. तो भारताचो बादशा जालो त्या खिणाक ताच्या शेकाखाला कांय न्हय म्हळ्यार पांचशेक ल्हान व्हड राजा आसले. तांतूंतले अवघे निजाम, ग्वाल्हेरचो शिंदे, बडोद्याचो गायकवाड, म्हैसूरचो राजा, पतियाळाचो म्हाराजा, जयपूरचो म्हाराजा, हे सगल्यांत व्हड. उरिल्ले सगळे ल्हान ल्हान.

आपूण सगल्यांचो पातशा आपल्या हाताखाला उरिल्ले पांचशें राजा. तांच्या पायापोंदा माडुल्ली गुडल्ली अशी करोडानी गुलाम जनता. व्हड व्हड राजांक जाय जायत्यो मेकळिको दिवन खोशी दवरचें. तांकां व्हड व्हड भौमान दिवचे. आपापलें लश्कर, पुलीस दवरपाक मेकळीक दिवची. लोकांक जाय तशे पिळून काडून भिकाडु करून उडोवपाक मेकळीक दवरची. फोल्गांचेर जाय तितलो पैसो उधळपाक राजांक सवलती दिवच्यो. पुण राज्यांच्या सगल्या कारभाराचेर देखरेख दवरपाक आपले व्हड व्हड ब्रिटीश अधिकारी. तांच्या लश्करांचे कमांडर ब्रिटीश. व्हडांत व्हड पोलिस अधिकारी, कस्टम अधिकारी, कोर्टांचे न्यायाधिश, सिव्हील अधिकारी, कलेक्टर ब्रिटीश, गव्हर्नर ब्रिटीश. दिल्लीचो व्हायसराय ब्रिटीश. वचत थंय सरकारी कारबाराचेर बारिकसाणीन नदर दवरून, ब्रिटीश सत्तेक वादिकारी जायसारकी मात्तमून हालचाल दिसत थंय थंय ब्रिटीश अधिकाऱ्यांची नेमणूक. अशें हें राज्यकारभाराचें जालें. आनी ह्या सगळ्या जाळ्यांत सांपडलेली भारतीय जनता कशे तरेची? तिची तेन्नाची अवस्था कितें? लोकांक शिकपाची बरी वेवस्था ना. लोकांच्या भलायकेची पर्वा ना. लोक भिकेक पाविल्लो. अज्ञानी. अन्नाडी. जातीवाद, धर्मिक वाद, धर्मिक दुस्वास, शेंकड्यांनी वर्सांच्या गुलामपणाक लागून भिजूड जावन गेल्ले अशेतरेचे. गांवां गांवच्यो संस्कृतिक संस्था पाड पडिल्ल्यो गांवां गांवच्यो कला, धंदे, हुमटून पडिल्ले. लोकांक सिर्वीस नोकरेचो हवालो ना. मेळपाचीच ती सिर्वीस कांय इंग्लेज शिकपी लोकांक आनी तीय बी साद्या कारकुनांची, पोलिसांची, लश्करांतल्या शिपायाची, पोस्टमनाची, रेल्वेच्या वा हेर सकल्ल्या पांवड्याच्या कामदाराची. ते कारणान लोक जिणेंत सामके निशेंल्ले. विटील्ले. उबगल्ले. निराधार, दुर्बळ आनी दरिद्री. भुके कंगाल. शेतकामत पाडा पडिल्लें, व्हड व्हड जमिनदारांच्या, राजांच्या उन्मत्त अधिकाऱ्यांच्या पिळणुकेकारणान. पुण हातूंतल्या

मुटका करून घेवन, गुलामींतल्यान मेकळे जावपाची वांटूच दिसना. चोशिल्यान काळोखूच काळोख अशी गत जावन पडिल्ली असहाय आनी काकुळट येयसारक्या जनतेची.

लोक गुलामपणांतल्यान मेकळे जावपाक आंवडे नासले अशें न्हय. थोडे थोडे तरनाटे मदीं मदीं उठाव करताले. गांवठी बाँम्ब करून दोन चार ब्रिटीश अधिकाऱ्यांक जिवेशीं मारून उडयताले. लोकांचे कांय जुमे अधिकाऱ्यांचेर ल्हान ल्हान हल्ले करताले. बिल्डिंगो वखारी ल्हासून उडयताले. फांसार वेताले. पुण ह्या गजालींक ब्रिटीशांचें येदें व्हड साम्राज्य दाद दिता ? खंय कांय जालेंच ना अशे रितीन सगळे वेव्हार, पिळवणूक, अधिकाऱ्यांचे, जमिनदारांचे राज्यकर्त्यांचे जुलूम तरेकतरेचीं; आनी पिडापिड जनतेचेर रातदीस वर्सांचे घडीनी चलतूच आशिल्ली. सामके बेफिकिरीन निर्धास्तपणान. भारतदेश अशा जुलमांच्या वेल्या टोंकाक पावला, जनता जिणेक पुरायेन विटून गेल्या अशा खिणाक भारताच्या राजकीय मळार एक पर्जळीत नखेत्र अवचित चमकूपाक लागलें. १९१९ च्या सुमाराक. आनी तें नखेत्र म्हणचे महात्मा गांधी ह्या व्हड मनशाचें.

हातांत कसलेंच आर्म नाशिल्लो, दिसपाक देखणो, न्हय, पोशाकान शेतकारासारको, रावपी सामको गरीब मनशावरी सादो. असो हो मनीस. लोकांक ताणें सांगलें, हांव तुमकां व्हड उपाय सुचयना. सादे उपाय सांगतां पुण ते तुमी एकवटान आनी विस्वासान आपले जिणेंत हाडून वावुरशात हांव तुमकां अवध्या कांय वर्सां-

भितर हें व्हड आनी सूर्य अस्तमानना तशे तरेचें साम्राज्य ना करून दाखयता. ताच्या चपक्यांतले तुमकां मेकळे करून दाखयतां. एका स्वतंत्र देशाचे स्वतंत्र नागरिक करून सोडतां. तुमी म्हजे सांगणेचेर विश्वास दवरतले ? हांव सांगतां त्यो, तुमका आनी करपाक जमता ते तरेच्यो सोप्या गजाली सांगतां त्या प्रमाण तुमी चलतले ? म्हाका उतर दियात. तुमच्या हातांत हांव स्वतंत्रतायेची चावीच दिव उडयतां. तिचो उपेग करात आनी पळयात केदो परिणाम तुमच्या करणेचो जाता तें. तुमकां अवध्या पांच वर्सांभितर हें साम्राज्य हालूंक लागता कि ना तें प्रत्यक्ष पळोवपाकच मेळटलें. अशें म्हणून ताणें आपले कांय सादे उपाय तांचे मुखार दवल्ले. ते अशे :

तुमी सताखातीरूच झगडपाक जाय. न्यायाखातीरूच झगडपाक जाय. तुमची जीण सादी आनी चालचलणूक नीतिवंत करपाक जाय. तुमी सामके जावपाक जाय. एकवटान चलपाक जाय. भयाविरयत जावपाक जाय. आती निमणो पुण सगल्यांत व्हड आनी मोलाचो उपाय म्हणचे तुमचेर केदेय जुलूम जाले, मार फार जाले, तुमकां जखमी लेगीत केले वा तुमच्या मनशांक फारान लेगीत कोणे मारून उडयले जाल्यार लेगीत मातपसून पर्तो हात न उबारतां, सूड घेवपाचो यत्न न करतां (म्हणजेच अहिंसक रितीन) तुमी सगलें मोन्यानी सोंसून घेवपाक जाय इतले सादे उपाय जमत तुमकां ? तयारी दाखयात. तुमचें गुलामपण ना करपाची जापसालदारकी म्हजेर पावली. ताचीं हीं उतरां सुर्वेक जायत्या जाणांक फकाणां कशीं

READ

PURABHILEKH-PURATATVA [Archives-Archaeology]

A six monthly research journal which deals with the history of Goa, its relations with British and the neighbouring kingdoms, and covering descriptive account of ancient temples, forts, churches, etc. and which is acclaimed by the scholars of the world for its newer and newer reference data.

Available at Government Printing Press, and also at our Office
PANAJI-GOA.

A publication from :-

The Directorate of Archives, Archaeology and Museum,
Govt. of Goa
Rua de Ourem,
Panaji-Goa.

Phone No. 3232

दिसलीं. पुण खूब थोडे ताचेफाटीं तो सांगता ते प्रमाणे चलपाक तयार जाले, वाटत ती झीज सोमून. वाटत ते हाल सोमून मरपाक लेगीत तयार जाले. आनी नेटान ताचे सांगता वावळंक लागले आनी ताणे सांगिल्ल्या उपायांनी महात्मा गांधीन अवघ्या तीस वर्सां भितर ब्रिटीशांच्या साम्राज्यावेलो सूर्य निखळावन अस्तमानाक वेता तशें करून दाखयलें. १९४७ वर्सा भारताक स्वतंत्रतायेचें जैत मेळोवन दिलें.

म्हात्मा गांधीन ज्यो साद्यो आनीक कांय गजाली भारतांतल्या झुजाच्यांमुखार दवल्ल्यो, ज्यो म्हात्मा गांधीच्या सगळ्या शिकवणेच्यो आपरोस अश्यो म्हणूयेंत त्यो अश्यो :

अन्यावांच्या कायद्यांमुखार मान वावगोवन दिमी मोडप म्हणजे जनावरासारकें काम अशें जो मनीस निचेवान मानीत आनी ते प्रमाण चलत त्या मनशाक संवसारांतल्या व्हडांत व्हड शक्तीच्यान गुलाम करूं नज.

फावो त्या वेळार मरपाक जो मनीस तयार जायना, ताका जियेवप म्हणजे किते तें कशें कळपाचें ?

अशे तरेची सादी शिकवण दियत गांधीन देसभर भोंवड्यो काडल्यो. तो गेलो थंय थंय तेका थोडेभोव तरी तो सांगत ते तरेन निर्धारान चलपी लोक मेळत गेले. तरनाटे, जाण्टे, गिकिल्ले, वकील इंजिनेर, कामगार, हिंदू, मुसलमान, सगल्या जातीचे धर्मांचे आनी तरेकतरेचे धंदे करपी लोक. कित्याक ताच्या नदरेंत एकेतरेची निचेवाची सया, आवाजांत एकतरेची नमळाय, आनी चलणुकेंत एके तरेचो पवित्रताय आनी सादेपण आशिल्ले. अशे तरेचो सादो दिसपी पुण सगले तरेन गुणानी आपले परस खूप व्हड मनीस तांणी हे आदीं पळोवक नाशिल्लो. हळुहळू गांधीक मानपी लोक देशभर दिसपात लागले. ताणी ताची शिकवणूक देशाच्या गांवागांनी पावयली. सगले एकवटान एकमेकाशीं संबंद दवरपाक लागले. आनी गांधीचें नांव भारतभर गाजूंक लागले. सगले कडेन ज्या ज्या जाग्यांर अन्याव, जुलूम, अनिती, आनी लोकांचेर बळ-जबरी जातली थंय थंय अशा कामाक प्रतिकार जावपाक लागलो. सरकारी अधिकाऱ्यांचे जुलूम चड चड जावपाक लागले. पुलिसिची मारपेट सुरू जाली. लाठीमार, गुळीबार, लोकांक कादयेंत घालप सुरू जालें. तरी लोकांनी आपलें असहकाराचें काम चालूच दवल्लें. वचत थंय लोक बंदखणींत वचूंक लागले. जखमी जावपाक लागले. कोणाक भियेनास्तना मळंक तयार जाले. गांधीक पर्तोंय पर्तोंय ब्रिटीश सरकार कादयेंत उडोवपाक लागलें. पुण तो कादयेंत पडलो कि तो भायर आसताना वेताले ताचेपरस शंबर वांट्यानी चड लोक जेलांत वचपाक लागले. बायलो, जाण्टे हिंदू, पार्शी, मुसलमान तरनाटे सगले. तरेकतरेचे हाल सोमूनूय, मरपाक तयार जावनूय गांधीच्या शिकवणेच्या मार्गान भयाविरयत अन्यावा विरुद्ध झुंजापक लागले. तांकां आत्मविश्वास येवपाक लागलो. तांचो एकवट भारत-भर घट्ट जावपाक लागलो. आनी लोकांक अशे व्हड व्हड सत्याग्रह जायत वचत तसतशें कळून येवपाक लागलें कि ब्रिटीश सरकारी

अधिकारी आपले खर अन्यावाचे आनी जुलमी कायदे अचळय फाटीं घेता. तांकां गांधीच्या शिकवणुकेची सत्यताय पटपाक लागली. तांच्यांतलें भिजूडपण ना जावपाक लागलें. ताच्या मनांतलें मरणा-विशींचें भय ना जावपाक लागलें. सरकारी अन्याव उणे जावपाक लागले. लोकांक आपूण देस स्वतंत्र करपाखातीर हाल सोंसतात, जखमी जातात, मळून वेतात हे गजालीचो अभिमान दिसपाक लागलो अशे रितीन देशांत पयलेच खेप सगलेकडेन सगलो देसभर एकवटाचें, लोकांच्या निर्धाराचें एक नव्याच तरेचें रूप संवसाराक पळोवपाक मेळ्ळें आनी सगलो देस आपले फाटीं आसा हाचो अंदाज येताच गांधीन ब्रिटीशांकडे व्हडांत व्हड स्वतंत्रतायेचीं झुजां दिवपाक सुरू केलें.

देखीक तांचें एक देशव्यापी दांडीमार्च हें १९३० तलें झूज. ज्या कारणान ब्रिटीश सरकार सामकें हाडून गेलें. संवसारभर गांधीची तोखणाय जावपाक लागली. आनी संवसार ताका एक व्हडांत व्हड फुडारी मानपाक लागलें. सगलो संवसार एका साद्या आर्मा नाशिल्ल्या मनशान व्हड साम्राज्याशीं दिल्ल्या झुंजा कारणान भारताकडेन आनी गांधीकडेन व्हडा भौमानान आनी आपलेपणान पळोवपाक लागलो. ब्रिटीशांक ताणी निराधार आनी आपल्या न्यायाच्या हक्कांखातीर झुंजपी लोकांचेर चलयल्ल्या निठूर वागणुकेवद्दल संवसारान खर दूशण लायलें. खावपाचें मोठ ही एक सादी पुण सगल्यांक लागपी गरजेची वस्त. तिचेर व्हड टॅक्स-आशिल्लो. गांधीन ब्रिटीश सरकाराक हो जुलमी टॅक्स काडून उडय अशें सांगलें. आनी तो ही मागणी मानीनाशें दिसल्या बराबर गांधीन सरकाराआड झूज मांडलें ताणे लोकांक फर्मायलें कि ताणीं मिठावेलो टॅक्स कसोच भरचो न्हय. तर आपुणूच दर्याच्या उदकापसून मोठ तयार करचें आनी तें खावचें सरकाराचे मिठाचे सांठे तशेच कुसत दवरचे. ब्रिटीश सरकार खुबलें. हजारांनी लोकांचेर लाठी मार जाले. भारतभराच्यो बंदखणी भरून गेल्यो. कितले लोक फारांनी मळून गेले. पुण सरकाराक सत्याग्रह आटापा येना. तेन्ना सरकारान गांधी बराबर गांधी आयरविन पॅक्ट करून सरकारान मिठावेलो टॅक्स काडून उडयलो. भारतभर गांधीच्या जैताची ही खबर फांकारली. आनी सगलो देश गांधीच्या फुडार-पणाखाल एकठांय जालो. एकवटान उबो रावलो.

गांधीक भारताच्या सगल्या वाठारांतल्यान बरे बरे मनीस येवन मेळपाक लागलें. विश्वासाचे, प्रामाणिक, आनी कसलेय तरेची सेवा तशेंच केदोय त्याग करपी मनीस वल्लभभाय पटेल, राजेंद्र प्रसाद, सुभाषचंद्र बोस, जवाहरलाल, मौलाना आझाद, खान अब्दुल गफारखान, राजाजी, पट्टाभी सितारामय्या, मुरारजी देसाय, महादेव देसाय, आचार्य कृपलानी, सरोजिनी नायडू, कमलादेवी चट्टोपाध्याय, शंकरराव देव, जयप्रकाश नारायण, अप्पासाहेब पटवर्धन, के. एम. मुन्शी, वीर नरिमन, विनोबा, लाल बहादुर शास्त्री, कामराज नादर, न. वि. गाडगीळ, सेनापती बापट, गंगाधरराव देशपांडे अशे जायते. आनी गांधीकडेन येताना जे सादे बॅरिस्टर, वकील, इंजिनेर, लेखक, प्रोफेसर, वेपारी, उद्योगपती, शेतकार, सरकारी कामदार,

मास्तर, कारकून कशे आसले तेच लोक, तांचे बरोबर व्हड कामां करतां करतां कांय वीस तीस वर्सां भितर संवसारांतले व्हड मनीस जावंक पावले. ताणीं केल्ल्या गरिव दुर्बळांच्या सेवेकारणान. देशा खातीर केल्ल्या त्यागाकारणान. सत्य, त्याय, नितीचेर आदारिल्ल्या आपापल्या नमळायेच्या जीणे कारणांत.

एका वल्लभभाय पटेलान गुजरातेंत बारडोली हांगा हजारोनी शेतकारांचो पठाव करून ब्रिटीश सरकाराशीं येदे झूज दिलें कि, ताचे कारणान संवसार हाल्लो. पटेल जैतवंत जालो. आनी ह्या झुजा कारणान ताका सरदार पटेल अशे नांवान संवसार वळखुपाक लागलो. होच सादो बॅरिस्टर स्वतंत्र भारताचो पयलो घरमंत्री जालो. तशेच तरेची गजाल वयर दिल्ल्या नांवांतल्या दर एका मनशाची. जवाहरलाल, शास्त्री, मुरारजी भारताचे पंतप्रधान जाले. राजाजी पयलो गव्हर्नर जनरल, कोण केंद्रीय मंत्री, कोण गव्हर्नर तर कोण किते. सगले एकाहून एक व्हड मनीस जाले. व्हड त्याच बरोबर जनतेच्या मोगाचेय बी. होच गांधीच्या शिकवणेचो साक्षात्कार. देखुनूच ताचें नांव राष्ट्रपिता आनी देखुनूच गांधीचें कर्तृत्व तेच पासून संवसारांत व्हड.

ताणे भारताच्या मातयेतले सादे मनीस हाताकडे घेतले ताका सत्याच्या, सेवेच्या, त्यागाच्या आनी अहिंसेच्या मार्गान आपल्या

बरोबर व्हेले. आनी ह्या भांडवलाच्या बळार तांकां व्हड व्हड हिमालयाच्या उंचायेचे भांगराचे मनीस करून सोडले. तांच्याच हातांत भारताचो फुडार सोंपयलो. गांधीच्या नदरेन निःसुवार्थीपण, सेवा, सादेपण, चारित्र्य, आनी त्याग ह्या गजालीक सगल्यान चड मोल आसलें.

अशे तरेच्या आपणेंच तयार केल्ल्या आपल्या सहकाऱ्यांच्या पाठवळान गांधीन ब्रिटीशांकडे तरेक तरेचीं अहिंसक झुजां दिलीं. १९३० पासून १९४२ मेरेनच्या अशा तरेच्या देशव्यापी झुजां कारणान ब्रिटीशांचें अजेंय साम्राज्य सामकें खिळखिळें करून सोडलें; उक्तासाक हाडलें. ज्याच्या साम्राज्याचेर सूर्य अस्तमान नासलो, अशे तरेच्या जबरदस्त निठूर सम्राटाक हातांत एक शस्त्र न घेतां सादे प्रजेन नाकापुरो करून सोडप, ही एक संसारांत घडिल्ली पयलीच अशे तरेची अजापाची गजाल. देखून आयज गांधी गेल्या उपरांत सवायशी वर्सांनी लेगीत, संवसार ना करून उडोवपी अश्विक झुजां मांडपाक तयार जाल्ल्या उत्तम राष्ट्रांक जाग्यार हाडपाचो एकूच मार्ग म्हणजे गांधीन दाखयल्लो मार्ग, हें संवसारांतल्या व्हड व्हड विचारवंतांक पटपाक लागलां.

भारतीय स्वातंत्र्याच्या ४० व्या वाढदिसानिमित्तान लोकांक संदेश !

गोंय भारताच्या एकवटाचो सोपूत घेता

गोंय राज्य, देशाचे स्वातंत्र्याच्या ४० व्या वाढदिसाच्या सुवाळ्यांत, देशाचो एकवट आनी अखंडताय राखपाचो आनी दुर्बळांचे उदरगतीखातीर ओंपून घेवपाच्या निर्धारान सोपूत घेवन वांटेकार जाता.

फाटल्या सात वर्सांत सगळ्या सरकारी येवजणिनी गरिबांच्या आनी दुर्बळांचें कल्याण कार्यावळीक उंचेलें स्थान मेळ्ळां.

धनगर, वेळीप, गावडो आनी कुणबी जमातींपासत २०. / राखीव जागे, हरिजनांक घर आनी रोजगार सुविधा, हेर समाज कल्याण कार्यावळी; आनी,

समाजिक आनी अर्थिक उदरगत जावंक ना त्या वाठारांची २० कलमी कार्यावळीची बरेतरेन अंमलबजावणी करून उदरगत करप.

देशाच्या स्वातंत्र्याखातीर तळमळीन झुजलेल्या सगळ्या स्वातंत्र्यसैनिकांक आनी हुतात्म्यांक गोंय आर्गा ओंपता.

माहिती संचालनालय,

गोंय सरकारचे वतीन उजवाडावप

निर्मणीपुंजाच्या ज्ञानशास्त्राची रुपरेशा : १

— नंदकुमार कामत

विज्ञानिक नदरेतल्यान वेगवेगळ्या विशयांचो सोद घेवपी भौ. नंदकुमार कामत अेक नवो सिद्धांत मुखार हाडटा आनी तोय कोंकणी भाशेतल्यान. ते अेक इतिहास संशोधक, साहित्य समीक्षक, विज्ञानाचे अभ्यासक, जाणकार आनी शास्त्रज्ञ. तांच्या या सिद्धान्ताक आमी येवकार दितां.

— संपादक

एका व्हड विस्ताराच्या, गहन विशयाक हात घालपाचो यत्न ह्या लेखांतल्यान पयलेच फावट कोंकणीतल्यान हांवें केल्लो आसा. ह्या विशयात मानव्यविद्या (humanities) आनिंक विज्ञान हांचो मेळ घालपाचो यत्न आसा.

ह्या लेखांत म्हज्या सैद्धांतिक विवेचनाची तोणवळखच वाचप्यांक, अभ्यासकांक जातली.

इंग्लेजीत प्रस्तुत विशयाक हांव Quantum epistemology of creative-process ' अशें म्हण्टा. Quantum म्हळ्यार शक्ती-पुंज; जसो Photon म्हळ्यार उजवाडाचो शक्ती पुंज; Graviton म्हळ्यार गुरुत्वाकर्षणाचो शक्ती-पुंज; epistemology म्हळ्यार गिन्यानशास्त्र, creative-process म्हळ्यार सर्जनप्रक्रिया, जी मनश्यांत आनी हेर जीवजंतूंतय दिसता. पुण मनश्यांत संस्कृताय आशिल्ल्यान साहित्य, मिथ्य, शिल्प, कला, चित्र, संगीत नृत्य आदी प्रकारांनी स्पश्ट जाता, ती प्रक्रिया, ह्यो म्हज्यो व्याख्या ...)

१ : विशयप्रवेश

ग्रीक तत्वगिन्यानांच्या तेपासावन संसारात मनीसजातीक ज्येश्ठ आनी श्रेश्ठ मानपाची परंपराच जाल्या. मनीसकेंद्रीभूत (Anthropocentric) अशी ही विचारसरणी. ब्रह्मांड (Universe) आनी मनीस (Homo Sapiens-sapiens) हांतूतल्या द्वैताक कारण जाल्या विज्ञानाची बांदावळ तांकिंक आनिंक तांत्रिक. पुण या तांकिंकतेतूय उणेपण आसा. कारण ब्रह्मांड आनी जीण हांतूत द्वैत ना. जीण ही ब्रह्मांडाचोच एक घटक. सगळ्या धर्मांच्या, अध्यात्माच्या सूत्रांनी भावुक उतरांनी हेंच चिरंजीवी सत्य सांगलां. आनिंक अल्बर्ट आइनस्टाइन, अब्दुस सलाम, स्टीफन हॉकिंग, कार्ल सागन हेवूय तेच सांगत आयल्यात.

हेंच सत्य साप्प थोड्या उतरांनी तुमच्या मुखार मांडता.

- १) महास्फोट (Big bang) सिद्धांताप्रमाण आमच्या दृश्य ब्रह्मांडाची उत्पत्ती १२ ते १५ अब्ज वर्सांपयली जाली हे सर्वमान्य जालां.
- २) उर्जा (energy) आनिंक जड द्रव्य (Matter) परस्पर रूपांतरित जावंक शकतात हेंवूय वैज्ञानिक सत्य.
- ३) जीण आनी निर्जीण (Inanimate) म्हळ्यार जडद्रव्याचीच रूपां.
- ४) महास्फोटांतल्यान उर्जा (energy), उर्जेतल्यान द्रव्याचे मूलकण (Fundamental Particles), मूलकणांतल्यान अणू, अणूतल्यान वायू, मूलद्रव्यां (elements), मूलद्रव्यांतल्यान ब्रह्मांड थंड जायत रावले तेन्ना जाल्ल्यो आकाशगंगा (Galaxies), नखेत्रां, आनिंक आमच्या सूर्याभशेन तारे तशेच ग्रह... (Planets), उपग्रह (Satelliter), लघुग्रह (Asteroides)....
- ५) अशाच एका ग्रहाचेर जिणेची निर्मणी जाली आनी साडेचार अब्ज वर्सांनी थंय मनीसप्राणी उक्तांत जालो.
- ६) आदिम महास्फोटांतल्यान, आदिम उर्जेतल्यान अशे तरेन जड द्रव्याचो आनी उर्जेचो समतोल सादपी बुद्धीवान, सर्जनशील मनीस तयार जालो. तो पंचमहाभूतांतल्यान घडला आनी भरतकुच ताचीच पंचमहाभूतां जातात. अशे हे ब्रह्मांडाकडे आशिल्ले आमचे अद्वैत.

वैश्विक कालाच्या (Cosmic time) तुळेंत मनश्याच्य उत्क्रांतीचो आनी बुद्धीवान संस्कृतीचो काल सामकोच उणो, नगण्य म्हळ्यार जाता.

जल्माक येतकुच नाळ तोडून आमी आवयच्या गर्भाशयाकडे आशिल्ले नाते तोडून स्वतंत्रतायेन जियेतात. पुण जियेतनाय आनिंक एका अदृश्य नाळेंत आमका सासणाचे बांदून दवरिल्ले आसता हे आमी समजूक पावनात. ही नाळ म्हळ्यार ब्रह्मांडाच्या स्थूल-कालाकडे (Universal Spacetime) बांदिल्ली नाळ (Cosmic Umbilical Cord).

स्वर्ग-नरकाच्यो, पाप-पुण्याच्यो, कर्म-निष्ठांताच्यो आनिंक पुनर्जल्माच्यो कल्पना मनश्याच्या अवोधमनांत ह्याच नाळेच्या बांदी-लकीच्यो अस्पश्ट, अगम्य जाणविकायेन निर्माण जाल्यो आनिंक

धर्मांनी तांचो 'आत्म्याच्या चिरंतनत्वाकडेन' संबंदय जोडून उड-यलो. ह्या 'आत्म्याच्या चिरंतनत्वाचेर' धर्मचि गाडे चलता. विज्ञानात आत्म्याचो/परमात्म्याचो विचार ना. पुण स्थल-कालाच्या द्रव्य-उर्जेच्या चिरंतनत्वाचो विचार आसा, नियम आसात.

२ : विश्वनिर्मणी आनी निर्मणी

विश्वनिर्मणीच्या सिद्धांतांची नव्या पदार्थविज्ञानात (New physics) नवी मांडावळ सुरु केल्या, देखीक स्टीफन. हॉकिंग, पॉल डेव्हीस हांची सिंग्युलॅरिटी (Cosmic Singularity) ची कल्पना, सुपरस्ट्रिंग्स (Superstrings) आनिक सुपरग्रॅव्हिटी (Supergravity) चें सिद्धांत. हे सामान्य वाचकांच्या आकलना भायर आसात. सामके सोपेपणात सांगतलो जाल्यार आमचे ज्ञात विश्व (Physical universe) हें आदिबिंदूतल्यान जल्माक आयलें. स्थल-कालाच्या वस्त्रावेलो एक बडबुडो अशे आमचे विश्व. ते यदुच्छयेन जल्माक आयले. (Born from Vacuum).

आमचे विश्व प्रसरणात्मक (Inflationary) विश्व, सांत (finite) आनिक स्वबद्ध (Self-bound) विश्व आसा. महास्फोटासावन ते प्रसरणात्मक (expansion phase) स्थितीत आसा. हें प्रसरण थामून आकुंचन केन्ना जातलें कशें जातलें. ताचो परिणाम किदें जातलो हाचो सोद वैज्ञानिक घेत आसात.

विश्वनिर्मणी हे एक महासर्जन (Mega Creation) सर्जनशक्त (Creativity), जी बुदवंत प्राण्यांक मेळ्ळ्या ती या महासर्जनशक्तीचे एक रूप.

ज्ञात विश्वांतल्या सर्जनस्वरूपांचो आता आमी सोद घेवया.

वैश्विक पातळीचेर उर्जेचे द्रव्यांत रूपांतर सातत्यान चालू आसा.

धर्तरेचेर जीण आसा. ह्या जीणेचे मूळ पुनरुत्पादन (reproduction), जगप (Survival) आनिक अनुकुल बदल (adaptation) हांतूत आसा.

पुनरुत्पादन शक्त ही सजीवांची अंतर्भूत नैसर्गिक सर्जनशक्त बॅक्टेरिया व्हायरसपासून, व्हडांत व्हड ब्ल्यू-व्हेल म्हळ्यार नील देवनुस्त्यामेरेन ही शक्त सजीवांची वंशावळ चलयता.

बुदवंतांच्या पांवड्यार सर्जनशक्तीची रूपां तरांतरांची आसात. ह्या सर्जनशक्तीचे मूळ आसा मनश्याच्या मेंदवांत (Brain) म्हळ्यार मनांत आनिक विचारांत.

ह्या मुळाव्या (Creative-Process) चो विचार म्हाका मांडपाचो आसा. ताचेखातीर मानसशास्त्र, मेंदुशास्त्र जीवरसायन, सौंदर्यशास्त्र, भौतिकशास्त्र, गणकयंत्रशास्त्र अशा कितलेश्याच ज्ञानशाखांचो अभ्यास करपाची संद हावें घेतल्या. हांवें मुखार मांडल्यात ती निवळ अनुमानां. तांचे स्वरूप सद्यातरी Non-dogmatic Speculative hypothesis अशेंच आसा. पुण वैज्ञानिक पद्धतीन कांय प्रस्नांचे संशोधन करपाखातीर

तरी अशी अनुमानां आवश्यक आसतात.

ह्या अनुमानांचो विस्कटावन विचार केल्यार एकेक वेगळोच प्रबंध जातलो देखून थोड्या उतरांनी ही रूपरेशा :-

३ : निर्मणीपुंजाची कल्पना

निर्मणीपुंज म्हळ्यार Thought-Quantum चे एक रूप हांव ताका सर्जनकण (CREATON) म्हण्टा. ह्या पुंजाच्या कल्पनेफाटली गृहीत तत्वां अशी :-

- १) बुदवंत मनश्याली निर्मणीशक्त/सर्जनशक्त नैसर्गिक शक्तीचेच एक रूप.
- २) जीण ही द्रव्यनिर्मितीच्या इतिहासातली एक आपसुक (spontaneous) घडणूक.
- ३) प्रसरणात्मक विश्वातलो 'जीण' (life) व्हो एक संतुलन घटक आसा (balancing factor.)
- ४) सगळ्या विचारांचो उदय, विकास, साठवण, अस्त मेंदवाच्या पेशींतूच जाता.
- ५) मनीस, मेंदू-मन हांतूत भेद ना. मन (Mind) म्हळ्यार क्लिष्ट, अगम्य पद्धतीन बांदिल्या सूक्षीम मेंदवापेशिकांची एक उदभूत प्रापटी (Emergent property)
- ६) भौतिक विश्वाभशेन, मानसिक विश्व (Mental Universe) आसा. ह्या विश्वाक मर्यादा कल्पनेच्या वेगाइतली, म्हळ्यार अनंत आसा ह्या विश्वाक स्थलाची मर्यादा आसा, कालाची ना. हे विश्व अनंत, स्वबद्ध पुण प्रसरणशील आसा.
- ७) मानसिक विश्वाची उत्पत्ति, स्थिती, लय भौतिक विश्वाचेरच आसा. भौतिक विश्वाचे भौतिक नियमच मानसिक विश्वात चलतात. पुण अतिक्लिष्टता आनिक महारचनेक (super System-Organization) लागून मानसिक विश्व चड energy-efficient आसा.
- ८) भौतिक विश्वात Entropy (उष्म-गोंदोळ) वाडत आसता, तर मानसिक विश्वात Entropy जवळजवळ शून्य आसता.
- ९) ज्ञानात वाढ म्हळ्यार Entropy त उणेपण.
- १०) ज्ञान म्हळ्यार माहिती आसूं येता, (Knowledge may be Information), पुण माहिती (Information) म्हळ्यार ज्ञान न्हय.
- ११) चेतना (Consciousness) हे द्रव्याचे उत्क्रांतिक रूप. चेतना ही एक Quantum गती आसा.
- १२) सर्जनशीलता (Creativity) हे चेतनेचे (Consciousness) प्रगत रूप.
- १३) मनश्याची चेतना ही मूलकणांच्या विशिष्ट गुणधर्मांक लागून मेंदवाच्या पेशींत निर्माण जाल्ली Quantum Consciousness.

१४) चेतना (Consciousness), बोधना (Perception), हांचो मुळावो सोद घेवपाचे परिमाण (Scale), तटस्थ (Neutral) आनी सूक्षीमात, सूक्षीम आसचे पडटले.

१५) चेतनेचो मुळावो सोद, चेतनेच्या मुळांचो थोडोतरी नाश केल्याशिवाय घेवप शक्य ना. मेंदूचे पुराय ज्ञान जावपाक ज्ञानशास्त्रीय मर्यादा आसा. ह्या मर्यादेक हांव, हायसेन बर्गाच्या अनिशित सिद्धांताभशेनच 'मानसिक ज्ञानशास्त्रीय अभ्यास मर्यादा' म्हण्टा. (Epistemological limit/barrier of neurosciences).

उण्या उतरांनी सांगपाचे जाल्यार, मनश्याच्या मेंदवाचे पुराय ज्ञान जावपाक, ह्या मेंदवापरस क्लिष्ट, बुधवंत मेंदू जाय. *

चेतना ही एक पुंजप्रक्रिया आशिल्ल्यान. निर्मणीपुंज ह्याच प्रक्रियेचो परिणाम, फळ आसा.

ह्या गृहितत्वांक आधारभूत समजून ज्ञानशास्त्रात्मक अनुमानांची आता चर्चा करूया.

४ : निर्मणीपुंजाचे ज्ञानशास्त्र

चेतना ही एक पुंजप्रक्रिया आसा. ह्या प्रक्रियेचो शक्ती वर्णपट (energy-spectrum); विद्युत-चुंबकीय आसा. पुण ह्या पुंज-प्रक्रियेत उश्मगतीशास्त्राच्या दुसऱ्या नेमाचे पालन जाताच म्हणून सांगूक जायना- (Second law of thermodynamics is not applicable).

मेंदूक उपलब्ध आसता त्या कांय किलोकॅलरी शक्तींत, मनश्याच्या मनांत विचारांची प्रचंड आंदोलनां चलतात. इतिहास खोदळावपी कल्पना जल्मतात. भौतिक विश्वाचे ज्ञानूय जाता आनी वाडटा. पुण मेंदू म्हळ्यार निखालस काँप्यूटर न्हय. काँप्यूटर आनी मेंदूत समानता आसा, पुण फरक प्रचंड आसा. कारण काँप्यूटर मेंदूनच सोदून काडला, सुदाल्ला.

म्हज्या मत्तान मेंदूच्या पेशींची बांदावळ, कार्य इतले क्लिष्ट आनी अगम्य आसा की, ती समजूक मेंदूची पेशीच जावचे पडटले.

मेंदूच्यो सगळ्यो पेशी जियेतात रगतापुरवणेचेर. मनश्याच्या कुडीतलो ६० वांटो ग्लूकोज मेंदूकच लागता. सगळे अवयव निर्जिव जाले तरी कुडीतलो मेंदू ६ मिटा चड जियेता. काळीज बंद पडून मनीस मेलो तरी मेंदू मरपाक इतलोच तेप लागता.

ध्वनीत जशी उर्जा (energy) आसता, तशी शब्दांत (words) आनिक विचारांतूय आसता (thought-energy) साधे विचार, संघटित विचार, क्लिष्ट विचार, दुर्बोध विचार, सापेक्ष विचार, चिरंतन विचार अशे विचारांचे भेद आसूं येता. विचारांच्या शक्तीक परिमाण ना. (thought-force is dimensionless, unitless).

हे सगळे विचार मनश्याच्या मनांत निर्माण जातात आनिक इंद्रियाद्वारा प्रसारित जातात.

हांतुतलो सगळ्यांत शक्तिमान विचार म्हळ्यार सर्जनात्मक, कृतीशील, कृतीबद्ध विचार.

निर्मणीपुंजाचे ज्ञानशास्त्र म्हळ्यार रचनात्मक अशा या विचारांच्या मुळांचो सोद.

भौतिक नेमांप्रमाण विचारांचे मुळ मनांत म्हळ्यार मेंदूत आसा, मज्जारचनेत आसा. तरांतरांचे ग्रंथीस्त्राव (Hormones) आनिक वितंचका (Enzymes) तशीच कांय जीवरसायनां ही विचारांचे नियंत्रण, साठवण करतात. स्मृती/विस्मृती/मानसिक रोगूय ह्याच पेशींच्या कार्यांचे स्वरूप. हिप्पोटॅलम, बाल्यस्मृती, मनोविकृती, न्हीद, सपनां हांचेर बरेच संशोधन जाल्ले आला. पुण मेंदूच्या रचनेचे गूढ, चेतनेचे रहस्य अजून कळूंक ना.

आयज आमी इतलेच की जल्माक येतना आइनस्टायन, रसेल, न्यूटन, रामन, पिकासो, मोझार्ट, मूर, टागोर जावपाची कापास्ताद प्रत्येकाच्या मेंदवांत आसता. उण्योच म्हळ्यार ३ अब्ज मेंदूपेशी (Neurones) आमच्या मेंदूत आसतात. पुण दर एकलो आइनस्टायन, टागोर, न्यूटन कित्याक जायना ? आनी इतले आसूनय आमी जाणा जांवक जाय की संसाराच्या इतिहासांत आयजमेरेन बुदवंतातल्या बुदवंत मनश्यान सुदीक आपल्या मेंदवातल्या ३० कोटी पेशींच्या शक्तीचो सुद्धा ६०-७० वर्सां पिराय मेळुनय उपेग करूंक ना किदद्याक ?

हाचे उत्तर अनुवंशशास्त्रांत मेळूक शकता पुण अजून मेळूक ना संसारांत पिशे म्हणून कुशीक काडिल्ले कांय लोकूच बरे रचनाकार प्रतिभावंत जाल्ले दिसता. हो वैज्ञानिक अंतर्विरोध कसो स्पश्ट करपाचो ? सगळे शाणे हे जशे प्रतिभावंत न्हय, तशे पिशेय न्हय. पुण इतिहासांत, मानसशास्त्राचे दाखले पळोवनूय प्रतिभावंतांत (Geniuses) शाणे आनिक पिशे (Normal and abnormal) सारकेच दिसतात.

ह्या सगळ्या प्रस्नांची जाप विचारांच्या उगमांत आसा. भौतिक विश्व हेच मनश्याचे विचारप्रेरक पंचेंद्रियांच्यो अनुभूती, संवेदना हे मनश्याच्या विचाराचे खाद्य.

विचार संवटावपाची, जुळोवपाची, संस्कारपाची, साठवपाची, मोडपाची, भायर उडोवपाचीय एक अबोध यंत्रणा आमच्या मनांत आसा.

रचनात्मक, सर्जनशील विचार हे बरेच वेगळ्या तरेचे. हे विचार म्हळ्यार 'मानसिक विश्वातळी' ल्हारां नाजाल्यार कंपना (Waves or Vibrations).

सगळ्याच चेतनेचे स्वरूप पुंजप्रक्रियेत आसा हे आमी पळयले. पुंजप्रक्रिया (Quantum Consciousness Phenomena) ही विद्युत्कणांच्या एका विशिष्ट गतीची आनि स्थितीचो परिणाम (Peculiar behaviour of motion and Position of 'electrons' in Neurone-cells)

ही पुंजप्रक्रिया स्वाभाविक आनिक अतिकार्यक्षम (Super-efficient) आशिल्ल्यान, कमीत कमी उर्जेंत ती खूप व्हडल्या मनोव्यापारांचे संचालन करता. चडांत चड त्रिवटना कडसून सूत्र-बद्धतेकडे, संघटनाकडे ह्या प्रक्रियेची दिशा आसता.

लेखकाक, कवीक, कलावंताक निर्मणेपयली अस्वस्थता (Restlessness) आनिक निर्मणेउपरांत आनंद (Enligh-

tement) कित्याक अनुभवाक येता, हाचेय मूळ निर्मणीपुंजाच्या गतीशास्त्रांत आसा- (Creaton-dynamics)

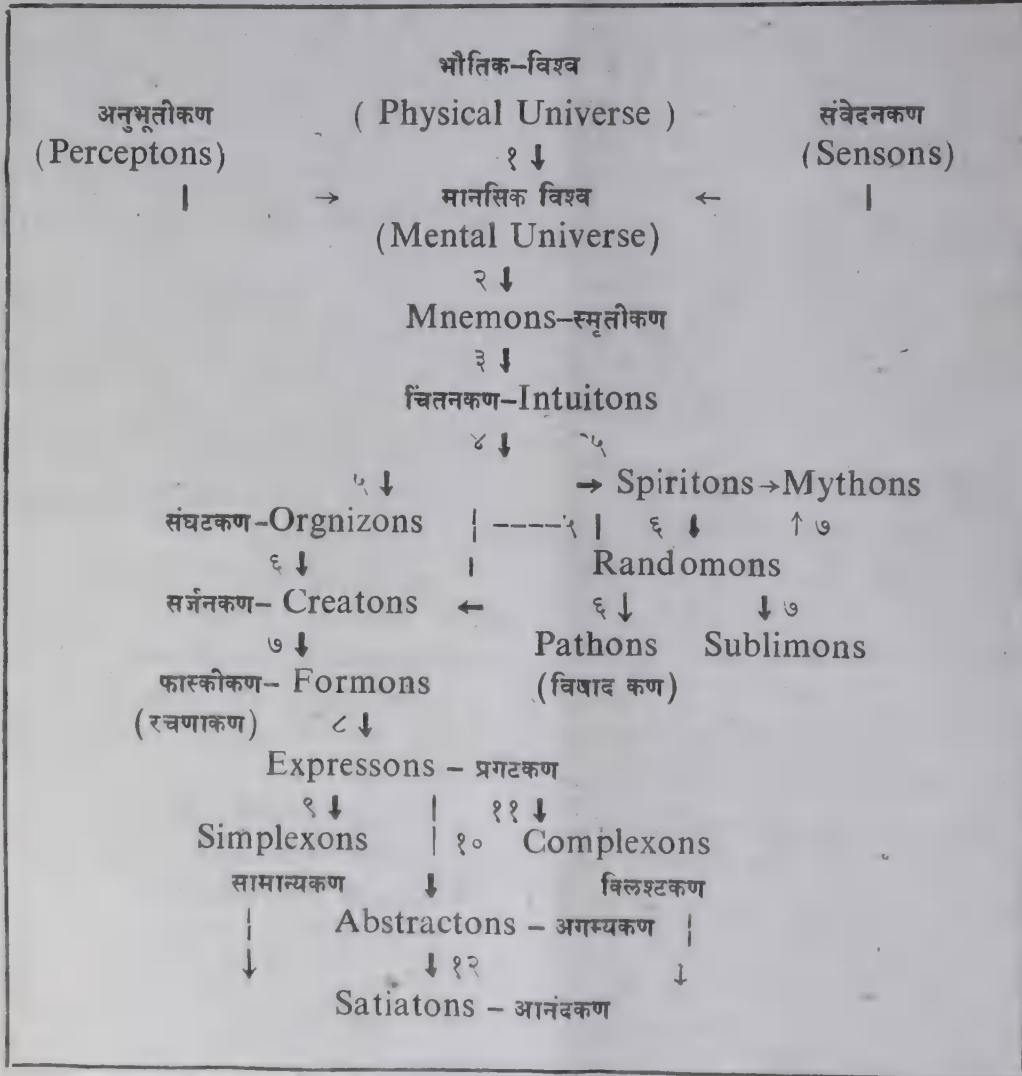
चेतनेच्या पांवड्यावेल्या पुंजप्रक्रियेत ' मानसिक विश्वांत (Mental universe) किदें घडूं येता हाची अनुमाना मांडता :-

- १) पुंजप्रक्रिया ह्यो ऋणविद्युतकणांचे विशिष्ट गुणधर्म जांव येतात हे गुणधर्म द्रव्यरचना वैशिष्टाक लागून दिसतात द्रव्य-रचनावैशिष्ट्य म्हळ्यार पेशींचे महासंघटन (Super-organisation)

- २) भौतिक विश्वातल्यान अनुभूतीकण (perceptons) आनिक संवेदनकण (Sensons) हांचो शिंवर केंद्रीय मज्जासंस्थेचेर (Central nervous System) जायत आसता. Sensons म्हळ्यार मज्जासंस्थेचे संदेश. Perceptons हे अबोध संदेश (Signals).

- ३) अनुभूतीकरण आनी संवेदनाकण हांका लागून ' मानसिक विश्वा'चे (Mental universe) भौतिक विश्वाकडेन नाते जुळटा. हें नाते गर्भशियातसावन ४ थ्या म्हयन्याच्यान सुरु जावन कूड भायर पडटासर चलता.

५ : मानसिक विश्वाचो वेव्हार

आकृती १ वेली टिपणां :-

- १) ' मानसिक विश्व ' माहितीची (Information) सांठवण करता.
- २) सगळीच माहिती आनीक विचार स्मृतींत उरनात. उरतात ते विचारकण/स्मृतीकण (MNEMONIS)
- ३) काय स्मृतीकणांचे, चितनकण जातात-(INTUITONS)

तशेच अध्यात्मकण (SPIRITONS), मिथ्यकणूथ (MY THONS) जातात. (क्रमांक ४, ५) तांची कार्या वेगळी, अबोधमनांत आसतात.

- ४) निर्मणीपुंज प्रक्रिया संघटकणांच्या निर्मणेतल्यान सुरु जाता. संघटकण (ORGANIZONS), सर्जनात्मक विचार (पान १३ पळयात)

शुद्धलेखनांतल्यान कोंकणीच्या प्रमाणिकरणाकडे

- तुकाराम रामा शेट

कों

कणी चळवळीचें जैतिवंत पर्व आता फाटी उरोन नवें विधायक वावराचें झगझगीत पर्व आमच्या मुखार पावली मारता. कोंकणीच्या विधायक वावराच्या या पर्वांत सगल्यांनी आपल्या बळग्याप्रमाण वांटेकार जांवचे. कोंकणीचे बांदावळीचें कार्य चालू आसताना कोणा अेकाच्या वा अेका गटाच्या पूर्वग्रहान वो दुराग्रहान अेकामेकांचीं मनां दुखची न्हय, बंडा जांवची न्हय, आनी कोंकणीच्या कार्याक आडखळी जांवच्यो न्हयत म्हण पयलीच सांबाळून रावपाची गरज आसा. याखातीर जांचेकडे लेखणी वो हेर साधना आसात ताणी आपूण बरेंच घडयतलों याच हेतान वावुरपाची गरज उप्रासल्या.

कोंकणीच्या बांदावळीचो वावर म्हणजे कोंकणी समाजाच्या पुनरुत्थानाचें कार्य. फकत राजकारभार चलोवपाक आमकां कोंकणी जाय अशें न्हय. फकत कोंकणीत साहीत्यरचना करपाक न्हय. जशें आमी सगळे मेकळ्या गळघान आमी कोंकणीतल्यान उलयतले, गायतले तशेंच अेक बरो कोंकणी समाज घडोवपाचोय आमचो हावेस आसतलो. या समाजांत जातपात, धर्म, संस्कृती फकत कोंकणी आसतली. तेन्ना कोंकणी भाशेच्या बांदावळीचें कार्य करता आसताना अेक कोंकणी समाज आमी घडयतले हो हावेस मतीत घट धरचो पडटलो. इतिहासिक, राजकीय आनी भुगोलीक कारणाक लागून कोंकणी समाज वेगवेगळ्या भारतांतल्या वाठारांनी विखंड जावन पडला. तशेंच गोयांत जातीपातीनी, वादांनी आनी धर्मांनी विखंड जाला तो कोंकणी समाज अेक करपाचो वावर कोंकणी भाशेतल्यानूच करपाचो आसा. या खातीर कोंकणीभाशेच्या प्रमाणिकरणाची गरज चड आसा. मागीर हे प्रमाणिकरण सवकाश जांव पुण जांवक जाय. सगळ्या कोंकणी समाजाक आपलें पडविन्न या प्रमाणित कोंकणी भाशेन दिसपाक जाय. सगल्यांनी ही आपली भास म्हण आपणावांक जाय. कोंकणी भाशेचे देवूळ हें आपलें आसा. आपलेंय या देवळाक किदें आसा. आपणेंय किदें तरी दिलां. कितें तरी मोडलां, सोडलां अशें दिसपाक जाय. हें केन्ना आनी कशें घडटलें ? घडये हें अशी देख घेतल्यार घडटलें. समजात, आमकां सगल्यांचे, बरें देवूळ बांदपाचें आसात. चिरे समजा आमकां दिवचल, पाळयेच्या वाठारांतले बरे घटशे मेळूं येता. बरो चुनो-शिमिट समजात तिसवाडी, बादेंश या वाठारांतलें मेळूं येता, बरो इंजनेरबीन समजा साण्टीचो. बरें वांशे काणकोणचे, हेर लाकूडसामान सांग्यार आनी सत्तरीन बरें मेळटा, मेस्त अंत्रूज म्हालांत बरे मेळटा. आनी बरें गंवडी पेडणेचे मेळू येता. अशें जे किदें बरें मेळटा तें तें घेवन जर ते देवूळ बांदलें

तर ते देवूळ चड घट जातले आनी तिगतलें. तशेंच तें देवूळ सगळ्याक आपलेंशें दिसतलें. हीच गजाल कोंकणीची. कोंकणीचें प्रमाणिकरण घडटाना जे किदें बरें, जे किदें शास्त्रीय जे किदें कोंकणी भाशेचे प्रकृतीक, स्वभावाक फाव, जे किदें कोंकणी समाजाक बरें पडटलें तें तें घेवन कोंकणी भाशेचें प्रमाणिकरण करूं येता. आनी हे करपाक आमकां संद आसा. कारण आमकां सगळेच घडोवपाचें आनी तेंय मुळातसून घडोवपाचें आसा.

आमच्या गळघाभोवतणी अंदलेलो पास सुटोवन आमी कोंकणीत जशे मेकळेपणान उलोवंक लागल्यात तशे आतां निरक्षरपणाचे आनी पराधार्जिणेंपणाचे आमच्या हाताक आंवळलेले वंदीपास गळसणून पडून आमी बरोवंक लागल्यात. आतां हें बरोवक कोण थांबोवक शकचो ना, तें प्रवाह कशे चालूच उरतलें.

या प्रवाहांतलो हांव एक अल्पमती. कोंकणीचे शुद्धलेखनाचे नेम आजून समजून घेता थंय आसात, तशेंच कोंकणीच्या प्रमाणिकरणाची प्रक्रीया अजून सुरू जावना अश्या वखतार या प्रवाहांत आसल्याकारणान कांय बरे-वायट, धड वो पोल अश्या विचारांनी म्हज्या मनांत घोटेर केलो, ते विस्कळ विचार हांव तुमच्या मुखार तिजपाक दवरपाचो यत्न करतां.

शुद्धलेखन हें न्हस्व वो दीर्घ बरोवपापुरतेच मेरीतना. तर उतरांचें बरें, शास्त्रीय आनी सगल्यांक सोपेपणान बरें समजता अशें रुप बरोवप हेंय आसा. आनी अशें आसा जाल्यार शुद्धलेखनाची वाट प्रमाणिकरणाकडे वयता. हाचोच अर्थ शब्दाची रुपां बरी शास्त्रीय सोदून काडून तशी तीं बरोवपाची पद्दत जातली वो म्हणू या भाशा-शास्त्रीय कस लावन सर्वसादारण नेम तयार करून त्या नेमांत बसता ती रुपां फुडें बरयतले आनी केळयतले.

प्रमाणिकरण म्हणजे खंयचे अेक विशीश्ट बोलीचें जातीक लागून, अर्थिक शेका लागून वो हेर कारणाक लागून प्रमाणभाशा मानून तिचो उपेग करप न्हय. या विज्ञानिक युगांत तर शास्त्रीय कसा बगर प्रमाण- थारावप म्हणजे काळाभायले जातलें. विज्ञानिक कसार ना तिजतां प्रमाणभाशा मानप आनी आपलेकडे साधना आसा म्हण ते तरेन उपेक करप न्हयच न्हय. तर भाशेतल्या सगल्या बोलीतल्यान बरें, युनिफार्म आनी शास्त्रीय रुपां घेवन तीं केळोवप आनी प्रचारांत हाडप म्हणजे प्रमाणिकरण. वेगवेगळ्या बोलीतली उतरांची रुपां अेकठांय करून ती शास्त्राचे साणीर घासून ती घेवची आनी तांतुतल्यान आमी प्रमाणभाशा घडोवची, अशें फाटी कोचीत जाल्ल्या अखिल भारतीय कोंकणी भाशा परिशदेवेळार आपल्या

कोंकण टायम्साची आठवी कोंकणी निबंद सर्त

वसविळीप्रमाण अंदू कोंकण टायम्स अंकाच्यावतीन आठवी निबंद सर्त आयोजित केल्या. या सर्ततल्या-जैतिवंताक पांच इमानां भेटयतले. ही सर्त उगती आसून कोणेनूय वांटो घेव येता. पिरायेची वा कसलीच अट ना. इनामां फावा जाल्ले निबंद कोंकण टायम्साच्या दिवाळी अंकांत उजवाडायतले.

सर्तेंखातीर विशय अशे आसात :

- १) गोंयची शेतांभाटां
- २) गोंयचे पारंपारिक उत्सव
- ३) गोंयचीं देवळां
- ४) गोंयची अर्थवेवस्था
- ५) गोंयचें शिक्षण
- ६) गोंयचे पारंपारिक उद्देगधंदे
- ७) पर्यटनाचेर गोंयचेर वायट परिणाम
- ८) गोंयांत गोंयकार अल्पसंख्य जांवचे नात म्हण उपाय
- ९) आवयभाशेतल्यान शिक्षणाचे लाभ आनी कोंकणी
- १०) म्हाका आवडलेंल्यो कोंकणी कथा
- ११) म्हाका आवडलेंलें कोंकणी पुस्तक
- १२) गोंयची रंगमाची

निवळ अक्षरांत कोंकणी भाशेंत बरयल्ले निबंद २० सप्टेंबर १९८६ मेरेन पावन अशे, संपादक, कोंकण टायम्स, वेनी, वावेंश गोंय ४०३१०१ या पत्त्यार धाडेचे अशी विनंती आसा.

बरें मागून,

तुमचो
संपादक

अध्यक्षीय उलोवपांत भौ. उदयबाब भेंब्रो हाणी सांगलेंल्याचो उगडास जाता. अशी प्रमाणिकरण जाल्ली भास सगल्यांक आपली दिसतली. या लोकशायी देशांत अशें दिसप बरें. नाजाल्यार ती अेका विशीश्ट जातीची बोली सगल्यांचे तकलेर बळयां माल्ल्या अशें जातलें मागीर ती भास (विशिष्ट बोली) हे लोकशायी देशांत मानचेनात. आनी ती ते सकयल उडयल्याबगर रावचे नात. तेन्ना आपलेच भाशेक आपणेच सकयल उडोवप समा जावचें ना. ते खातीर आपणेच आपल्याक सांबाळप बरें. 'सर्वनाशे समुत्पन्ने अर्धम् त्यजती पंडितः।' अशी सुभाषिताची बोल आसा. याखातीर आपल्या कडचे बरें दुसऱ्यांक दिवप आनी दुसऱ्यांचें बरें घेवप हो उजू मारग.

शुद्धलेखन आनी भाशेचें प्रमाणिकरण साधता आसताना भाशेचोचो प्रवाह म्हणजेच लोकांचो ते भाशेतल्यान उलोवपाचो ओघ मतीत धरचो पडटलो. शुद्धलेखनाचे नेम थारायले वो भाशेचे प्रमाण थारायले म्हण ते लोकांचे जिवेक वळण दिवचेनात. ते फक्त कागदार उरतले वो बरोवपांत येतले. याखातीर शुद्धलेखनाचे नेम आनी प्रमाणिकरणाचे नेम भाशेच्या ओघावांगडा आसपाक जाय. बरोवप आनी भाशेचो प्रवाह चडांतचड लागी येवक जाय. खरे म्हण्टल्यार बरोवप हें उलोवपाच्या प्रवाहांतूच आसपाक जाय; नाजाल्यार तें प्रवाहाभायर शेवटून पडटलें. घडयले नेम कायदे कुशीक उडोवन भाशेचो प्रवाह फुडें वयतलो, जर ती भाशा खऱ्यांनीच प्रवाही आनी समर्थ आसात तर. नाजाल्यार ती कांय नेमाच्या बंधनानीं फुगार जावन आनी लोकांचे उपेक्षेन मरून वयतली.

भाशेच्या शुद्धलेखनाचो आनी प्रमाणिकरणाचो विचार करताना बरोवपावळीची फाटली परंपरा म्हणजे लिखित साहित्य तशेंच लोकांच्या जिवेर घोळपी, लोकांचे जिवेक वळण दिवपी लोकवेद हांचोय विचार जावप भौ गरजेचो, कोंकणीच्या लिखित साहित्याची परंपरा हालीची आसली तरी कोंकणी लोकवेदाची परंपरा बरीच आधिक आनी व्हड आसा. लोकवेद लोकांच्या जिवेर घोळत आसतल्यान भाशेचो प्रवाह विशेश धारेतल्यान व्हांवपाक कारण आसा. लोकवेदाच्या लागची कोंकणी भास तर भौसाच्या जिवेर घोळत आसा.

शुद्धलेखन आनी प्रमाणिकरण शास्त्रीय पायाचेर उबे करताना वेगवेगळ्या बोलयांचोय विचार जावचो. कोंकणी भाशेचे संशोधक आनी अर्विल्ल्या कोंकणी साहित्याचे शिल्पकार शणैगोंयबाब म्हण्टाले, 'गावड्याक पंडित करून आमी सगळे पंडित जांवया.' पुण आता गावड्याक 'शिकोवपाचो' चल्ला आनी बाकीचे हेर भाशा शिकल्याकारणान आपूण पंडित जांवक सोदतात. गावडो हो कोंकणी भूंयेचो पूत. या मातयेन तो चड वावुल्ला. या मातयेतल्या शेवण्या सावदाकडे, झाडांकडे ताची चड संवकळ. कोंकणी भाशेचेरूच तो चड पातयेवन आसा. ताचे भाशेचेर हेर भाशांचे वायट परिणाम जांवक ना. ताची भाशा चड शुद्ध आनी निखळ आसा. तेन्ना शणैगोंयबाबांचे सांगणेप्रमाण आमी गावड्याक पंडित करूंया आनी ताचेकडल्यान शिकूंया.

शुद्धलेखन बरोवप म्हणजे बरे रुप बरोवप अशें आसा तर बरें म्हणजे जे शास्त्रीय आनी युनिफार्म रुप वापरप अशेंच जालें. मागीर

युनिफार्म रूपां वापरून हाचोच अर्थ युनिफार्म लिपितल्यान प्रमाणिकरणाकडे वचपाचें.

कोंकणीत मूळ धातूची विंगड विंगड काळातली रूपां युनिफार्म मेळटात तरी तीं कांय जाण बरोवपाक वापरीनात. तेन्ना ही रूपां प्रमाण मानून तांचो उपेग बरोवपांत करूं येता. ही धातूची रूपां संगळ्या काळांनी उरतात.

देखीक :

धातू	वर्तमानकाळ	भूतकाळ	अतिपूर्णभूतकाळ	भविष्यकाळ
बस	बसता	बसलो	बसलेलो / बशिल्लो	बसतलो
मर	मरता	मेलो	मेलेलो / मेल्लो / मरिल्लो	मरतलो
वाच	वाचता	वाचलो	वाचलेलो / वाचिल्लो	वाचतलो

बस धातूचें 'बशिल्लो,' मर धातूचें 'मरिल्लो,' वाच धातूचें 'वाचिल्लो' हीं अतिपूर्ण भूतकाळांतलें रूपां धातू भंगयता. तेन्ना बशिल्लो, मारिल्लो, वाचिल्लो अशीं रूपां प्रमाण म्हणून मानता बसलेलो, मेलेलो, वाचलेलो अशीं अतिपूर्ण भूतकाळांतलीं रूपां प्रमाण म्हणून मानूं येता.

ही रूपां प्रमाण म्हणून उपेग करूं येता तांचीं कारणां अशीं :-

- १) मूळ धातू भंगना.
- २) चडश्या संगळ्याच काळांत युनिफार्म रूपां वापरपाक मेळटा. देखीक बस ही धातू तसोच उरता आनी या धातूक मागीर हेर कुसां लागतात.
- ३) जोडाक्षर नासल्ल्यान बरोवप तशेंच वाचपाक सोपें.
- ४) अर्थ समजपाक सोपो
- ५) ही रूपां चडांत चड लोकांच्या तोंडांत धोळटा.
- ६) ही रूपां लोकवेदांत मेळतात.

*बशिल्लो, मरिल्लो, वाचिल्लो या अतिपूर्ण भूतकाळांत बस, मर, वाच या धातूंचे बशि मरि, वाचि अशें जावन मूळ धातू भंगता. बशिल्लो, मरिल्लो, वाचिल्लो अशीं रूपां जोडाक्षर जाल्ल्यान उच्चाराक आनी बरोवपाक कठीण तसेच उतराचो अर्थ सोपेपणान समजना आनीक रूपां हेर काळांत युनिफार्म जायनात.

तेन्ना संगळ्या काळांत चड करून युनिफार्म रूपां आसात अशींच रूपां आमी प्रमाण म्हणून मानल्यार बरें.

आसलो, नासलो, बसलो अशीं पूर्ण भूतकाळांतलीं (लागच्या भूतकाळांतलीं) रूपां आसून लेगीत कोंकणी भाशेचो अभ्यास आनी संबंद्ध नासल्याकारणान कांय जाण आपल्या बरोवपांत चड करून साहित्यिक बरोवपांत आशिल्लो, नाशिल्लो, बशिल्लो अशीं रूपां वापरतात. त्याकारणाक लागून तीं साहित्यिक भाशा क्लिश्ट जडगुळी जाता. तशेंच अतिपूर्ण भूतकाळांत बरयल्या कारणान काळाच्या संदर्भांत आशयाक लागसार पण येयना. देखीक बरोवपांत असो उपेग करतात.

अंक आशिल्लो बाबुलो
तो सदांच रडटालो

कोंकण टायम्स

हांगा 'आशिल्लो' हें रूप आयकोप्याक चड पयस अतिपूर्ण भूतकाळांत व्हरता. जर तें अशें आसलें जाल्यार.

अंक आसलो बाबुलो
तो सदांच रडटालो.

'आसलो' हातूंत लागची घडणूक सांगल्या. ते खातीर आयकोप्याक ती अदीक आयकून दिवता. लागच्या काळांतलीं रूपां न वापरल्या कारणान अतिपूर्ण काळांतलीं रूपां वापरप जाता. जर आसलेलो अशी अतिपूर्ण भूतकाळांतलीं रूपां वापरलेलीं तर तांच्या लागचे युनिफार्म रूप 'आसलो' वापरपाची संवय जावपाची आनी अशीं रूपां वापरोन बरी भाशा घडपाक पावपाची.

आमी म्हण्टां कोंकणीचें प्रमाणिकरण घडपाक जाय तर ते केन्ना घडटले? आनी जर हें खऱ्यानीच घडपाक जाय तर ते घडोवपाक मुळातसाकून वावर करप गरजेचें तेन्ना शुद्धलेखनाचे नेम करताना निश्चित अशी भूमिका आसपाक जाय. शुद्धलेखनातल्यान प्रमाणिकरणाकडे वाट जर वयता तर आमी अशी भूमिका घेवप गरजेचें, प्रमाणिकरण आमकां घडोवपाचे आसा तेन्ना ते शुद्धलेखनासाकून घडोवपाचो यत्न करतले. वा म्हणूया, आमकां कोंकणी भाशेचे प्रमाणिकरण करपाचें आसा हें मतींत धरून आमी शुद्धलेखनाचे नेम थारायतले आनी शुद्धलेखनाच्या वाटेतल्यान प्रमाणिकरणाकडे वयतले मागीर कोंकणी भाशेच्या प्रमाणिकरणा वरवीं आमी अखंड कोंकणी समाज घडोवपाक पावतले.

- □ -

निर्मणीपुंजाच्या ज्ञानशास्त्राची रूपरेशा : १

(पान १० वयल्यान)

पुंजायतात.

- ५) सर्जनकण हे संघटकणाचे मुळावेले रूप. सर्जनकणांची निर्मिती जायना जाल्यार सर्जन जायना.
- ६) सर्जनकणांचे, रचनाकण जातात. रचनाकण (FORMONS) म्हळ्यार सर्जनाची निर्मणी प्रक्रिया
- ७) प्रगटकण रचनाकणांतल्यान तयार जातात. प्रगटकण म्हळ्यार सूर, शब्द, रंग हांची रूपां, ध्वनी, भाशा.
- ८) प्रगटकण सामान्य, क्लिश्ट, अगम्य अशा रूपांनी भौतिक विश्वांत प्रगटूंक शकतात. साहित्य, चित्र, शिल्प हांची सामान्यता, सौंदर्य, दुर्बोधता हे प्रगटकण थारायतात.
- ९) सर्जनप्रक्रियेचो शेवट आनंदकणान जाता.

हे संगळे कण म्हळ्यार पुंज-पांवड्यावेलो (Quantum-level) ऋणकणांची रूपां हे कण विद्युत-रासायनिक (Electro-chemical), आनिक विद्युत्-चुंबकीय अवतारूय घेतात आनिक Thought-Intensity प्रमाण ते जीवरासायनां, ग्रंथीस्त्राव (Hormones) हांच्या नियंत्रणाखाला आसतात. तांची शास्त्रीय परिमाणां 'पुंजीय-ज्ञानशास्त्रा' (Quantum epistemology) सोदची पडटली. कशी ते दुसऱ्या वांट्यांत पळोव्या. [कों. टा. दिवाळी अंक पळयात.-लेखक.]

□ □

IRRIGATION DEPARTMENT

GOVERNMENT OF GOA, DAMAN & DIU

**PARTICIPATES IN THE DEVELOPMENT
OF THIS UNION TERRITORY**

**BY EXPANSION OF IRRIGATION FACILITIES
THROUGH CONSTRUCTION OF :**

- 1. Salauli Irrigation Project**
- 2. Tillari Irrigation Project**
- 3. Damanganga Project**
- 4. Mandovi Irrigation Project**
- 5. Anjunem Irrigation Project**

And Many Minor Irrigation Schemes

मोगाखातीर

— यशवंत रामाणी

कांय मनीस नशीबान बरे आसतात. म्हणजे जन्मताच रुप्याचें कुलेर तोडांन घालून येतात. काय मनीस ते मरतकीच. पयलीं कशेय तरी आसले, तरी तांची नांवां मागीर उदरगतीक येतात. कांय जाणाचीं नांवां व्हडल्या व्हडल्या रस्त्यांक दितात. नातर ताचे भुरगे बरे मेळकतदार जातकच आपल्या आवय बापायच्या नांवान क्रिकेट फुटबॉल असल्या नामनेच्या खेळांक वरसुकी तसरीपो दवरतात.

अशाच भशेन दोन तरनाटी भुरगीं आपलो जीव वोगडावन एकमेवाच्या आशिल्या मोगाचें प्रतीक म्हणून चिरंतन नांवारुपाक आयली तांची ही गजाल.

ह्या पणजे शाराचे कुशीकूच आशिल्या दोन वाड्यांक तांचीं नांवां पडलीं आनी ती सासणाची उरल्यांत.

शें दोनशें वर्सांफाटी एका खारव्याचें घर आशिल्लें त्या घरांत एक तरणाटो भुरगो आशिल्लो. थोडेशें शिकिल्लोयबी. तो किरीस्तांव. ताणे शेजारच्या वाड्यार एक येवरोपेव चली पळेली. आनी ती बरी गोरी गोमटी आनी नाका दोळ्यांत सोबित आशिल्ल्यान ताका ती मानवली. पुण तिचेकडे आपणे कशें उलोवचें

ह्याच विचारांत तो कांय दीम घुस्पून रावलो. अशें बरेंच म्हयने गेले.

त्या चलयेंतूय ताका पळेल्लो. कित्याक तर ती आपल्या आवय बापाय वांगडा भोवपाक येताली त्या भुरग्याक जीस्त त्या वेळार आपल्या बापायवांगडा नुस्त्याचें जाळें (रापण) ओडताना सदांच पळेताली. तो भुरगो आंगापांगान बरो घटमूट आशिल्ल्यान तिका तो चड मानवल्लो, आनी जाळ ओडतात ते पळोवपाचे निमित्त करून ती चली कांय वेळ थंयच उबी रावताली. तेन्ना तिच्या आवयन तिका पुर्तुगेजीन म्हणप: चल गो मातशें बेगीन. अशें लेबेंलेबें करून किदें चलता ? ते जाळ ओडपी कोकणो मुगो. कितें बाये अजापाच करता मुगो तू. पुर्तुगालाक वतकूच हांव तुका जाल्यार दाखयन. अशेय फुडें म्हळें.

त्या चलयेचो बापूय थंय लागसराकूच रावतालो. तो गोव्हेर्ना-दोराचो आजुदांत. म्हणजे गोव्हेर्नादोराचो खाशा नेमिल्लो आंगरक्षक. ताचो पोस्त तेनेंत आसुये.

त्या चलयेचे नांव ' पावल ' आनी ताची सोयरीक एका एका एवरोपे वांगडा चलताली. तो चेडो जाळ ओडताना तिका येतना वेतना पळेतालो आनी तिचेर मोगय करतालो. पुणून तो बाबडो जातीन बाटगो किरीस्तांव, आनी शिवाय गोंयकार. तो थोडेशें पुर्तुगीज शिकिल्लो. ताचे नांव ' गाशपार ' अशें आशिल्ले. आनी आडनांव दीयश.

ती चली धीट आशिल्ल्यान एक दीस आपल्या आवय बापाय असवडीं ताचे सरशीं गेली, आनी ताका म्हळें, ' तुका हे जाळ ओड-टाना तकालस जायना ' तें आयकून तो मातसो हांसलो आनी ताणे म्हळें, ' हो आमचो पोटाचोच धंदा न्हय ? ' तेन्ना तिणे ताका म्हळें, ' हांव म्हज्या बापायक सांगून तुका बरी सिर्वीस दिवक लायतां. पुण तिका तें कशें जमत आशिल्ले ?

आतां तो गाशपार— आमी ताका गाशपारूच म्हणुया. दुसऱ्या दीसापासून आपल्या बापायबरोबर जाळबी ओडपाक वचना जालो आनी शेजारच्या वाड्यार ती चली रावताली थंय भोंवाडे घालूंक लागलो. पावलानुयबी ताका आपल्या घराकडे भोवताना पळेलो आनी ती उलोवकुयबी लागलीं, आनी तांका आपलो मोग उगतो करपाक संद मेळ्ळी. पुणून हे सगळे तांच्या आवयबापायच्या नुलयत.

एक दीस गाशपारान आपल्या त्या येवजिल्ल्या व्हकलेक म्हळें, ' तुवें बापायक सांगून म्हाका काम दिता अशें सांगिल्ले. तर ते केन्ना जायत ? मात्शें बेगीनूच जाल्यार बरें. हांव सामको आता आलम-पेडुयार कसो भोंवता. म्हज्या बापायच्या कामाक हांव आता हात लायना. म्हणून तो म्हजेर रागार. केंच केंच करून धंगशेता. आनी कांयच काम नाशिल्ल्यान म्हाकायबी ते बरे दिसना. असो बेकार भोवप बरे न्हय हेय बी म्हाका कळटा, तुजेर म्हजो मोग आसाच. तो मातसुद्धा उणो जावकना.

पावलान ताका रोखडीच जाप दिली, तूं कांयच अनमनू नाका. हांव ह्या दिसांत संद पळोवन तुकां बरें काम दिवपाक बापायक सांगतां.

अशेच आनीक कांय दीस गेले.

एक दीस मोठो धीर करून पावलान आपल्या बापायकडेन म्हळे. बापूय मातसो ताणशेलो. ताकाय तांच्या मोगाची सुलूस लागिल्लीच. पुणून ती ताची चलीच जाल्ल्यान तो मातसो विचारांत पडलो. आनी ताका म्हळे : आगो, तो अन्नाडी. तरी ताका हांव काम दियन. मिलीतारीन ताका सोलदार करूंया.

पावलान रोखडोच ही गजाल गाशपाराक सांगली. आरे तुकां म्हज्या पायन सोलदार करता अशें म्हळां. ते आयकून गाशपार बरोच खेदक्षीण जालो. कित्याक तर सोलदाराक पगार सामको कमी, म्हळ्यार म्हयन्याक चार-पांच रुपया आशिल्लें आनी तो तर आपल्या बापाय वांगडा काम केल्यार दिसाक देड-दोन रुपया सहज जोट्टालो. अशें जावन सुद्धा तो जिवार येवन सोलदार जावपाक तयार जालो. कित्याक तर ते चलयेकडे लग्न जावपाक मेळयटलें अशे येवजून.

एक दीस पावलाच्या आवयन ताका म्हळें : आगो आता तुजें काजार करूंक जाय. न्हवरो होलमायला. एक बरो-एवरोपेव-पोस्तान आल्फेर-आनी ताणें आपलो ह्यकारूय दिला. हें आयकून पावल बरेंच खेदक्षीण जाले.

दुसरे दिसा ही गजाल ताणे गाशपाराक म्हळी. तोवूय बरोच निरशेलो. 'आनी हांव आतां कितें करूं तर ? हांव सामकोच फटवलों मुगो. म्हाका आलतड ना पलतड, ताणे म्हळे.

पावलान रोखडेंच ताका म्हळें : तूं कांयच अनमनू नाका. आमी दोगांय पळून काजार जांवयाच. फुडलें फुडें.' अशें म्हणून दोगांय घरातल्यान पळून गेलीं, आनी इंगर्जेत वचून पादव्हीगाराक ताणी खरी गजाल सांगली. तो पादव्हीगार कसोच आयकना जालो. म्हण्टकच आनी कितें करतलीं ? फक्त जीव दिवप म्हणून तांणी एकमेकांक वेंग माल्ली आनी म्हळें : सर्गार तरी आमी एकठांय जांवया. अशें म्हणून सर्गार वचूंक तांणी एकमेकांक घट्ट वेंग मारून आगवादच्या किल्ल्याकडे दर्यांत घालून घेतलें.

हे वटेन दोगांयचे आवयबापूय तांकां सोदून सोदून खरशेलीं. दुसरे दिसा दोगांयचीं मडी एकमेकाक घट्ट वेंग माल्लेली दर्याच्या वेळेर पडलेली दिसलीं.

तेन्नापासून ते पावल रावताले त्या वाड्याक दोनापावल ह्या नांवान लोक वळखूंक लागले. आनी जंय गाशपार रावतालो त्या वाड्याक 'गाशपारदीयश' अशें म्हणूक लागले. आता त्या सरादीक 'मीरामार' अशें म्हणतात

ही गजाल खरी आमुयेय. तेन्नापासून अजून काबची पालास जातकूच जो वाडो लागता ताका दोनापावलच म्हणतात आनी ताचे फुडे जो वाडो लागता त्या वाड्याक 'गाशपारदीयश' अशें नांव पडलां.

देव दिता

चेडूं वाडलें लगीन केलें
बांयतलें काडले न्हंयत घातलें.

मर-मर कश्ट काडटां,
रातदीस गादयेर पडटां.

म्हज्यान बाये सोसूं न्हजो !

संवसाराक, या लागू उजो ! ! ॥१॥

हाडली पड खाल्ली पड

ना जाल्यार मडकी फोड

घरांत मडकी शिजना धड,

तरूय म्हजें पोट जड ! ॥२॥

घोवाक ना आचार-विचार

वर्सा-वर्सा 'गुरवचार,

जीव बेजार चितना भार

भुरगें बाळाचेर येयला सांवार

सगलें वाटेन गुन्याव म्हजो

संवसारांक या लागू उजो ॥३॥

उकलून दिले म्हुण धुकलून दिलें

तुकां कितें वायट जालें

तुवें दिलें हांवें घेतलें,

हातून परके कितें जाले;

दिता जाल्यार सोपूत म्हजो,

संवसाराक या लागू उजो ॥४॥

पोटांत चट्टा हाणीर रडटा

म्हशीक शिगा जड जाता ?

लोकांच्या पोटांत जळटा.

बेबदचागेर भुरगीं जाता !

खाता-पिता देव दिता !

भुरगी कितें हांव मागतां ?

देव दिता, आमी घेतां !

देवान दिल्यारूय गुन्याव म्हजो

तशें जाल्यार देवाच्यान

संवसाराक या लागू उजो ॥५॥

- गुरुदास परवार

स्वतंत्रताये उपरान्तचो भारत

— प्रकाश वि. तळवणेकार

१५ आगस्ट १९४७ त आमच्या भारत देशाक स्वतंत्रताय मेळ्ळी. हि स्वतंत्रताय मेळपाखातीर आमच्या देशांतल्या कितल्याशाच स्वतंत्रता मोगीनी आपल्या घरा-दाराचो बायले भुरग्यांचो कांयच विचार करिनासताना स्वतंत्रतायेखातीर चलिंल्या आंदोलनात उडी घेतली. तांतूत गरीब आशिल्लें तशेंच सामान्य मनीस लेगीत आशिल्लें. तेच प्रमाण कांय जाण गांधीवादी तर कांय जाण क्रांती मार्गान झुंजले. ह्या दोनय गटांमदें जरीं मतभेद आशिल्ले तरीय दोंगायचो हेतू मात इंग्रजाक धांवडावन देश स्वतंत्र करप होच आशिल्लो. इंग्रजांनी अशी चळवळी आंदोलना चिड्डोवन उडवपा-खातीर जायत्या तरेन यत्न केलो. तांतूत कितल्या जणांचे संसार इबाडले तर कितल्या लोकांक मरण पासून आयले. अका परकिय सत्तेक धांवडावन लायल्या उपरान्त ह्या आपल्या देशांत लोकांखातीर लोकराज चलोवन लोकशाय येतली. लोकांक बरी वागणुक मेळतली, सगळे लोक खावन-जेवन सुखी रावतलें. देसाची संस्कृताय, भाशा, चालीरीती बरें तरेन तिगोन उरतली देखून स्वतंत्रतायच्या आंदोलनात सर्वसामान्य मनश्यान लेगीत उडी घेतली.

स्वतंत्रताय मेळून अंदु वर्सा ४० वर्सा जातात. हो इतलो तेप म्हण्टल्यार मनश्यांचें तरणाटपण सोपून मदले पिरायचो काळ. देखून ह्या इतल्या वर्सांतलो जमाखर्च करप गरजेचे.

आमच्या देसाक पयली सावन कृषी प्रधान देश म्हण वळखतात. ६० टक्के परस चड लोक गांवां-खेड्यांनी रावपी. पोटाचो प्रश्न सोडवपाखातीर हेर कांयच मार्ग नाशिल्यान शेतारच सगळें निभावचें पडतालें, तेन्ना शेतकामती शेतांत सामको मरान वावरतालो पुण जमीन भाटकारांची आशिल्यान ताका खंड फारीक करचो पडतालो. शेतकामत्याक इतलें हाल अपेष्टा काडून लेगीत कांयच करी नासताना ७५ टक्के शेताचो वांटो भाटकाराक मेळतालो. देश स्वतंत्र जाल्या उपरान्त कसता ताची जमीन हो कायदो हाडपाचो यत्न जालो. महाराष्ट्रासारक्या कांय राज्यांनी हो कायदो फळादिकाक आयलो कांय खेड्यांवांनी लोक अशिक्षीत आशिल्यान ताचो फायदो भाटकार लोकांनी घेवन तांका फसयलें. कांय जाग्यार दादागिरीच्या नेटार गरीब शेतकामत्याक फटयले. कोणीय असो आवाज करपाचो यत्न केलो तो आवाज थंयच चिड्डोवन उडयलो. आंध्र, उत्तर प्रदेश, बिहार, गोंय सारक्या कितल्याश्यांच राज्यांनी सबंद जिल्हे-तालुक्यार आदल्या काळार राजा-महाराजांचे राज्य चलताले तशें आयजूय चलता. सरकाराचे कायदेंय कितें ह्या खातीर सामके उणे पडतात. खंयचोय

देश वा राष्ट्र बरी प्रगती साधतलो जाल्यार सगळ्या लोकांक पयली पोटाभर जेवण मेळप सामके गरजेचें. खरे म्हण्टल्यार हे जमनी खरे शेतकामत्याचेच पुण धूव-पुताच्या लग्नाक तशेंच हेर गरज भागवपाक गरजू शेतकामत्याक रिणा दिवन आंगठो लावन घेतलो आनी फटयले बंगल्यार व्हरान च्या, सोरोबिन दिवन खोशी करून अशिक्षीत शेतकामत्यांचो आंगठो घेवन जमीनी विन बळकायलें अशें खबरो आयज लेगीत आमकां आयकपाक मेळतात. सरकारी कायदे जांव सरकार शेतकामत्याक तांच्यो जमनी मेळोवन दिवपाक अपेश आयले तर तांच्यानीच भाटकारा आड उठाव कित्याक करूंक ना अशे कांय विचारवंतांचे म्हणणे आसा. भारतीय शेतकामती म्हण्टल्यार आळशी, अडाणी असो बऱ्याच जणांचो समज आसा. पुण तिभागा चळवळ, तेलंगणचो उठाव हाजे सारके गजाली पळयत जाल्यार हे म्हणप फट दिसता. ह्या देसातल्या शेतकामत्यांनी गोंय सोडून तसो व्हडा प्रमाणात भाडकाराआड उठाव करपाक तेको दिला. पुण ह्या अशा शेतकामत्यांक जायत्या प्रमाणान बरे पुडारपण ना मेळिल्यान ही परिस्थिती अशी आसा. खरे म्हण्टल्यार शेतकामत्यांक तो वापरता ती जमीन तांचीच म्हण दिल्यार तो पोटातिडकेन वावरून चड उत्पन्न काडतलो आसलो आनी हाका लागान आपशींच देशाच्या विकासाक हातभार लागपाचो. पुण हाचेबद्दल कोणाक कितें दिसता अशें दिमाना सगळीकडेन सामके मोतेपण.

आयज आमच्या देशांत शेताखातीर बरेंच सवलती मेळतात. पावर टिलर, ट्रॅक्टर, वॉटर पंपाखातीर जायत्यो सवलती आसात पुण ह्या सगळ्या येवजण्याचो फायदो जाता तो व्हडल्या गिरेस्त शेतकामत्याक; जांचे मळ्यांचें मळे आसतात. पुण ल्हान ल्हान शेतां आसात त्या शेतकामत्याक एक सादो जोताक बैल घेतलोच जाल्यार भौ कठिण. आयज अशें गरीब शेतकामती मर-मरून वावरतात, दब्यानी पोट फुटासर उदक काडतात, आयच्या कॉम्प्युटर युगांत हो गरीब शेतकामती हिरीरी करीत बैलांक आमुडता. शेतांत वावरप म्हण्टल्यार आपलो जल्म फुकट घालवप अशें शिकिल्या तरणाट्याक दिसता आनी तांतूत कितें चूक आसा हेंय म्हणपाक येयना. हांका लागोन शेताचे व्हडले घोशणा करून ताका कांयच अर्थ बुराना.

स्वतंत्रताये पयली जेवण ना मेळिल्यान ह्या देसांत कितलेशेच लोक उपाशी रावताले तशी परीस्थिती आयज लेगीत कांय राज्यांनी आसा, वाडत रावपी लोकसंख्या आनी त्या लोकसंखेक फावा अशे उद्देग धंद्यांचे नियोजन ना. आजूनय भुरगी हें देवाचें देणें अशे वृत्तीन पळोवपी लोकांची वृत्ती. हातुंतल्यान वेकारी वाडत चल्या. गांवां-खेड्यांनी कितें उद्योग-धंदो करपाचे साधन नाशिल्यान अशा लोकांचे लोणे शाराकडेन लागल्यात शारांत आपले कितेंय बरें

जातलें आनी शाराविशींचे आकर्षण. पुण शारांत रावपाचो व्हड प्रश्न आशिल्यांन घाणीत, चिखलांत मेळात थंय झोपडपट्टी-वेस्था-वस्ती तयार जाल्यांत. हातुंतल्यांन मागीर एका-एका नविन नांवान आयकल्या रोगांची उत्पत्ती. ह्या शारांकडे लागील्ल्या लोण्याक लागून ह्या शारांनी व्हड प्रश्न उप्रासले. गांवांतच लोकांक नोकरे धंद्याचो प्रश्न सोडयल्यार हे लोक शाराकडे धांवतलेच कित्याक ? हाची देख दिवची जाल्यार महाराष्ट्रांतलो कोंकण वाठार सगळ्यांत-तरेन हो संपन्न असो वाठार. ह्या वाठाराक फावा अशें कितलेंशेंच प्रकल्प उबे रावा येताले पुण थंय आयज मेरेन कोणीच लक्ष ना दिल्यान थंयचो मनीस मुंबय धांव मारता. आपले पोट भल्लें जाल्यार घरा मनीआडर धाडून तांतूंत खोशी मानता. हिच परिस्थिती आयज सवंद देशभर चलता.

शिक्षणिक मळार

खंयच्याय देसाचो बरो फुडार घडवपांत शिक्षणाचो म्हत्वाचो वांटो आसता. शिक्षणाक लागोन विद्यार्थ्यांचेर बरें संस्कार घडतात वायट-बरें समजपाची तांक तांच्यांत येता नवें गिन्यान मेळता. स्वतंत्रताय उपरान्त सरकारान लोकांची अर्थीक परिस्थिती वळखान गरीबसामान्य मनश्यांक लेगीत शिक्षणाचो लाब जावचो म्हण मुळ्या शिक्षणाची जापसालकी आपलेर घेतली. पुण इतलेंय जाले म्हण सामकें गरीब परिस्थितीक लागोन शाळेचो हुमरो वनाळूक ना आनी मास्तराचे तोडें केंत्राच पळोवक ना अश्याय भुरग्यांची संख्या आयज लेगीत व्हडली आसा. शिकोवपाची खूब इत्सा आसून आवय-बापूय ताका शाळेंत घालूं शकानात. शाळेंत वचपा खातीर हातीन पाटी घेवच्या बदलीक रस्ते, इमारती उबारपाखातीर तांच्या हाती-माथ्यार कायले, फातर येतात. कायदचान बंदी आसताना लेगीत कितल्याश्या कारखान्यानी बालमजूर वावरताना दिसतात. चवथ, दिवाळी, फेस्ताक व्हडा अमेदिन आमो पेटारे आनी दारु सामायन लावन मजा करता. पुण हि सामायनां तयार करपी (शिवकाशी सारक्या शारांनी) भुरग्यांक अपघात जाव दुयेंता जावन तांच्या जिवितांन सदांच काळोख. ह्या भुरग्यांच्या जिवार मड्याच्या तकले-वयलें तांक खावपी दलाल, कारखानेवाले बरी जोड मेळयतात. भुरगेपण म्हळ्यार मजा, मस्ती खेळप, हट्ट धरपाची शाळेंत वचपाची पिराय, पुण ह्या भुरग्यांचेर संसाराची जापसालदारी पडून भुरगेपण विसरून ते वावरतात ते पळोवन काळजाक पीळ पडल्या बगर रावना.

आयज शाळा-कॉलेजांनी वतात त्या विद्यार्थ्यां परस पुस्तकांचे व्हडले ओजे ते शाळेंत व्हरताना दिश्टी पडतात. विद्यार्थ्यांची पिराय पळयल्यार त्यामानान हे कितलेंशेंच विशय. ह्या इतल्या विशयांचो अभ्यास करप विद्यार्थ्यांक झेपाना आनी मानसीक दिश्टीन तांचे खच्चीकरण जाता खरे म्हण्टल्यार हेर प्रगती केल्या देसासारके एका विशिश्ट शिक्षणा उपरान्त जण अकाच्या आवडीचे शिक्षण घेवपाची वेवस्था जावपाक जाय आसली पुण तशी कांयच हांगा वेवस्था नाशिल्यान हेर कला क्षेत्रांत बरें गिन्यान-आवड आशिल्या लोकांक चडशें कांयच मोल ना आनी हाका लागोन खंयचोय पात्रता नाशिल्लो मनीस लेगीत खंयच्याय व्हड जाग्यार पावोन सगळेंच डबाडता.

शिक्षणिक संस्था म्हण्टल्यार हें एक समाज कार्याचें एक साधन आनी लोकांक गिन्यान दिवपाचें काम करपी संस्था देखून अश्या खाजगी संस्थाक सरकार अनुदान आनी कितलेंशेंच हेर सवलतीय दिता. पुण आयज अशा शिक्षणिक संस्थां नदर मारल्यार (शारांनी) विद्यार्थ्यांक प्रवेश मेळोवपाखातीर ' डोनेशन ' नांवाखाला कितलेंशेंच दुडू दिवचें पडतात. खरें म्हण्टल्यार ह्या संस्थांक सगळी सोय सरकारान केली आसताना ह्या डोनेशनाची गरजूच नासता. संस्थेक मदतीची गरज लागली तर आपल्या परिस्थिती प्रमाण कोणूय दियत तितली मदत घेवपाक जाय. मदत म्हणतात ताका केन्ना अट नासता. गिरेस्त भुरग्यांच्या बापायक डोनेशन दिवप कांयच न्हंय पुण गरीब-सामान्य विद्यार्थ्यांच्या बापायक हे खंय शक्य आसा. एका तरेन गरीब-सामान्य पालकांक नागवपाचो हो एक धंदो. ताचे उपरान जेन्ना हायस्कूलांनी नवीन शिक्षक घेवपाचो आसता तेन्ना ज्या अुमेदवाराचे चड दुडू ताची निवड जाता बरो अुमेदवार तांचे लागी बरी गुणवत्ता आशिल्यांन दुडू दिवपाक तयार जायना आनी जाची गुणवत्ताच ना असले शिक्षक विद्यार्थ्यांचेर मारून तांचे लुकसाण करतात.

कॅपिटेशन फी घेवपी कॉलेज आयज ह्या देसांत जायत्या प्रमाणांत आसात. हजार-लाखांनी दुडू घेवन हे संस्था गिरेस्ताच्या पुतांक गुणवत्ताबिन कांय नासताना सर्टिफिकेटां विकपाचे काम करतात. अशा कॉलेजांतल्यान भायर सरलेले दोतोर, इंजिनीअर, म्हण्टल्यार लोकांच्या जिवीता वांगडा खेळ. अशा कॉलेजांतल्यान भायर सरलेले अुमेदवार देसाक खंयच्या वटेन आनी केन्ना फोणांत घाळीत ताचो नेम ना. अशा तरेन शिक्षणाचो मूळ हेत विसरोन सरस्वतीच्या ह्या पवित्र देवळांत अशा देवचारांनी वेवाराचे स्वरूप हाडिल्लें दिश्टी पडता. हाजेर अपाय म्हण्टल्यार अशा संस्थांक एक तर मान्यतायूच ना दिवप. कडक कारबाय करप, नाजाल्यार सरकारान ते संस्था आपणाकडेन घेवप. पुर्विल्या काळार शिक्षक म्हळ्यार विद्यार्थ्यांक आदर्श आशिल्ले, पुण कांय आडवाद सोडल्यार अशें शिक्षक सोंपडप आयज कठिण जालां. ऋषी मुनींच्यो शिष्यांच्यो काणयो आमी पुराणांतल्यान वाचता. ऋषी मुनी हे अुल्यतालें तशें वागताले तांचे लागी फटींगपणा नासलो, स्वार्थ नासलो, राजकारण ते खेळानासले. आयज शिक्षक कितें वायट बरें घडणुको करतात ते विद्यार्थ्यांमेरेन रोखडेच पावतात आनी तांचेविशी विद्यार्थ्यांच्या मनांत आदर रावना. इतले जालेय म्हण आयचे विद्यार्थी सगळ्या गुणांनी संपन्न असोय तांचो अर्थ न्हंय. तांचेय मदे बरेच दोश आसात.

कितलीशीच वर्सा आमचेर सत्ता गाजोवपी इंग्लेज गेले, तरीय आयज शिक्षणाक तशेंच हेर मळार आमी तांच्या इंग्लिश भाशेचे गुलाम जावन आसात. इंग्लीशीचे फँड आयज सगळ्यांच्या माथ्यार बसलां. आपले भाशेंत अुलवप, शिकप तांका कमीपण दिसता ताका लागोन आयज केजोकडे भुरग्यांची रीग लागल्या आनी मुळाव्या शाळार संकश्ट येवन ते बंद पडपाच्या मार्गार आसात. तशें जालें जाल्यार आमच्या देसातलें भाशा, संस्कृताय, साहित्य हांचेर सामको वायट परिणाम जातलो देखून कांय वर्गा मेरेन तरी भारतीय भाशेंतल्यान शिकप गरजेचे करप आनी सरकारी कामांतल्यान

ताचो अपेग उणो करून राष्ट्रभाशा आनी राज्यभाशा आनी हेर भारतीय भासांचो अपेग करप आयज सामके गरजेचे आसा,

वायट चालीरीती

राजस्थाना सारक्या राज्यांनी आजून मेरेन भुरग्यांची लग्नां लावपाची पद्धत चलता. अशी लग्नां घडोवन हाडतल्यांच्या मदें अशिक्षीत लोकावांगडा बरें शिकील्लेय आवय-बापूय आसतात. दोत दिवपावेल्यान व्हंकलेक त्रास करप तिका लासून मारप अशे खुब प्रकार आयज लेगीत घडतात. भुरग्यांक खंयच्यातरी देवीक बळी दिवप, देव-देवचारांक खोशीकरपा खातीर कोमो, बकठो, रेडो बळी दिवपाचे प्रकार आजूनय चलतात.

देवा-धर्मांर श्रद्धा अवश्य आसची. पुण ती अंधश्रद्धा आसची न्हय. पुण समाजांत आयज लेगीन दिश्टी पडता कि कसलेंय दुयेंत बिन जालें जाल्यार त्या मनश्यांक दोतोराकडे व्हरच्या बदलाक देवाचो प्रसाद घेवप, देव खुदोवन ताचे उत्तर घेवप, दोरो बांदप असले प्रकार पळोवपाक मेळतात. वृत्तपत्र हे लोकांक जागृताय हाडपाचे एक बरें साधन पुण ते लेगीत असल्या शकुन-अपशकुन प्रसाद लावप असल्या गजालीचेर विश्वास दवरून प्रेस खंयच्या जाग्यार घालप, खंयच्या मुर्तार उगतावण करप, आशिर्वाद घेवपाक खंयच्याय अेका बुवाक आफोवप, पुजा करप असले प्रकार करतात तेन्ना दूख जाले बगर रावना.

न्हयंत घाण केल्ले, अर्दवट जळिल्ली मडी उडयल्ली, फॅक्टरचे घाण उदक ज्या न्हयत सोडतात ते उदक देवाचे तिर्थ म्हुण पिवन टायफायड, कॉलराचे रोग आपणापी लोक जायते सापडतले. एक वेळा गंगे सारके न्हयत रोग बरें करपी मिनरल सॉल्ट आशिल्यान भलायकेक ते बरें पडताले. पुण तें आता तशें रावाक ना. भगवे कपडे, दाडी वाडोवन झाडाखाला, मठांत बसलो आनी कोणीय सोऱ्याच्या बाटलेत किडे, रगत करता म्हुण उठयलें जाल्यार थंय त्या (संधी) साधूचे चरीत्र जाणून घेवच्या पयलीच त्या साधूच्या दर्शनाक धांवतात. भजना पालखी काडतात ताच्या पायांचे उदक तिर्थ म्हुण घेतात. हातूंत बरे शिकिल्ले सवरील्ले लोकूय आसतात. हीच आमची उदरगत काय ?

आयज नोकरी मेळोवपापासून खंयच्याय जाग्यार शिल्लक गजाली खातीर दुडवांशिवाय कांयच जायना. लांच म्हुटल्यार जिवितातलो एक घटक जाला. हाजेर वेगीनाच विचार जावन पावलां उखलप सामकें गरजेचे आसा. नाजाल्यार हो देश रसातळाक वचपाक वगत लागचो ना.

धर्म, जात भाशा अेक शिराप

पुर्विल्या काळार ह्या देशार जायत्या परकीय सत्तेकडल्यान आक्रमणां जाली. आपल्या धर्माचो प्रसार करपाखातीर आनी हांगाच्यो भाशा, संस्कृताय ना करपाखातीर ह्या परकीयांच्या राजवटीनी हांगाच्या गरीब सामान्य लोकांच्या असायतेचो फायदो घेवन तर काय वेळार बळयां लोकांक बाटयलें. घरांतल्या अशा अेका मनशाक बाटयलो जाल्यार ताका घरांतल्यान धांवडोन लायताले. आपलो मनीस अशी वागणूक त्या मनश्यांक मेळानासली हाचे अपुरान्त हे अंतर वाडत गेले. ल्हान-कुस्कूट गजालीवेल्यान ह्या

धर्मांमदीं सदाच केस्तावां पेटत उल्ली. सद्या आमचो देश हो निधर्मीय म्हुणतात. ह्या देशांत खंयच्याच धर्माचो सण-उत्सव मनोवपाक बंदी ना. पुण ह्या धर्माच्या नांवाचो फायदो घेवन कांय जातीयवादी संघटना आपल्या सुवार्थाखातीर धर्मा-धर्मा मदीं केस्तावां लावन दितात. खरें तर ह्या निधर्मीय देशांत अशा संघटनांचेर बंदी हाडप गरजेचे आशिल्लें. जाती-धर्मांचें भावना इतले नाजूक आसतात कि मातशें खंयतरी सुट्ट जाले कि तांच्यो भावना दुखावतात. एकट्यान फुःपापरेर रस्त्यालागी देव उबाल्लो कि मागीर रोखडोच थंय दुमऱ्या धर्माचो देव उत्पन्न जाता. मागीर तांतुतल्यान केस्तावां आंदोलना खंयच्याय जाती-धर्मा पयली देश हो व्हड. पुण हांगा ह्याच देसाचे खावन, ह्या मातयेर रावान थंयच हळशीक करपी आयज जायते सापडू येता. हांगा ह्या देसाच्या राष्ट्रगीताक धर्माचे हत्यार मुखार करून म्हुणपाक विरोध जाता. धर्मस्थळाचे राजकिय भांडवाल करपाक येता. अशे विंगड-विंगड जाती धर्म हां ह्या देशातल्यां विकासाचो मुखेल आडखळ जावन उल्ल्या देखून ज्या लोकांक ह्या देसाचे कायदे-कानून मान्य ना आनी वेल्यांत खाल्या पानार हळशीक करप्यांक ह्या देसातल्यान धांवडक जाय.

खेळ

इतली व्हड संख्या आशिल्या ह्या देसांत कितलेशेच खेळ खेळपाक येतात. पुण एक क्रिकेट सोडल्यार हेर खेळांनी आमच्या देसाचे खंय नांवच ना. खेळांत चलपी राजकारण हें फाटलें एक कारण आसा. रस्त्यार जे दोमारी कसरती करतात तांका जर फावा ते प्रशिक्षण दिले जाल्यार अथलेटीक्स सारक्या खेळांत ह्या देसाचे नांव व्हडविकायेक पावतले.

राजकारण

एक वेळ राजकारणी पुडारी हे लोकांचे आदर्श आशिल्ले. तांचे भितर स्मार्थ नासलो, त्याग करपाची वृत्ती तांच्यांत आशिल्ली, ध्येय आनी तस्वाखातीर ते चिकटून रावताले. पुण आयज ही परिस्थिती उरूंक ना कोणायचो आदर्श दवरतलो जाल्यार खंयना खंय कोणायच्या चरित्र्याक तडो गेल्लो दिश्टी पडता. राजकारण म्हुटल्यार आपलो सुवार्थ साधपाचे एक साधन असो दिश्टीकोन जाल्लो आसा. हाका लागोन बरो मनीस राजकारणांत वांटो घेवक पळयना. अश्या बऱ्या मनश्यांनी राजकारणांत वांटो घेतलो जाल्यार ताका सोपोवपाचो पद्धतशिरपणान यत्न जाता. हाका लागोन खंयच्याय फावा नाशिल्या लोकांचे साधता आनी ताचो परिणाम संबंद समाजाक, देशाक भोगचो पडटा. तांतूत मता मेळोवपाक-सत्तेर येवगाचे खटपटीन जाती-धर्माचो फायदो घेवन लोकां भितर केस्तावां अप्रसतात.

स्वतंत्रताये अपुरान्त ५-१० वर्सां ही सगळी देसाची मांडावळ करपाक गेली म्हणू येता. पुण ताचे उपरांत कितलो विकास ह्या देशान साधलो हो खरो प्रश्न. जपानसारके हेर स्वतंत्र देस आयज खंय पावल्यात कशें पावल्यांत आनी कित्याक पावले हाचीय जाप सोदपाक जाय.

DIRECTORATE OF FISHERIES

GOVERNMENT OF GOA

For better yield of Marine Resources it is absolutely essential that ecological balance of environment is not disturbed. Fishing by Mechanised vessels in the near shore waters and in the rivers during Monsoon is very harmful since these waters are nursery grounds where juvenile fish come for feeding and shelter. Indiscriminate killing of juvenile fish is the major cause for decline in fish catch. All the Mechanised boat operators are advised strictly to follow the provisions of Marine fishing regulation Act and stop fishing in prohibited areas.

माणें

तुमी परते परते जल्माक येवचे
 आमची तान भागोवंक
 आमकां तान लागल्या तुमच्या रगताची
 झिजस, हो पळय खुरीस आयजूय रिकामोच
 तुजीय वाट पळयत
 हे पळय, खिळे
 तुजी निबर शिरंतरा पासार करपी
 ह्या खुरसाची कळम झडोवन झडोवन
 भेंड लेगीत वांकडे जालां
 हे झिजस, तूं जल्म घे !
 आनी हो पेलो विखाचो सोक्रेटिसा खातीर
 तुजें संवसार—सत्य आमकां न पटपी ! !
 आनी गुळ्यांच्या ज्वाळींनी भरिल्ले हें स्टेनगन
 प्रियदर्शन, तुजेच खातीर
 तुजे रगत ह्या देशाखातीर न्हय
 ह्या तानेल्ल्या काळ्या ओठांनी पियोवचे आसा ! ! !
 तुमी जल्म घेयात
 तुमच्या मरण—सुवाळ्यांक आमी लाखा—लाखांनी
 ह्याजीर रावतले, शोकसभेचे आयोजन करतले
 प्रतिनिधीक चाव आनी सामोसाय वाडटले
 तुमच्या मरणाचे दूख
 तुमच्या फोंडार बसून रडत गायतले
 पुण तुमची करणी, तुमची विचार सरणी
 आमकां नाका
 फक्त आमका तुमचे दूख मनोवपाचे आसा.
 तुमचे स्मृतिदिन मनोवपाचे आसात
 तुमका फासकेंक फारावन
 चावडेंकडल्या बालवाडींत
 अकृत्या—अकृत्या वण्टीर लांबोवपाचे आसा बेगडीच्या हारांनी
 तुमी खंयच्या दरवट्यावेल्यान येवपी ?
 आमकां आमची येवकार समिती
 घडोवची आसा
 तुमच्या रगताक तानेल्ले
 आमचे ओंठ पळयात,
 येवकार गीत गांवक लागले
 स्टेनगन, खिळे आनी विखाचे पेले घेवन

रक्त गोठिल्ल्या काळखांत
 आमकां तुमचे खून करपाचे आसात
 काळखांत
 काळ्या किट्ट काळखांत
 — काळखांत कोणाकूच वळख नासता.

स्वातंत्र्यायन

म्हज्या अनंत पावलांच्या मातयेन
 म्हळें जाल्ले मळब, आयज परकें
 परक्या मळबांत म्हज्या जिणेचो पतंग फारावल्लो
 म्हणोन हांवें नाल्ली हातां धल्ल्या
 अजवाडाची भीक मागोवंक
 हीं दळदीरपणाची पुर्व लक्षणां न्हय
 ही आमच्या जीणेची अस्काद
 आमच्या वांशिक संस्कृतायेचें दायज
 आमी आमच्या हुस्कारांचेर मुद्धा रीण काडलां
 आयज आमी पुर्वजांचे रीण फेडटात
 नाजाल्यार तांकाय मुक्ती मेळची ना.
 आमच्या घरादाराक दिवो पेटचो ना.
 पोन्न्या वडामुळां आमी आयजूय घाडी बसयतात,
 देट्ट्या कडल्या पायणींत आयजूय कोबो मारतात.
 आरका पोंदच्या रोंवदिन्याक !
 आमच्या कश्टांचेर आमी वावुरतात
 तरीय आमी अक भाड्याचे जीणे जगतात
 आमच्या कश्टांचो जैत आयज खंयच्या खंय जिल्लां
 आमी मुक्त—बंध जाल्यात.

... ..

१५ ऑगस्ट १९४७,
 ह्या रस्त्यावेल्यान अक्सप्रेसची पाटी घेवन धांवपी
 पॅसेंजर हुंबकाळायत, अक लोकल
 आनी दोन रुपयांच्या तांबड्या नोटीक
 आपलो दीस व्हगडावपी. अक ट्रॅफिक पुलीस !

... ..

तरीय आमी तिश्ततात अकविसाव्या शेंकड्याक
 स्वातंत्र्याची दूकां विसाव्या शेंकड्याक ओंपीत ! !

Grow More Fruit Trees & Vegetables

Fruits and vegetables are essential for your healthy you require to consume them through out the year.

Fruits trees besides giving fruits, they provide shade leaves for manure & fuel, wood for furniture & fule and also help to get more rains.

From April to June, coconut & cashew seedlings, mango, other fruits grafts, and vegetables seeds are made available. From October onwards cold season vegetable seeds are made available.

For technical details and your requirements of planting materials please contact your nearest Zonal Agricultural Officer or Panaji sale Centre at Market shop No. 34.

Issued by :-

The Directorate of Agriculture,

Government of Goa

Panaji-Goa

पारंपारिक बालकाणयो

सांगपी : हिरा शेट

पुंजावपी : बालगीत निकेतन

शेवणे आनी डुबडुकें

अक आसलें शेवणे. तें हे बोरीवयल्यान ते बोरीर उडटालें. अक दीस तेच्या भोकुण्याक कांटो तोंपलो. तें उडत लागच्या म्हाल्याकडें गेलें आनी म्हुणू लागलें, 'म्हाल्यामाम, म्हाल्यामाम म्हाजो मात्सो कांटो काड.' म्हाल्यान म्हुटलें, 'कांटो काडटां, काडटां तुजो भोकुणो कोंचल्यार ?' 'ना कोचाना ? मागीर म्हालो कांटो काडूं लागलो. कांटो काडटां काडटां भोकुणोच कोंचलो. त्याबराबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

म्हाल्यामाम, म्हाल्यामाम

म्हाजो भोकुणो दी भोकुणो दी

नाजाल्यार तुजो वाखोर दी वाखोर दी

म्हाल्यान म्हुडकोशो वाखोर काडलो आनी शेवण्याक दिलो. तो घेवन तें शेवणे फुडे गेलें वाटेक गांवकारां तोंडान मानीची येळां काडटाली आनी पाटले करतालीं. शेवणे म्हुणपाक लागलें, 'गांवकारा हो वाखोर घे आनी येळां काड' 'गांवकार म्हुणपाक लागलो. 'तुजो वाखोर मोडल्यार ?' ना मोडाना.' मागीर तेणे तो वाखोर घेतलो आनी येळा काडूं लागलो. येळां काडटां काडटां वाखोरूच मोडलो. त्याबरोबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

गांवकारा गांवकारा

म्हाजो वाखोर दी वाखोर दी

नाजाल्यार तुजो पाटलो दी पाटलो दी.

पाटलो घेतलो आनी तशेंच उडात शेवणे वचपाक लागलें. वाटेत अकलो कुंमार हातीनूच माती व्हांवयतालो. शेवणे कुमाराक म्हुणपाक लागलें, 'आरे तूं हातीनशी माती व्हरता ? हो म्हाजो पाटलो घे आनी माती व्हर ! 'तुजो पाटलो मोडात जाल्यार हांव खंयचो दिवं. म्हाका तुजो पाटलो नाका' 'चे ऽ चेऽ मोडाना !' अशें शेवण्यान सांगल्या-

बराबर कुमारान शेवण्याकडलो पाटलो घेवन माती व्हरोक लागलो. व्हरतां व्हरतां पाटलो मोडलो. त्याबराबर शेवणे म्हुणपाक लागले ;

कुमारमाम कुमारमाम

म्हाजो पाटलो दी पाटलो दी

नाजाल्यार तुजो गाडगो दी गाडगो दी.

किदें करतलो बाबडो. कुमारान तेका गाडगो दिलो. गाडगो घेवन शेवणे वचपाक लागलें. फुडें तेका शेतकार गावलो. तो आपल्या हातीनीच काळगां शिपतालो. ते पळोवन शेवणें म्हुणपाक लागलें, शेतकारमाम शेतकरमाम हो म्हाजो गाडगो घेवन काळगां शीप' 'शेतकार विचारपाक लागलो, तुजो गाडगो फुटल्यार !' त्याबरोबर तें म्हुणपाक लागलें, 'ना फुटाना' शेतकरान गाडगो घेतलो आनिक काळगिणी शिपपाक लागलो. शिपता शिपता गाडगो फुटलो. त्याबराबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

'शेतकारमाम शेतकारमाम

म्हाजो गाडगो दी गाडगो दी.

ना जाल्यार तुजें काळींग दी काळींग दी

शेतकारान काळींग दिलें. तें काळींग घेवन तें दोंगरार पावलें. दोंगरार गोरवां राखणो शेणांतली घोडकां सोदतालो आनी फोडून खातालो. शेवणे राखण्याक सांगपाक लागलें, 'राखण्या राखण्या, शी ऽ शेणांतलीशी घोडकां खातासो. हें म्हाजे काळींग घे आनी खा.' राखण्यान विचाल्ले, 'मागीर तूं सोदीना मगो.' 'शे ऽ ना.' शेवण्यान सांगलें. राखण्यान काळींग घेतलें आनी खांवक लागलो. खातां खातां काळींग सोपलें. त्याबराबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

राखण्या राखण्या

म्हाजें काळींग दी काळींग दी

नाजाल्यार तुजो पाडो दी पाडो दी

बाबड्या राखण्यान आपलो पाडो दिलो. पाड्याक घेवन तें वचपाक लागलें. वयता वयतां वाटेक अंक तेलकार आपले बायलेक घाण्याक बांदून तेल काडटालो दिश्टी पडलो. शेवणे तेलकाराक सांगपाक लागलें, 'तेलकारमाम तुजे बायलेकशी घाण्याक बांदल्या ? म्हाजो पाडो घे आनी घाण्याक बांद आनी तेल काड.' तेलकारान विचाल्लें, 'आमो शेवण्या तुजो पाडो मेल्यार ?' 'कांय मराना.' शेवण्यान सांगलें. मागीर तेलकारान पाडो घेतलो आनी घाण्याक बांदलो. घाणो घुंवडायता घुंवडायता पाडो मरोन गेलो. त्याबराबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

तेलकारमाम तेलकारमाम
म्हाजो पाडो दी पाडो दी
नाजाल्यार तुजी बायल दी बायल दी

बाबड्या तेलकारान आपली बायल दिली. तिका घेवन तें वाटेवयल्यान वचपाक लागले. वाटेत वयता वयता गांवच्या अंका तिठचार अंक डुबडुव्याकार आपुणूच डुबडुकें वाजयतालो आनी आपुणूच नाचतालो. शेवण्यान विचारलें, 'आरे डुबडुव्याकारा 'तूच वाजयता आनी तूचसो नाचता किदद्याक ! ही म्हाजी बायल घे. तिका नाचोनी, तू वाजय ? तेणें 'विचाल्लें, तुजे बायलेक किदें जाल्यार ?' शेवण्यान सांगलें कांय जायना ? डुबडुव्याकारान तेचेकडली बायल घेतली तो आपूण डुबडुकें वाजोवंक लागलो आनी बायल नाचपाक लागली. नाचतां नाचतां सकयल पडोन बायल मेली. त्याबरोबर शेवणे म्हुणपाक लागलें,

डुबडुव्याकारा डुबडुव्याकारा
म्हाजी बायल दी बायल दी
नाजाल्यार तुजें डुबडुकें दी डुबडुकें दी

डुबडुव्याकारान आपले डुबडुकें दिलें. तें घेवन शेवणे उडात येवन परतून बोरीर बसलें. आनी डुबडुकें वाजयत गावपाक लागलें.

भोकुण्याच्या धर्मान
वाखोर मेळ्ळो
डुबडुब डुबूक

वाखराच्या धर्मान
पाटलो मेळ्ळो
डुबडुब डुबूक

पाटल्याच्या धर्मान
काळींग मेळ्ळें
डुबडुब डुबूक

काळगाच्या धर्मान
पाडो मेळ्ळो
डुबडुब डुबूक

पाड्याच्या धर्मान
बायल मेळ्ळी
डुबडुब डुबूक

बायलेच्या धर्मान
डुबडुकें मेळ्ळें
डुबडुब डुबूक

डुब डुब डुबूक
डुब डुब डुबूक
डुब डुब डुबूक

वाजयतां वाजयतां डुबडुकें फुटोन गेलें.

येथभर येथुलो

अंक आसलो येदोसो येथभर येथुलो. तेचो तेळ-फळायेदो कुलो. येथुल्याचो अंक शेतकार इश्ट आसलो. तो सांगू लागलो, 'येथुल्या, येथुल्या आमी नाचणो रोंवया.' येथुल्यान सांगलें, 'रोंवया.' मागीर शेतकारान सांगलें, 'तू भाजून रोय. हांव हरवो रोयतां.' येथुल्यान आं ड म्हुटलें आनी सांगलें, 'बरें, मात तू वयर रोय हांव सकयल रोयतां.' दोगांनीय शेत नांगरोन तयारी केली. पयल्या पावसार येथुल्यान भाजून नाचणो रोयलो आनी शेतकारान हरवो रोयलो. येथुल्यान रोयलो सकयल आनी शेतकारान रोयलो वयर. उपरान्त घोण्यांनी व्हडलो पावस पडलो. पावसाच्या उदकाचे व्हडले लोंडें येयले आनी येथुल्याचे भाजून रोयल्ले नाचणे व्हांवोन गेले आनी शेत-शेतकाराचो वयल्या शेतांतलो नाचण्याचो रोव येवन येथुल्याच्या शेतांत पडलो. तो थंय बरो रुजलो. येथुल्याक शेतकारान खोटी बुद दिल्ली पुण देवान ताका फटयलो ना.

मागीर नाचणो इल्लो इल्लो व्हडलो जालो. नाच-

प्याक मुठीयेदी बोणां जालीं. ती बोणां खावपाक वाग, कोले संवकले. ते दर दिसा शेतांत येवपाक लागले. शेत राखपाक येथुल्यान खोप घातली आनी तिच्या पोदां माळो केलो. माळचार वयर बसोन तो राखण करपाक लागलो. माळचापोदां शेवकुणांचो धगटो घातलो आनी त्या उज्यांत लोखणाच्यो दांड्यो तापत घातल्यो. उपरान्त अेक वाग येयलो. वागान म्हटलें, 'कोण रे थंय ?' 'हांव तो येथुलो आनी म्हाजो तेळफळायेदो कुलो ? येथुल्यान सांगलें. वागान म्हटलें, 'तुकां आतां खातां.' येथुल्यान सांगलें, 'खा बाबा. पुण अेक कर तोंड वयर करून यो.' वागान आंऽ केलें आनी तोंड वयर करून येथुलो माळचाचेर बसला थंय गेलो. त्याबराबर उज्यांतल्यो तांबड्यो गुंज तापलेल्यो लोखणाच्यो दांड्यो काडून वागाच्या तकलेक दोन तीनदां चुरचुरीत लायल्यो. वागाच्यो काती गेल्यो. वाग बोब मारीत धांवलो. धांवता धांवता त्या वागाक आनिक दुसरो वाग गावलो. तो विचारूं लागलो. 'आरे किदें जालां असो धांवतासो ? किदें सांगू अेक येथभर येथुलो आसा आनी ताचो तेळफळायेदो कुलो. तो दाग दिता. दुसरो वाग विचारूं लागलो, 'तो वोगीच दाग दिता' 'ना. हांव तेचो नाचणो खांवक गेल्लों.' पयल्यान सांगलें. 'अशें ! चल या आमी. ताका मुठलें कशें खांवया. दुसऱ्यान रागान म्हटलें. या बरोबर पयलो वाग म्हणू लागलो, 'ना रे बाबा. हांव येयना. जाय जाल्यार हांव पयशिल्ल्यान दाखयतां. काळ्या पट्यांचो हळदुळो दुसरो वाग येथुल्याच्या

शेतांत गेलो आनी विचारपाक लागलो. 'कोण रे थंय ?' येथुल्यान सांगलें, 'हांव तो येथुलो आनी म्हाजो तेळफळायेदो कुलो ? दुसऱ्या वागान गरड घालून सांगलें, 'हांव तुका खातां !' तो म्हणू लागलो, 'खा बाबा. मात वयर येतना फाट करून यो.' दुसरो वाग फाटल्याफाटल्यान शेपटी वयर करून येवपाक लागलो. त्याबराबर येथुल्यान आनिक कळाव केलो ना. आपल्या कमराक खोयलेली कोयती अचळय काडली आनी वागाची शेपटी घट्ट धरून कच्च करून कापली. दुसरोय वाग बोब मारीत धांवत रावलो. वाटेत दोनूय वागांक कोलो मेळ्ळो. तो विचारूं लागलो, 'लांड्या लाश्या आनी शेपटी कोंच्या कित्याक पळटा.' 'किदें सांगू ? नाचणो बरो जाला म्हण आमी खावंक गेल्ले. थंय आसा येथभर येथुलो आनी तेचो तेळफळायेदो कुलो. तो शेपटी कापता आनी दाग दिता.

मागीर तिगूय जाण मानीच्या बेटांत वचून बसले. येथुलो हातीक मेळात तर तेका आऽप करून खातले.', अश्यो खबरी करपाक लागले. इतल्यान व्हुडलो वारो येयलो आनी मानी अेकामेकांक आपटोन सटासटा जावपाक लागल्यो. त्याबराबर भियोन कोलो म्हणपाक लागलो, 'येथुलो येयलो रेऽ येयलोऽ कोयती आनी दांड्यो घेवन. धांवा धांवा.' मागीर भियोन सगळे अेकाफाटल्यान अेक जीव घेवन पळात सुटले.

बालगीत निकेतन

भुरग्यांक पारंपारिक कोंकणी बालगीतां, खेळगीतां शिकोवपाचो वावर बालगीत निकेतन करता. या वांगडा बालकविता, नाचगीतां, संगीताच्या साजाचेर नवी बालगीत रचना, काणयो, उमाणी, खेळ भुरग्यांमेरेन पावयता. आंगणवाडी बालवाडी. के. जी. आनी मुळाव्या शाळांतल्या शिक्षक-शिक्षिकांक प्रशिक्षण दिवपाच्या वावराची येवजण. आयजमेरेन आंगणवाडी आनी बालवाडीच्या २५० कार्यकर्त्यांक प्रशिक्षण दिलां.

खबरे खातीर बरयात :

बालगीत निकेतन

बेती, बार्देश, गोंय-४०३ १०१

शेतकार आनी भट

अेका गांवांत अेक शेतकार रावतालो तेणेन आपल्या शेतांत एक चुट्टाची खोप केल्ली आनी तितूंत तो रावतालो खोपी कुशीकूच एक झाड आसलेले. त्या झाडाक तो सारे घालतालो, उदक घालतालो. अेक दिस बरेच रातचो भायर येयलो तो त्या झाडाकडे पावना फुडे झाडावरसून आवाज येयलो, 'पडो' शेतकारान म्हण्टलें 'पड' त्याबराबर झाडावरसून मोतयां पडलीं, शेतकऱ्यान तीं मोतयां अेकठांय केली आनी दुसरे दिसा व्हरोन विकलीं आनी आपल्याक जायत्यो वस्ती हाडल्यो. ही खबर अेका भटाक कळ्ळी. तो भट येयलो आनी म्हणूक लागले. आरे शेतकारा तू हांगा रावो नाका. हांव तुजे खोपीत रावतां. तूं म्हाज्या बंगल्यात राव. शेतकारान तेका सांगले म्हाजी खोपटीच म्हाका बरी. म्हाका तुजो बंगलो किद्याक जाय.' 'ना ना तूं म्हाज्या बंगल्यात रावूच.' शेतकार बाबडो तयार जालो आनी भट शेतकाराचे खोपीन येवन रावपाक लागलो. बरे रातीर भट भायर येयलो आनी त्या झाडाकडे गेलो. त्या झाडावरसून आवाज येयलो 'पडो?' भटान म्हण्टले 'पड' झाडावरसून भूत पडलें. त्याबराबर भट भियेलो. तें भूत भटाक म्हणपाक लागलें, 'भटा तुकां खातां. तूं आत्ताच्या आत्ता वच आनी शेतकाराक घेवन यो.' हाट्टा सायबिगी, हाट्टा सायबिणी म्हणून भट आपल्या घरा गेलो आनी शेतकाराक तेचे खोपीत धाडलो.

शेतकार आनी खाजोळी बायल

अेक शेतकार आसलो तो एकटोच रावतालो. तेका आवय बापूय कोण नासले. तो आपूण रांदतालो आनी जेवतालो. तेका दिसले आपूण लग्न जायत तर आपल्याक बरे खांवक जेवक मेळटलें. हें आशेन तेणे लग्न केलों. लग्न जातकूच शेतकाराची बायल तेका सदा अेक भाकर दिताली आनी शेतांत धाट्टाली. तो गेल्या उपरान्त आपूण बरी बरी खाणां करून खाताली. अशें करून ती बरीच मोटी जाल्ली आनी शेतकार बाबडो सामको सुकोन गेलो. तें पळोन शेतकाराच्या एका इश्टान बुद दिली. शेतकार बाजारांत गेलो. तेणेन चार बावल्लो हाडल्यो आनी चारी

कोनशांनी चार दवल्ल्यो. त्यो बावल्यो आसल्यो जादूच्यो. सदाचे भशेन शेतकार अेक भाकर घेतलो आनी शेतांत गेलो या वटेन शेतकाराचे बायलेन बरो शिरो केलो आनी खावंक बसली. पयली बावली म्हणपाक लागली, आवय 'बरो वास येयलो न्हू!' दुसरी बावली म्हणपाक लागली 'बरो शिरो केला न्हू!' तिसरी म्हणपाक लागली, 'म्हाका इल्लो दिता?' चौथी म्हणपाक लागली, 'हांव खाततली आसली.' शेतकाराची बायलेन हे वटेन ते वटेन पळयलें तर कोणूच ना. ती भियेली. परत दुसरे दिसा आनीक बरें खाण केलें त्यावूय दिसा त्या बावल्यानी तशेच म्हण्टलें. आतां तर शेतकाराची बायल सामकीच भियेली आनी ती कांयच खावंक करीना जाली. पुण तिणे अेक दिस बरेशें खाण केलें आनी आपल्या घोवाक दिलें. तेन्ना तिका कसलोच आवाज येयलो ना. ते दिसाच्यान ती आपल्या घोवाक खावंक दिवन आपुणूय खावपाक लागली.

चिरंतन स्फूर्तीचे निधान

ऑगस्ट क्रांती मैदान

स्वातंत्र्य संगरीचे हे थोर पुण्यक्षेत्र
इथुनी दिगंत घुमला चैतन्ययुक्त मंत्र
व्हा चालते त्वरेने सोडून देश अमुचा
निर्धार व्यक्त झाला येथेच गांधीजींचा
इथली पवित्र माती लावून नित्य भाळी
आम्ही झटू करायला हे राष्ट्र शक्तिशाली

भारतीय स्वातंत्र्याचा ४० वा वर्धापनदिन आणि आधुनिक भारताचे थोर शिल्पकार पंडित जवाहरलाल नेहरू ह्यांचो जन्मशताब्दी ह्या उभय प्रयोजनांच्या निमित्ताने देशभर सर्वत्र साजरा होत असलेल्या महोत्सव प्रसंगी भारतीय स्वातंत्र्याच्या बलिवेदीवर आपल्या प्राणांची आहुती देऊन हीतात्म्य प्राप्त केलेल्या सर्व ज्ञात अज्ञात स्वातंत्र्य सैनिकांना कृतज्ञ भावाने विनम्र अभिवादन !

**माहिती व जनसंपर्क महासंचालनाय,
महाराष्ट्र शासन**

प्रासंगिक कराराचेर कलाकार

शिक्षिका-शिक्षक जाय

बालगीत निकेतनाक प्रासंगिक कराराचेर कांय कलाकार शिक्षिका/शिक्षक जाय. आपल्या वाठारांतल्या आंगणवाडी, बालवाडी, के. जी., प्राथमिक शाळा हांतुंतल्या विद्यार्थ्यांक तशेच शिक्षिका आनी शिक्षकांक शिकोवपाचें काम फावल्या वेळांत करूं येता. या कामाखातीर मानधन दितले.

गावपाची आवड आसलेल्यानी आपल्या पुराय माहितीसकट २५ सप्टेंबर १९८७ मेरेन पावत अशे आपले अर्ज सकयल्या पत्त्यार धाडचे. वेंचून काडलेल्यांक २/३ दिसांचे प्रशिक्षण दितले; आनी ते वेळा जेवण, च्या आनी बसखर्चाची सोय जातली.

तशेच छंद म्हण आवड आसलेल्यानी, ल्हान भुरग्यांच्या पालकांनी, बालवाडी, आंगणवाडी, के. जी. आनी प्राथमिक शाळांतल्या शिक्षिकांनी १/२/३ दिसांखातीर हें प्रशिक्षण घेवपाक बेगीन अर्ज धाडूं येता. तांका या प्रशिक्षणाचें प्रमाणपत्र दितले.

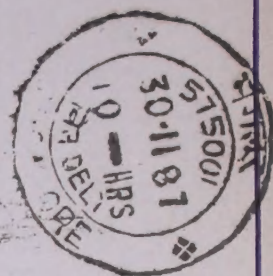
बालगीत निकेतन

बेती, बार्देश, गोंय, ४०३ १०१

18. K. Gokuldas Prabhu
Corporation Bank,
M.O. Human Resource Dept.
Mangalore 575 001.

BOOK-7051

कोंकण टायम्स

दिवाळी अंक १९८७

मोल रु. ५/-

